

धम्मपदद्वय कथा

(भाग २)

Dhamma.Digital

अनुवादक तथा प्रकाशक
भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर
आनन्दकुटीविहार, स्वयम्भू
काठमाडौं, नेपाल ।

प्रकाशक व अनुवादक:-

मिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

आनन्दकुटीविहार, स्वयम्भू,
काठमाडौं, नेपाल ।

फोन नं. २७१४२०/पो. ब. नं. ३००७

(सर्वाधिकार सुरक्षित)

बुद्ध सम्वत्: २५४१

ने. सं. १११७ कौलाथ्व १

वि. सं. २०५४ आश्विन १६

ई. सं. १९९७ अक्टुबर २०

Dhamma.Digital

निक्क: खुसी १००० गू

मू:- नीन्यातका (२५।-) जक

थाकू:- बी. एस. प्रिन्टिङ्ग प्रेस
लगंदलाछि, यँ ।

अनुवादकया निगु शब्द

भीगु नेपाले विशुद्धगु थेरवाद बुद्ध शासनयागु जः भति-भति खयावःबले हे आयुष्मान् अमृतानन्दजुं धम्मपद अट्टकथायागु प्रथम 'यमक' वर्गं भीगु मांभाय् नेपालभाषं अनुवाद यानाः धर्मोदय सभाद्वारा प्रकाशित याकाबिज्याःगु खः । व सफू आः थोंकन्हे अप्राप्य ज्वी धुकल । ताकालंनिसे धम्मपद अट्टकथायागु द्वितीय, तृतीय, चतुर्थवर्ग इत्यादि पालिभाषं च्वयातःगुयात भीगु मातृभाषं अनुवाद यानाः प्रकाशित याकैगु जिगु तःधंगु अभिलाषा जुयाच्चंगु खः । तर प्रकाशित यानाबीपि सभा सोसाइटी प्रथवा दातापि मदयाः जिगु इच्छा सम्पूर्णां मजुयाच्वन ।

भीथाय् नेपाले भीगु मातृभाषं पालि बुद्ध साहित्य अनुवाद जुयाच्चंगु गाक्कं हे ह्योतिनि । थुगु हे प्रकारं जि मेमेगु पालि साहित्य नेपालभाषं अनुवाद यानातवान् पुस्तकत नं प्रकाशित यानाबीपि दातापि प्याहां वयाः भीगु मांभाय् यागु धुकू थनाबी धंगु आशा व विस्वास यानाच्चनागु दु ।

मानन्दकुटीबिहार गुठीं थुगु सफू पिथनाबीगु अभिभारा

कयाव्युगुलि ह्लापांगु संस्करण पिदन । ह्लापांगु पिथनाय्
 आनन्दकुटी विहारगुठीया संस्थापक आयुष्मान् अमृतानन्दजुं
 थम्हं हे कुतः यानाः संशोधननापं यानाः प्रेसकापि तयार
 यानाबिज्याःमु खः । अर्थे हे आयुष्मान् महानामजुं नं जि
 जापाने वनाच्चनाबलय् प्रेस सम्बन्धी माक्व ज्याया भाला
 कुबिया थुगु सफू पिकायेत ग्वाहालि यानाबिज्यात । थौं
 वसपोलपि निम्हं दिवंगत जुयाबिज्याये धुंकल अथेसां
 वसपोलपिनिगु व विहारगुठीया गुण ग्रहण यासे थुगु सफू
 निक्वःगु प्रकाशनया रूपय् पिथनाच्चना ।

सफू पिथनेत प्रेसं आपालं ग्वाहालि याःगु दु । उकिं
 प्रेसया सकल दुजःपिन्त घन्यवाद बिजाच्चना । अन्तय्-
 भीगु मांभाय् ह्लित्थं अभिवृद्धि जुयावने फयेमाः धकाः
 भित्तुना देह्यासे अनुवादकयापाखें निगू शब्द थनसं
 ववचायेका । सुभाय् !

अनुवादक

आनन्दकुटीविहार, स्वयम्भू

१११७ कौलाथ्व १

वि. सं. २०५४/७/१६

विषय - सूची

विषयः

पृष्ठ :

२. अप्रमादवग्ग

१- श्यामावती मागन्दियपिनि मरण वयनातःगु	
उदेन कथा	१
उदेन उत्पत्ति	१
घोषक उत्पत्ति	१०
घोषकयात स्याकेगु षड्यन्त्र	१६
श्यामावतीया उत्पत्ति	३३
वासुलदत्ता	३९
मागन्दिय	४८
घोषक आदि सेठपि	५३
श्यामावतीयात खुज्जुत्तराया उपदेश	५९
श्यामावती प्रति मागन्दियया षड्यन्त्र	६२
श्यामावती व मागन्दियया मरण	६८
श्यामावती व खुज्जुत्तराया अतीत खँ	७७
२- कुम्भघोषकया कथा	८६
३- चूलपन्थक थेरया कथा	९५
४- मूर्खतय उत्सव	११४
५- महाकाश्यप स्थविर कथा	११७
६ प्रमादी अप्रमादी निह्य पासा भिक्षुपिनि कथा	११९

विषय	पृष्ठः
७- महालीप्रश्न कथा	१२२
८- सुं छह्य भिक्षुया कथा	१४१
९- निगमवासी तिस्सत्थेरया कथा	१४४

३. चित्तवग्गो

१- मेधिय स्थविरया कथा	१४८
२- सुं छह्य भिक्षुया कथा	१५२
३- उत्कण्ठित जूह्य सुं छह्य भिक्षुया कथा	१६३
४- भागिनेय्य संघरक्खित थेरया कथा	१६७
५- चित्तहत्थत्थेरया कथा	१७३
६- न्यासःह्य विदर्शना याइपि भिक्षुपिनि कथा	१८२
७- पूतिगत्तत्तिस्स स्थविरया कथा	१८८
८- नन्द सापूया कथा	१९३
९- सोरेय्य स्थविरया कथा	१९७

Dhamma.Digital

धम्मपदट्ठ कथा

(भाग-२)

— भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

असौ तस्मै अगवतो अरहतो सम्पासन्बुद्धस्त ।

(२) अप्पमादवग्गो

१ श्यामावतो मानन्दिपिनि मरण कयणातःमु
उदेन कथा उदेन उत्पत्ति

“अप्पमादो अमतत्तव” खंभु एव धर्मदेसना शास्ता कोस-
म्भोस च्वंगु घोषितारामे विज्याना च्वंसले श्यामावतो प्रमुख
न्यासः मिस्त व मरणन्दिप्य प्रमुख वया न्यासः थःथितिपि
सीगु दुःखद घटनाया कारणे (शास्ता) भाज्ञा जुसाविज्याःगु
खः । थनया छसिनिसें खं थथेः-

परापूर्वकाले अल्लकप्प राष्ट्रस अल्लकप्प धेहा व वेठ-
दीप राष्ट्रस बेठदीपक धेहा जुजुं राज्य यानाच्चंगु खः ।
थुपि निहा जुजुपि मचाबलेनिसे थवथः पासा जुयाः छहा
हे आचार्यकुले शिल्प सयेके-सीके यानाः थथः बीपि मदये-
धुसेलि इवेतद्धत्रं क्वीकाः भिगू योजन दुगु राज्यस जुजुपि
जुया च्वन । समय समयस इपि नापलानाः नाप्प दनाः नाप्प

च्वनाः तथा नाप्पं दानाच्चवले जनतापि जन्म जुयाच्चवंगु क
 सिनावनाच्चवंगु खनाः "परलोक वंपि नापं ल्यूल्यू वनीगु
 छुंमदु, अन्तस थःगु शरीर नापं व्याक्कं ताता वनेमाः । अतः
 गृहस्थी च्वनां छुयायेगु ? प्रव्रजित जुयाः वनेमाल" घकाः
 सरल्ल्हा। यानाः राज्य व्याक्कं काय्-कलाःपित लःल्लानाः
 ऋषिभेष अनुसार प्रव्रजित जुयाः हिमालय प्रदेशपाखे वास
 यानाः च्वनाच्चवले थथे सल्ल्हा यात- 'भीपि राज्य त्याग
 यानाः प्रव्रजित जुयापि खः । जीविका याये मफयाः मखु ।
 थुकथं प्रव्रजित जुयापि भीपि निह्य यदि छथाय्सं च्वंच्वन
 धाःसा प्रव्रजित मजूपि थें हे ज्वीफु । उकि अलग अलग जुयाः
 च्वनेमाल । अतः छ उमु पर्वते च्चं । जि थुगु पर्वते च्वने ।
 बाःछी छको उपोसथकुन्हु भी नापलाये ।' अले इमि मत्तिइ
 थथे लुल-'थथे जूसानं भीपि गणसंगणिक हे ज्वी । अर्थात्
 मनूत मुनाः च्वनिपि हे ज्वी । अतः थः च्वनेगु पर्वते छं
 (बाःछी छको) मि च्याकि । जि च्वनेगु पर्वते जि मि
 च्याके । थ्व लक्षण स्वयाः भीपि दु मदु धैगु खं सीका
 काये ।' इमिसं अथेहे यात ।

अले छुं दिन लिपा बंठवीपक तपस्वी सिनावनाः महा-
 प्रभावशाली देवराज जुयाः जन्म जुल । वयां बाःछि लिपा
 पर्वते मि च्याःगु मखना मेह्यस्यां 'जि पासा मृत्यू जुल ज्वी'
 घकाः सीका काल । जन्म ज्वीसाथं मेह्यसिनं थःगु देवशरीर
 स्वयाः पूर्वकर्म विचाःयानाः सोबले-राज्य त्याग यानावसे-
 निसें थःगु तपश्चर्या खनाः वनाःलि जिमि पासा सोवने माल

धकाः मती तल । अले व आत्मभाव तोताः लँजुवाः थें जुयाः
 वयाथासे वनाः वन्दना यानाः छखेलिकक फेतुत । अले
 तपस्वीनं वँके गनं वयागु धकाः न्यन । लँजुवानं 'भन्ते !
 जि तापाकंनिसें वयागु खः । भन्ते ! आर्य याकःचा
 हे जक थन च्वनाविज्यानागु लाकि मेपि नं सुं दु ?' धकाः
 न्यन ।

'मेह्य छह्य पासा नं दु ।'

'व गनले ?'

'हुं उखेच्वंगु पवंते च्वंच्वन । तर उपोसथ दिने धाःसा
 मि च्याका महः । मृत्यु जुल मखा ज्वी ।'

'भन्ते ! अथेला ?'

'खः उपासक ।'

'भन्ते ! व जिहे खः ।'

'गन जन्म जुलले ।'

'भन्ते ! देवलोके महाप्रभावशाली देवराज जुयाः जि
 जन्म जुल । आर्ययात दर्शन याये धकाः हाकनं थन वयागु
 खः । थन विज्यानाच्वंह्य छःपि आर्ययात छुं उपद्रव दुला ।'

'उपासक ! दु । किसितय्सं यानाः दुःखसियाच्वना ।'

'भन्ते ! किसितय्सं छु दुःख विल ?'

'बँ पुयेगु थासे खिफाना थकिगु । तुति थवानाः चा
 पिकया थकिगु । अले किसि-खि वांछ्योछ्यो, बँ माथां वंकुवंकुं
 जि थाके ज्वीगु ।'

अथ जूसा 'किसि मवयेकेगु जत्न जि यानाबी' घकाः
 घयाः तपस्वीयात 'हत्थिकन्तबीणा' (=किसि बिसकेछ्वेगु
 सितार) व 'हत्थिकन्तमन्त्र' (=किसि बिसिकेछ्वेगु मन्त्र)
 स्यनाबिल । थथे व्यूगु वखते सितारया स्वपु तार वयनाः
 स्वपु मन्त्र स्यनाबिल । थुगु तार थानाः थुगु मन्त्र बोनेव
 किसित लिफःहे स्वयेमफय्क बिस्युवनी । थुगु तार थानाः
 थुगु मन्त्र बोनेव किसित लिफः स्वस्वं बिस्युवनी । हानं
 थुगु तार थानाः थुगु मन्त्र बोनेव किसिनायो (=मुख्यह्य
 किसि) जँधू कोच्छुकाः वइ । थथे वयाः 'छःपिनि गथे इच्छ
 जुल अथे यानाबिज्याहुँ' घकाः घयाः तपस्वीयात कन्दना
 यानाः वन ।

तपस्वीनं किसि बिसिकेछ्वेगु मन्त्र बोनाः बिसिके
 छ्वेगु तार थानाः किसित बिसिके छ्वत ।

उगु समये कोसम्बीस परन्तप घँह्य जुजु दुगु खः । छन्हु
 प्वाथेदुह्य महारानीनाप व जुजु कःसी च्वनाः सुथसिगु
 निभाः पानाच्चंगु खः । महारानीं जुजुं न्येगु सच्छिदोल मू
 वंगु ह्याउँसे च्वंगु सांगां न्ययाः जुजुनाप खँ ह्लानाच्चन ।
 थ्वबेलस जुजुया पचिनं छगू लाख मू वंगु अंगू लिकयाः थःगु
 पचिने न्हात । उगु समये हे 'हत्थिलिङ्गसकुण' घँह्य भङ्गः
 आकासं बोया वनाच्चंबले तापाकंनिसें ह्याउँसे च्वंगु सांगा
 न्ययाच्चंह्य महारानीयात खनाः लापाय् समभेजुयाः पपू
 चक्ककाः क्वाहां वल । व क्वाहां वयाच्चंगु सलं ग्यानाः अनं
 दनाः जुजु क्वथाय् द्वाहां वन । प्वाथे दुह्य जूया निति नं

ग्याफलु स्वभावयाहा जूया निति नं देवी वेगं द्वाहां वने
मफुत अले व भंगलं भुम्तेयानाः थःगु लुसिपंजाया दुने तथाः
व आकाशय् ब्वयावन । थुपि भंगःन जुलसां त्याहा किसिया
बल दुपि जुयाच्चन । अले आकाशं यंकाः थः यथाय् च्वनाः
ला नै । व भंगलं अथे यंकाच्चंबले सीगु भयं ग्यानाः व
महारानीनं थथे मतिइ तल- 'यदि जि चिच्चेयानाः हाल
घाःसा मनूतय् सः घयागु पशुतयत् म्यानापुसे च्वनेयः । अले
जिगु सः तायाः वं जितः तोता विइफु । थथे जुल घ्रायेवं
जिगु प्वाथय् च्वंहा मचा सहितं जि मृत्यु ज्कीफु । गुथाय्
च्वना थ्वं जित नयेत स्वइ उथाय् चिच्चेयानाः हालाः थ्वैत
विसिके छ्वये ।' थःगु पाण्डित्यताया कारणं यानाः महा-
रानीं सह यानाच्चन ।

अबले जुलसां हिमालय् प्रदेशय् भचा तःसा जुयाः
मण्डपाकार जुयाच्चंमं वरमा छमा दयाच्चन । व भंगलं
पशुत आदि ज्वनायंकाः अन यंकाः नइगु जुयाच्चन । उकि
वइत नं अनहे यंकाः सिमाकचाया कापी तथाः थः ब्वइ
वयागु लंपाखे स्वत । अथे स्वयेगु इमि स्वभावघर्म जुया-
च्चन । उगु क्षणस महारानीं आः थ्वइत विसिके छ्वयेमाल
घकाः मने तथाः ह्लाःनिप्पां थतछ्वयाः लापाथानाः म्हुतुं नं
चिच्चेयानाः वइत विसिके छ्वत । अनलि सूद्यो बीत्यं-
बले महारानीयात मचाब्बीगु व्यथा लगेजुल । म्हापाखे
सोसां सुपाय् थाहां वल । सुखपूर्वक च्वंच्चंहा महारानीयात
'ग्यायेवते मालिकनी' घकाः वचन छगु नापं न्यंकूपि सुं

मदयाः दुःखीनी जुयाः चच्छि न्ह्यो छफुति नं वयेके मफुत ।
 चाःबिते ज्वी घुसेलि-सुपाय् नं हटे जुयावन, छः नं तुयुया
 वल, महारानीया मचा नं बुल-ध्व स्वंगुलि कारण छगू
 पाखं हे जुल । अले सुपाय्यागु-ऋतु, पर्वतयागु-ऋतु तथा
 अरुणोदयया ऋतुयात नं कयाः बूह्य मचा जूया निति
 महारानीं पुत्रयात 'उबेन' घकाः नां तल ।

अल्लकप्पक तपस्वी नं अनया आसपासे हे च्वंच्वंगु
 जुयाच्वन । स्वभावतः वा वैगु बखते चिकुइगुया भयं यानाः
 व तपस्वी फलमूलया लागि जंगले द्वाहाँ मवं । व सिमाक्वे
 वनाः भंगःतेसं ला नयाः कुरुकेहःगु ववे कयाहयाः छयानाः
 सूप दयेकाः त्वनी । उकिं उखुनु नं क्वे मुनाह्ये घकाः अन
 वनाः सिमाक्वे च्वनाः क्वे मालाच्वंबले मचा खोगु सः तायाः
 च्वय् सोबले महारानीं खनाः 'छ सु खः ?' घकाः न्यंबले
 'जि मनु खः' घकाः घासेलि 'गथे यानाः थन वयाले ?'
 घकाः न्यसेलि- 'हत्थिलिङ्ग भंगलं हल' घकाः घायेवं 'अथे-
 जूसा क्वहां वा' घकाः घाल ।

'आर्य ! जाति स्यनी घकाः जि ग्या ।'

'छ सु खःले ?'

'जि क्षेत्रिनी खः'

'जि नं क्षेत्री हे खः ।

'अथेजूसा क्षेत्री-मायायागु खँ कँसा ।' वं कन ।

'अथेजूसा सिमाय् थहां वयाः जि काय्यात कोका ।'

वं छखेपाखें गयेगु लँ दयेकाः सिमाय् थाहां वनाः मचा काल । 'जितः र्हातं थीमते' धकाः धासैंलि वैत मथ्यूसे हे मचा कोकयाहल । देवी नं क्वाहां वल । अले वयात आश्रमे बोनायंकाः शील-भङ्ग मयासे अनुकम्पा तयाः लहिना तल । हा मदुगु कस्ति मालाहयाः, थःथमं बुयावोगु वा मालाहयाः यागु दयेकाविल । थुगु प्रकारं वं विचाः याना-च्चवंबले महारानीं थथे मतिइ तल- 'जि न वयागु लँ स्यू, न वनेगु लँ स्यू । थ्वनापं जिगु विश्वास नं मदुनि । यदि थ्वं जिमित तोताः मेथाय् गनं वनाविल धाःसा जिपिं निम्हं थनंतुं सिनावनी । न्ह्यागु यानाः जूसां थ्वया शील स्यंकाः, गथे यायेवले थ्वं तोता मवनिगु खः अथे यायेमाल ।' अले गां वांलाक मन्यसे, पसि वांलाक मस्युंसें वं थःगु अङ्ग-प्रत्यङ्ग क्यनाः वयागु शील स्यंकाविल । अनंलि इपिं निह्यं मिलेचलेजुयाः नापं च्वंच्वन ।

अले छन्हुया दिने नक्षत्र योग सोयाच्चवंबले परन्तपयात नक्षत्रं पीडा बियाच्चवंगु खनाः- 'भद्रे ! कोसम्बीया परन्तप जुजु मन्त' धकाः धाल ।

'आर्य ! छ्वाय् थथे धयागु ? छु वनापं शत्रुता दुलाकि छु ?

'भद्रे ! मदु । वैत नक्षत्रं पीडा बियाच्चवंगु खनाः थथे धयागु खः ।'

अले व ख्वल । 'छ्वाय् ख्वयागु ?' धकाः न्यसैंलि वं व थः भात खः धकाः कसैंलि- 'भद्रे ख्वयेमते । जन्म जूम्ह

प्राणी अवेद्य नं मृत्यु ज्वीमाः ।'

‘आर्य ! ध्वला जि नं स्यू ।’

‘अले छाया ख्वयागुले ?’

‘जि काय् कुलवंशया राज्य कायेबहह्य खः । यदि अन दुगु जूसा जि काय्यात श्वेतछत्रं क्वीकल ज्वी । आर्य ! आः जुलसां महाअभागी जुल धंगु शोकं यानाः ख्वयागु खः ।

‘भद्रे ! न्ह्यागु ज्वीमा, घन्दा कायेमो । यदि वैत राज्य प्राप्त यानावीगु इच्छा यानागु खः धंगु जूसा राज्य प्राप्त यानावीगु उपाय यानावी ’

अले वैत (= काय् ह्यसित) हत्थिकन्त वीणा व हत्थिकन्त मन्त्र स्यनाबिल । उगु समये अनेक दोल किसित वयाः बरमाया क्वे फेतुनाच्चनीगु जुयाच्चन । अले वयात धाल- किसित मवःनिबले हे वनाः सिमागयाः इपि वयेवं थुगु मन्त्र बोनाः थुगु तार था । सकल किसित लिफःहे मस्वसे विस्युंवनी । अले सिमां क्वाहां वयाः थन वा । वं अथे यानावयाः व खं कन । अनंलि वयात कन्हेकुनु धाल- थो थुगु मन्त्र बोनाः थुगु तार था । किसित लिफः स्वस्वं बुलुंबुलुं विस्युंवनी । अबले नं अथे हे यानावयाः कंवल । अनंलि वयात स्वन्हुकुनु धाल- थुगु मन्त्र बोनाः थुगु तार था । किसिपुचःया नायः जँधू कोछुकाः न्ह्याने वइ । अबले नं अथेहे यानावयाः कंवल ।

अले मांह्यसित सःताः धाल- ‘भद्रे ! छं काय्यात सन्देश ब्यु । थनं वनाकथां व जुजु ज्वी ।’ वं काय् ह्यसित

सःताः 'प्रिय पुत्र ! छ कोसम्बीया परन्तप जुजुया काय् खः । जितः थन हत्थिलिङ्ग भंगलं हःगु खः घकाः कनाः सेनापति आदिपिनि नां नं कं । यदि इमिस विश्वास मयात घाःसा थ्व छं बीनं न्यइगु ह्याउंसेच्चंगु सांगा व न्याइगु अंगु नं क्यं' घकाः घयाछवत । कुमारं तपस्वीयाके घाः छ्याये माल ! घकाः न्यन ।

'सिमाया क्वय् च्वंषु कचाय् च्वचाः थुगु मन्त्र बोनाः थुगु तार था दकले तःधिकःह्य नायोह्य किसिनायो जंषू कांछुकाः वइ । छ वया जंषुली च्वनाः थःगु राज्ये बनाः जुजु जू हुं ।'

अले मां-बौपिन्त वन्दना यानाः अथे यानाः सत्तिक चोह्य किसिया जंषुली फेतुनाः वया ह्याय्पने वं खँह्लात- 'स्वामी ! जि कोसम्बीया परन्तप जुजुया काय् खः । जि बोयागु राज्य कयाब्बु ।' व खँ न्यनाः व किसि 'अनेक दोल किसित थन मुंवा' घकाः किसितेगु सलं हाल । अनेक दोल किसित मुंवल । हानं बुढापि किसित ल्याहांहुं घकाः हाल । बुढापि किसित ब्याक्कं ल्याहां वन । हानं अतिकं मचापि किसित ल्याहां हुं घकाः हाल । इपि नं ल्याहां वन । अले व अनेक दोल वःवःलाःपि योद्धा किसितसें चाःहुयेकाः वनाः प्रत्यन्त गामे थ्यंकाः 'जि जुजुया काय् खः । सम्पत्तिया इच्छा दुपि जि नापं वा' घकाः घयाः अनंनिसें मनूतय्त संग्रह यायां वनाः नगर छत्राखेरं घेरे यानाः 'याःत युद्ध या, याःत राज्य ब्यु' घकाः समाचार छवत । नगरे च्वं-

पिसं घाल- 'जिमिसं निगुलि बीमखु । गभिणी जुयाच्चंह्य
जिमि महारानीयात हत्थिलिङ्ग घँह्य भँगलं यंकल । व
दनिला मान्तला घँगु जिमिसं मस्यूनि । गबलेतक्क वड्गु
खँ सीके फेमखु अबलेतक्क युद्ध नं यायेमखु राज्य नं
बीमखु ।' अबले व राज्य परम्परामत राज्य जुयाच्चन ।
अले कुमारं 'जि वया हे काय् खः' घकाः घयाः सेनापति
आदिपिनिगु नां नं कन । अय्नं विश्वास मयासेलि सांगा
व अंगू वयन । इमिसं सांगा व अंगू ह्यसीकाः शंका दूर
यानाः नगरया घ्वाका चायेकाः वैत राज्य लःल्हानाबिल ।

X

X

X

घोषक उत्पत्ति

'अजित राष्ट्रे' अनिकाल जुयाः जीविका याये मफयाः
छह्य कोतुहलिक घँह्य मनू कापि घँह्य तरुण बालक व
कालि घँह्य कलाः बोनाः 'कोसम्बी वनाः जीविका याये'
घकाः लखर्चं जोनाः प्याहां वन । अहिवातक रांगं आपालं
जनतापि सीगुलि पिहांवंगु घकाः नं घाः । इपि वँवं ल-
खर्चं फुनाः नयेपित्यानाः मचा कोबियाः वने मफुत । अले
भाःतह्यस्यां कलाःह्यसित घाल- 'भद्रे ! भीपिं म्वानाच्चन
घाःसा लिपा लिपा नं काय् दँनिति । थ्व मचा थनंतुं तोता

१. अ. अ. क । पृ. २२६ स 'वज्जि राष्ट्र' घकाः उचयातःगु दु,
खुज्जुतरा कथा । पप. सू. ॥. पृ. ३२४ः कोसम्बकसुसवण-
नास 'अहित्त राष्ट्र' घकाः उचयातल ।

२. अ. अ. क । पृ. २२६.

चने ।' मांयागु नुमः धैगु कयातुसे च्वं । उकिं बं घाल- 'जि
स्वानाच्चंतले काय् यात तोतायके फेमखु ।'

'अथेसा छु यायेनुले ?'

'पालंपाः बुबाः अके ।'

मांहास्यां थःगु पाले स्वांमाःथें यांनाः घेत बुयाः छातीं
थ्यनाः वेकुं च्यानाः थंकाः बोहासित बिल । मचा तःतः-
थाय् नयेपित्याःगु सिबेनं अप्पोज्वीक वेदमा जुल । व धारंबार
घाल- 'भद्रे ! भीपिं स्वाना जक च्वेन घाःसा हानं नं
काय्मस्त दैतिनि । थ्वैत थनंतुं तोता थकेनु ।' वं नं धारं-
बार प्रतिक्षेप यासे वचन मध्य । हानं हानं उखेंथुखें सारे
यांनाः बुयाजुगुलि मचा त्यानुचायाः बोहास्या त्हाःती न्हो
वयेकल । मचा न्हो वयेकूगु सीकाः मांहासित न्हो न्हो
छ्वयाः छमा सिमाकवे स्याउलायां द्योने थ्यनाः व वन ।
मांहास्यां लिफः सोवले काय् म्ह मखनाः 'स्वामी ! जि काय्
गो ?' घकाः न्यन ।

'छमा सिमाकवे थ्यना थकेधुन ।'

'स्वामी ! जितः नाश यायेमते । काय् मदयेकं जि
स्वानाच्चने फेमखु । जि काय् ह्याच्यु' धावां छातिइ दायाः
बिलाप यात । अले त्याहां वनाः धं मचा कयाहल । काय्हा
नं लय् बिचे हे मन्त । धुगु प्रकारं वं काय् वानावोगुलि
याताः लिपायागु जन्मे न्हेकोतक्क वाकाच्चने माल । पाप-
कर्म घइगु चिकिषं घकाः सम्भं ज्जीमज्यु । बवं इमिं छहा

सापूया छेय् थ्यंकःवन । उखुनुया दिने सापूया छेय् घेनुमंगल
घइगु उत्सव जुयाच्चवन । सापूया छेय् ह्लिह्लि प्रत्येकबुद्ध छह
भोजन याःबिज्याः । वं वसपोलयात भोजन याकाः मंगल-
कार्यं यात । आपालं खीर तयार यानातःगु खः । सापूनं
इपि वःगु खनाः 'गनं वयागु ?' घकाः सकल समाचार
न्यनाः नायूगु हृदय दुह्य कुलपुत्रं इपि खनाः करुणातयाः
गाक्क घ्यो तयाः खीर वीकल । कलाःह्यस्यां 'स्वामी ! छि
म्वानाच्चंसा जि नं म्वानाच्चनागु ज्वी । ताकालंनिसं प्वाः
खालितिनि । माक्को नयादिसं' घकाः वया न्होने घ्यो
तयाः थःमं भतिचा घ्योनापं भतिचा नल । उह्यस्यां आपाः
नल । न्हेन्हु च्यान्हु निसं नयेपित्याकाः वोगुलि नयेगु तृष्णा
तोते मफुत । सापू नं इमित खीर बियाः थःमं नं नयेगु
शुरुयात । कोतुहलिकं वैत स्वयाच्चन । अले खाताय् घना-
च्चंहा मिसाह्य खिचायात सापूनं व्यूगु खीरपाय् खनाः 'थ्व
मिसाह्य खिचा भाग्यमानी हे खः । ह्लियाह्लियं थथिज्यागु
भोजन लाभ यानाच्चन' घकाः वं मत्ती ल्वीकल । चान्हेपाखे
नःगु खीर वं पचेयाये मफयाः सिनावनाः वहे मिसाह्य
खिचाया कोखे जन्म काःवन ।

अले वया कलाःश्यां अग्निसंस्कार यानाः वहे छेय्
म्वाति ज्या यानाः जाकि छमना पावेजुयाः जायुयाः प्रत्येक-
बुद्धया भिक्षापात्रे तयाः 'थ्व पुण्य दासयात प्राप्त ज्वीमाः'
घकाः घयाः थथे मत्तीतल- 'जि थन हे च्वनेमाः । ह्लिह्लि
थन आर्यं बिज्याः । वीगु वस्तु दयेमा वा मदयेमाः । ह्लिया

ह्यिं वन्दना यानाः सेवा सत्कार यानाः चित्त प्रसन्न यानाः
 आपालं पुण्य कमाय् यायेद ।' व मिसा अन हे भ्वाति बुयाः
 वास यात । व मिसाह्य खिचां नं खुला न्हेलाति दुबले छह्य
 हे जक मचा व्वीकल । सापूनं व खिचाया मचायस्त छह्य
 साया दुरु व्वीकल । व खिचामचा याकनं हे तःधिकः कुल ।
 अले भोजन यानाविज्याह्य प्रत्येकबुद्धं वयात जाप्ये छप्ये
 बिल । जाप्ये छप्येया कारणं वं प्रत्येकबुद्धयात स्नेह यात ।
 सापूनं ह्यिं निका प्रत्येकबुद्धया सेवा उपस्थामया लागि वं ।
 वनीदले लँविच्चे जंमली पशुत दुथाय् थःगु कथि सिमाय्
 व बँय् दायाः 'स्यू-स्यू' घकाः सोको सः बियाः जंगली
 पशुत बिसिके छ्वं । खिचा नं वलिसे वनीगु । छनु वं
 प्रत्येकबुद्धयाके बिनितयात- 'भन्ते गबले जि लिलाइमखु
 अबले थ्व खिचायात छ्वयाहये । थ्व खिचा वोगु खनाः छेँय्
 विज्याहु' । अबलेनिसं फुसंत मदैखुन्हु 'पुता हु' ! आर्ययात
 व्वनाहति' घकाः खिचायात छ्वेगु यात । व खिचां छगू हे
 वचनं तिन्हुयाः व्वांवनाः थः मालिकं सिमा व बँय् कथि
 दाइथाय् थ्यनेवं सोकोतक उनाः उगु सलं जंगली पशुत
 बिसिवंगु भाव सीकाः सुयत्तापां दिसा च्वभंगु ज्या आदि
 सिघंकाः विहारे द्वाहां वनाः फेतुनाच्चंहा प्रत्येकबुद्धया वास-
 स्थाने वनाः विहारया लुखाय् स्वकोतकक उनाः थः थ्यंकः
 वयागु खँ सीकेबिया छलेलिक्क गोतुलाच्चनी । समय
 विचाः यानाः प्रत्येकबुद्ध प्याहां विज्यायेवं उत्तु उनाः न्ह्यो
 न्ह्यो वनी । विचे विचे वइत परीक्षा यानास्वयेया लागि

प्रत्येकबुद्ध मेगु लँ लिनाः वनीगु । उले वसपोलया न्ह्याने
छेरकि च्वनाः उनाः ठीकगु लँवी हे लाकेहंगु । छन्हुया
दिने मेगु लँपुं वंगु खनाः खिचा न्ह्याने वनाः छेरकि च्वनाः
पनाच्चंसां नं ल्याहां मवोसें खिचायात तुति छखे चीकाः
खिचां रोकेयातं नं ल्याहां बिमज्याः । खिचां वसपोल
ल्याहां बिमज्याइगु भाव सीकाः हानं वया चीवरच्चः
वांम्यानाः सात्तुसालाः खःगु लँप्वी हे तयेहल । थुगु प्रकारं
व खिचां वसपोलया उपरे तःधंगु स्नेह उत्पन्न यात ।

समय बितेनुया वँसेलि प्रत्येकबुद्धया चीवर भ्वाथः
जुल । अले वसपोलयात सापूनं वस्त्रदान बिल । सापूयात
प्रत्येकबुद्धं घाल- 'उपासक ! चीवर घइगु याकःचां स्वी
थाकु । अतः अःपुगु थासे वनाः दयेकः वने ।'

'भन्ते ! थन हे दयेकाबिज्याहुं ।'

'आबुसो ! याये थाकु ।'

'भन्ते ! अयसा पिने आपाः च्वनाबिज्यायेमते ।'

इपि खँ ल्हाःगु खिचां न्यनाच्चन / 'उपासक ! म्वाल,
थनसं च्वं' घयाः सापूयात लित छ्वयाः प्रत्येकबुद्ध आकाशे
थाहां वनाः गन्धमादन पर्वतपाखे स्वयाः बिज्यात' वसपोल
आकाशच्चे थाहां वंगु स्वयाः उनाच्चंहा खिचाया मिखां
वसपोलयात मखंसैलि खिचाया छाति तज्यात / स्वभावतः
हे पशु घयापि अकुटिल जुयाः तप्यंजू / मनूतेसं मने छगू
तयाः म्हुतं छगू घायेयो । उकि धाःगु-

“गहनं हेतं भन्ते यदिच मनुस्ता ।
उत्तानकं हेतं भन्ते यदिच पसवोति ॥”

अर्थात्- ‘भन्ते ! मनूत घयापि साप गम्भीर, बेको ।
भन्ते ! पशूत घयापि अतिकं तप्यं ।’

उकि व अकुटिल तथा तप्यंगु चित्त दुह्य जूगुलि अनसं
सिनाः त्रयस्त्रिंश देवलोके जन्मजुयाः दोछिह्य अप्सरापिसं
चाःहुइकाः महानगु सम्पत्ति अनुभव यानाच्चवत । वं ह्यायपने
स्वांपुयाः खँल्लाइगु सः भिखुगु योजनतक्क फिजेजुया वं ।
स्वाभाविकरूपं खँल्लाइगु सः निदोल योजन दुगु सकल देव-
नगरे त्वपू । उकि वयात ‘घोषकदेवपुत्र’ घकाः घाल । ध्व
छुकियागु प्रभावं जूगुले ? प्रत्येकबुद्धयात प्रेमपूर्वक उना-
वोगुलि खः ।

व अन ताकाल मच्चंसे हे च्यूत जुल । देवलोकं देवपुत्र
घयापि- (१) आयु फुनाः, (२) पुण्य फुनाः, (३) आहार
फुनाः तथा (४) क्रोध आदि ध्व प्यता कारणां यानाः च्यूत
ज्वीयो ।

(१) अन, गुह्यस्यां आपालं पुण्यकर्म यानातःगु दै-
व देवलोके उत्पन्न जुयाः आयु दत्तले च्वनाः वयासिनं च्वे-
च्वेयागु देवलोके जन्म जूवनी । थुकियात आयु क्षय जुयाः
च्यूत जूगु घाइ । (२) गुह्यस्यां भतिचा पुण्यकर्म यानातःगु
दइ- वया पुण्य जुजुया घुकुती तयातःगु स्वमना-प्यमना

१. स. नि. ॥ पृ. ३: कखरकसुत्तं । ध्व सूत्रया अनुवाह आयुष्मान्
अमृतानन्वया ‘बुद्धकालीन गृहस्थीहरू’ भाग-३, पृ. १२० स दु ।

वा थें बिचे हे फुइ । बिचे हे च्यूत जुइ । थुकियात पुण्य भय
जुयाः च्यूत जूगु घाइ । (३) मेह्य घाःसा, कामभोग सेवन
यायां विस्मृति जुयाः आहार मनसे शरीर वःमलानाः च्यूत
ज्वी । थुकियात आहार क्षय जुयाः च्यूत जूगु घाइ । ४)
अथेहे मेपिनिगु सम्पत्ति स्वयेमफयाः तंचायाः च्यूत ज्वी ।
थुकियात ऋषं च्यूत जूगु घाइ ।

थुह्य जुलसां कामसुख भोग यायां विस्मृति जुयाः आहार
फुनाः च्यूत जुल । च्यूत जुयाःलि कोसम्बीस नगरसोभनी
(=बेश्या)या कोखे जन्म जुल । मचा बूखुनु दासियाके वं
‘छु बुल ?’ धकाः न्यंबले ‘आर्या ! पुत्र’ धकाः धाल । ‘हे
दासि ! अय्जूसा थ्व मचायात चिकिचागोगु पिचाय् तयाः
धूदों दुथाय् वांछ्व’ धयाः वांछ्वके बिल । बेश्या धैपिसं
म्हाय् जक लही, काय् लही मखु । म्हाय्मस्तेसं इमिगु
परम्परा चलेयाइ ।

घोषकयात स्याकेगु षड्यन्त्र

मचायात कोःत व खिचातसें चाहुइका च्वन । प्रत्येक-
बुद्धया उपरे स्नेहयानाः उनावोगु कारणं यानाः वयालिकक
सुंहे वने मफु । उगु बखते पिने प्याहां वाह्य मनू छह्यस्यां
व खिचात व कोःतय्ग् पुचः खनाः ‘थ्व छु थें ?’ धकाः
सांवंबले मचा खनाः पुत्रस्नेह उत्पन्न जुयाः ‘पुत्र प्राप्त जुल’
धकाः छेय् यंकल ।

उगु समये कोसम्बीया सेठ राजकुले वनाच्चंबलम् सज्ज-
कुलं त्याहां ववाच्चंह्य पुत्रोहित खनाः 'घाचार्य ! छःपिसं
थौ नक्षत्रयोग बांलाक स्वयाविज्याये धुनसा' घकाः स्यन् ।

'महासेठ ! जिमि मेगु ज्याहे छु घकाः !'

'जनपदय् छु छु ज्वीगु नक्षत्र दुले ?'

'मेगुला छु महु, ध्व नगरे थौ जन्म जूहा मचा धनया
दकलय् तःघंह्य सेठ ज्वी ।'

(१) उगु बखते सेठया जहानया प्वाये दयाच्चंगु खः ।
उकि सेठं थःगु छेय् याकनं मनू छवत- 'हे भणो ! छेय्
वनाः मचा बुलला मबूनि घकाः सीका वा ।' अले 'मबूनि'
घेगु खँ न्यनाः 'जुजु नापलानाः याकनं छेय् एकाही वयाः
काली घइहा दासीयात सःताः द्दछिसाइ दां बियाः 'हु', ध्व
नगरय् थौ बूहा मचा मालास्वयाः ल्वीकाः जोनावा' घकाः
छवत । माःवँव व छेय् वनाः मचा खनाः व 'ध्व मचा
गत्रले बूहा ?' घकाः छेय् अर्वापिके न्यवाः 'थौ बूहा खः'
घकाः घायेव 'ध्व मचा जितः ब्यु' घकाः छतकानिसे यान्मः
दोछितक्क मू बढय् यायां दोछिसाइ दां बियाः मचा यंकाः
सेठयात क्यन । सेठं 'यदि जि म्हाय् जन्म जुल घाःसा
ध्वनापं वयात तथाः श्रेष्ठी स्थानया मालिक यानाबी ।
यदि जि काय् बुल घाःसा ध्वयात स्यानाछवये' घकाः
मतिइ तथाः छेसं लहिनातल अले वया कलातं छु दिन लिपा
काय् ढवीकल । सेठं 'ध्व मचा मन्त घाःसा जिहा काय् नं

हे श्रेष्ठीस्थान प्राप्त याइ । अतः आःहे ध्वंत स्याना छवये
माल' धकाः भक्तिइ तथाः कालीयात सःताः 'हे काली !
गोठं सात पिहां वइबलय् गोठया लुखा दध्वी ध्वंत बेथां
गोत्वीकाति । सातय्सं वैत न्हुत्तुन्हुयाः स्याइ । न्हुत्तुन्हुयाः
सितला मसी घइगु खं सीकाः वा' धकाः घाल । सापूनं
गोठया लुखाढाः चायेकेव व वनाः वैत गोत्वीकाबिल ।
दोहंपुत्रःया नायोह्य दोहं मेमेगु दिने दके लीपा गांठ प्याहां-
वइह्य उखुनुयागु दिने दके ह्लापां प्याहां वयाः मचायात
यःगु प्यपातुतिया दध्वीलाक तथाः दनाच्चन । सलंसः सात
दोहंया निखेपाखें घ्वात्तु घ्वाघ्वां प्याहां वन । सापूनं 'ध्व
दोहं ह्लापा जूसा दकलय् लिपा प्यापां वइह्य, थौं जुलसां
दके ह्लापां प्याहां वयाः गोठया लुखाय् इकिधिकि मसंसे
दनाच्चन । थथे याःगु छायाखनि' धकाः विचाः यानाः न्ह्याने
वंबले वयाक्वय् गोतुलाच्चंह्य मचा खनाः पुत्र-स्नेह उत्पन्न
जुयाः जितः पुत्र लाभ जुल' धकाः मचा छेय् यकल ।
ल्याहां वोह्य कालीयाके सेठं न्यंबले वं उक्त खं कन । 'हुं',
वयात ध्व दोछि दां बियाः हाकनं मचा कयाहति' धायेवं
हानं हयाबिल ।

(२) हानं वैत घाल- 'हे काली अम्मे ! ध्व नगरय्
न्यासःगू गाडा ज्वनाः सुथह्लाप्पानं दनाः व्यापारथा लागि
वनीपि दु । छ ध्वंत यंकाः गाडाया घःचाः तुलावनीगु लंप्वी
गोत्वीकाति । दोहंतसें न्हुत्तुन्हुयाः, गाडाया घःचालं क्यलाः
टुकरा-टुकरा ज्वी । ध्व खं सीकाः हे जक वा ।' वं मचा-

यात यंकाः गाढायान् घञाः तुलावनीगु लंप्वी गोत्वीका
तल । गाढाचालित्य नम्यो न्ह्योत्स्यो दुग् खः । अले उथाय
ध्यं बल्य् दोहृत्सं धूर तोत्स । हाभं हानं जोतेयात नं
न्ह्योने मचं बुबु प्रकारं दोहृत्नाप सतराच्चं च्चं यो तुयुया-
वल । 'दोहृत्सं ध्व छु वाःगुत्स्यः ! घकाः बं लंप्वी सोमंबलय्
मचा खनाः बं 'अहो बडो मखुगु ज्या जुल !' घकाः
मत्ती ल्वीकाः 'जितः पुत्र लाभ जुल' घकाः ल्युतायाः वइत
छेय् यंकल । स्याहां वोह्य कालीयाके सेठं न्यनेवं बं उइत
खं कन । 'हुं हानं दोछि दां विबाः वइत कयाहति' घकाः
वासैलि बं अथे हे यात ।

(३) अले वइत घाल- 'आः ध्वइत श्मथाने यंककः
सिमाभाःया तःले ध्यना थकि । अन खिचा आदि नयाः
चा दाखुतसें दायाः सिइ । सी मसोनु खं सीकाः हे जक
का ।' वयात यंकाः वं अन ध्यनाः छलेलिकक दनाचवन ।
खिचा को, लाखे कयस लिक्क वनेमफु । वइत रक्षा याइपि
न मां दु, न बी दु, न दाजुकिजापि मध्ये सुं दु । वइत सुना
रक्षा यातले ? खिचा जुयाच्चंबलय् बं प्रत्येकबुद्धया उपरय्
स्नेहयानाः उनाधोगु कारण मात्रं वइत रक्षा यात । अले
च्वलेजबाः छह्य दोलंत्री च्वलेत जःजं श्मथानपाखे वन ।
अले छह्य च्वलेचा हेही ननं सिमाभाले दाहां बंबलय्
मचा खनाः पुलिबुयाः दनाः मचायात दुरुपी बिल । च्वले-
जवालं 'हे हे' घकाः हालं नं प्याहां मवः । बं 'वयात कथि
दायाः स्यानाहये' घकाः सिमाभाले दाहां बंबलय् पुलि

चुयाः दनाः मचायात दुरु त्वंकाच्चंगु खनाः मचाया उपरे
 पुत्र-स्नेह उत्पन्न जुयाः 'जितः पुत्र लाभ जुल' घकाः कया-
 यंकल । ल्याहां वोह्य कालीयाके सेठं न्यनेव वं उक्त खं
 कन । 'हु', हाकनं वनाः दोछि दां बियाः कयाहति' घकाः
 घासैलि अथे हे यात ।

(४) अनलि वइत घाल- 'हे काली ! थ्वयात यंकाः
 खंतयत् कोफाइगु पर्वतय् थाहां वनाः प्रपाते वांछो । पर्वत-
 क्वय् हानाः कुचाकुचादलाः बय् जूवनी । सी मसीगु खं
 सीकाः हे जक वा ।' वं वइत अन यंकाः पर्वत च्वकाय्
 वनः वांछवत । व पर्वतया क्वसं तःतःमागु पंबो दुगु खः ।
 कुतुबोह्य मचा पंबोया च्वकाय् इयाम्म च्वंगु भाले नाइसे-
 च्वंगु लोप्पाय् गोत्वीकेथे च्वंक उकी लाःवल । उखुनुया दिने
 पंज्या सनीह्यसिया नायोया पं काःवनेगु पाः लानाच्वन ।
 वं थः कायनाप वनाः पंबो त्वाल्हायेत सन । पंबो संसैलि
 मचां सः पिकाल । वं 'मचायागु सःथे च्वं' घकाः छखेपाखे
 पंबोया च्वकाय् थाहां वनाः वइत खनाः 'जितः पुत्रलाभ
 जुल' घकाः खुशि जुयाः जोनावन । ल्याहां वोह्य कालीयाके
 सेठं न्यसैलि उक्त खं कन । 'हु', हानं वयात दोछि दां
 बियाः मचा कयाहति' घकाः घायेवं वं अथे हे यात ।

(५) सेठं थथे वानाः सनाजुजुं हे मचा तःघिकः
 जुयावल । वया नां घोषक घइगु हे च्वन । व मचा सेठया
 मिखाय् च्वंगु कं थे जुल । वइत तप्यंक हे स्वये मफुत ।
 अले स्यायेगु उपाय च्चिवाः यायां थः पासा कुहाःयाथाय्

वनाः 'छं गबले अगः उयेगु ?' घकाः न्यंबले 'कन्हे'
घकाः घाःगु न्यनाः 'अथेजूसा थ्व दोछि दां कयाः जिगु
ज्या छगू यानाब्यु' घकाः घाल' ।

'स्वामी ! व छु ज्या खःले ?'

'जिह्य कुजातह्य काय् छह्य दु । वयात छन्थाय् छ्वया-
हये । अले वइत उवनाः कौथाय् दुने यंकाः जःगु चुपि
कुचाकुचा थलाः भ्यगते तयाः अगले स्वत्थनाः उनाछो ।
थ्व दोछि दां बैनायागु रूपे कयाति । लिपा हानं छन्त याये-
माःगु ज्या याये हे तिनि ।'

'ज्यू' घकाः कुह्यानं स्वीकार यात ।

सेठं कन्हेखुनु घोषकयात सःताः 'पुता ! ह्यिगः जि
कुह्याःयात ज्या छगू अह्ये यानाथकागु दु । बाबू, छ बैथाय्
वनाः थथे घा- 'ह्यिगः जिमि बीनं घयाथकुगु ज्या सिधे-
काब्यु' घयाः छ्वत । 'ज्यू घयाः व वन । व अन वनाच्चंगु
खनाः मस्तनाप गुच्चा ह्यिताच्चंह्य सेठया मेह्य काय् ह्यस्यां
वैत सःताः 'दात्रु ! गन वनेत्यनागु ?' घकाः न्यन ।

'अबुयागु खँ उवनाः कुह्याःयाथाय् वनेत्यनागु' घकाः
घायेवं 'जि अन वनाबी । थ्व मस्तेसं जितः आपलं लवख
(= ध्यका, तारा आदि) त्याके घुकल । हानं जितः त्या-
काब्यु' घकाः घाल ।

१. अन्धाय्यागु खँय् अरुगुत्तरप्रदकथात स्वयातःगु खँनाप मतिवा
पाःगु खनेदु । अ. अ. क. १., पृ. २३०: उज्ज्वलरा ।

‘जि अबु खनाः ग्याः ।’

‘दाजु ! ग्यायेम्वाः’, व खँ ज्वनाः जि वने । जितः
आपालं त्याके धुकल । अतः जि मवोतले जिगु ध्यवा फुक्कं
त्याकाव्यु ।’

घोषक गुच्चा ह्यितेगुली साप चलाक । उकि वयात वं
थथे जित्ति याःगु । अले वं वैत- ‘अथे जूसा कुह्याःयाथाय्
वनाः घा कि- ह्यिगः जिमि अबुजुं धयाथकुगु ज्या छगु
सिधेका बियादिसँ धयाः वैत छवत । व वैथाय् वनाः अथे
हे घाल । कुह्याःनं सेठं घाःकथं वैत स्यानाः अगले
वांछवत । घोषक ह्यिच्छियं कं ह्यिताः सन्ध्याइले छेय् वन ।
‘पुता ! छु छ मवनाला !’ घकाः न्यँसेलि थः मवनागु
कारण व किजाह्य वंगु कारण नं कन । थ्व खँ न्यनाः सेठं
‘का फुत !’ घकाः तःसकं हालाः खोयाः सकल शरीरे हि
दायेकुगु थें जुयाः ‘हे कुह्याः ! जितः नाश यायेमते !’
घाघां ह्याः ल्हनाः (छयने ह्याःतयाः) विलाप यायां वया-
थासे वन । कुह्याःनं व अथेयानाः वयाच्चंगु खनाः-
‘स्वामी ! हालादीमते । छिगु ज्या सिधेकातये धुन’ घकाः
घाल । पर्वतं कोच्यथें जुयाः महान शोकं व्याप्त जूह्य जुयाः
वं आपालं दुःख-दोर्मनस्य अनुभव यात । निरपराधीयात
अपराध यायेबलय् गथे ज्वीगु खः अथे हे जुल । उकि
भगवानं घाःगु-

१. “यो वण्डेन वण्डेसु अप्यदुद्वेसु दुस्सति ।
वससमञ्जतरं ठानं विप्यमेव निगच्छति ॥

२. "वेदनं फसलं ज्वानि तरिरस्त च भेदनं ।
गर्कवापि आबाधं विस्तम्भेषु च पापुभे ॥
३. "राजती वा उपसर्गं अरुभवेक्षणं च दाहणं ।
परिकल्पयं च आतीर्णं भोगानं च पमङ्गुरं ॥
४. "अथ चस्त अगारानि अग्निं उहति पावको ।
कायस्त भेदा दुष्पञ्चो निरयं सोपपञ्चती' सि १३"

अर्थ-

१- 'गुह्यास्यां दण्डद्वारा दण्ड मद्गुह्यसित वा निरपराधी-
याति अपराध याइ-उह्यसित भिक्ता कारण मध्ये छता याकनं
वइ-

२, ३, ४- '(१) छयं स्याइगु आदि सहयाये मफयेक
रोग जुइ, (२) दुगु सम्पत्ति विनाश ज्वी, (३) अङ्ग-भङ्ग
जुइ, (४) तःतःसकं रोग जुइ, (५) वे^० जुइ, (६) जुजु-
द्वारा दण्डित जुइ, (७) मखु मखुगु खँद्वारा तःसकं निन्दा
जुइ, (८) थःथितिपि विनाश जुइ, (९) दुगु भोगादि
सम्पत्ति विनाश जुइ व (१०) छे^० मिनयाः मरणांलिपा व
मूर्ख नर्के उत्पन्न जुइ ।

(६) थथे ज्वीक ज्वीकं नं व मचायात सेठं तप्यंक
स्वये मफुत । 'छु यानाः थ्वैत स्यायेफे ?' घकाः मत्ती
त्वीकाच्चंबले- 'जिगु सच्छिगू गांया मनेजर जुयाच्चंहा-
सियायू छत्रयाः स्याये माल' घइशु उपाय खनाः 'थ्व जिह्य
कुजात पुत्र खः । थ्वयात स्यानाः चःबी वांछ्वयाव्यु । थथे
यात घाःसा जि पाजुयात थायेमाःगु कर्तव्य खँ सीका काये'

धकाः वैत पी च्वयाः 'पुता घोषक ! बच्छिगू गांया भी
 मनेजर जुयाच्चंहा दु । ध्व पी यंकाः वयात व्यु' धकाः
 धयाः पुतुइ पी चिनाबिल । व धाःसा आखः वने मसः ।
 मचाबलय् निसं वयात स्याकेगू कोशिश यानाः नं सेठं स्याके
 मफुत । अज्याःह्यस्यां छु आखः सयेकी ! थुकथं थःत
 स्यानाछ्वंगु पी पुत्वी चिनाः प्याहां वने त्ययेकाः वं धाल-
 'अबुजु ! जिके लँखर्चं मदु ।'

'छन्तः लँखर्चं माःगु मदु । लँबिच्चे फलानागु गामय्
 जि पासा सेठ छह्य दु । वया छेय् सुधसिया नयेगू नयाः
 अनं उखे हुं ।'

'ज्यु' धयाः बौह्यसित वन्दना यानाः प्याहां वनाः उगु
 गामे ध्यंकाः सेठया छे न्यनावनाः सेठया कलाः नापलात ।
 'छ गनं वयाह्य खः ?' धकाः न्यनेवं 'नगर दुनें वयाह्य खः'
 धकाः धाल ।

'छ सुया काय् खः ?'

'अग्मे ! जि छिपासा सेठया काय् खः'

'घोषक वइह्य छहे खः ला ?'

'अग्मे ! खः ।'

वयात खनेमात्रं वया मने वया उपरे पुत्र-स्नेह उत्पन्न
 जुल । सेठनीया भिन्यादँ भिखुदँति दुह्य अतिकं बांलाःह्य
 म्हाय् छह्य दु । वयात वचेयायेगुया लागि छह्य जक ज्या
 न्वेह्य भ्वाति बियाः न्हेत जाःगु प्रासादया तले च्वंगु

तल्लाय् बालाःगु कोठाय् तयातल ।

सेठया पुत्रि उगु समये व भ्वातिथात् बजारे छुवत् ।
अले वयात् सेठनीनं खनाः 'गनवनेत्यनागु?' घकाः न्यंबले
'आर्या! म्हाय् मय्जुया ज्या-ख्यं वनेत्यनागु' घकाः
कनेवं 'आसे थननि वा । बजारे वनेगु उवा छुवनेति ति ।
कोपु लायाः काय्यागु तुति सिकाः, चिक्रं बुकाः, लासा
लायाब्धु । लिपा बजार वनेगु ज्या या' घकाः घाल । वं
अथे यात् । अले ताउत्त वीकाः बोह्य वयात् सेठया म्हाय् नं
हत्त, मत्त, हकल । अले वत्त घाल- 'जि खनाः तंचामादी
मते । सेठया काय् घोषक थ्यंकः वयाच्चन । वय्कः यात् थुगु
थुगु ज्या यानाः बजार वनावयागु खः ।' सेठया म्हाय् नं
'घोषक' घइगु नां न्यनेमात्रं छेगु आदि फोचायाः स्यले दुने
थ्यंक वनाः प्रेम च्वन । कोतुहलिक जुयाच्चंबले व घया
कलाः जुयाः छमना जाकिया जा प्रत्येकबुद्धयात् दान
बिल । उगु पुण्यया प्रभावं वनाः व थ्व सेठया कुलय् जन्म
जुल । थुगु प्रकारं वया उपरे ह्यापायागु स्नेह फैलेजुयावन ।
उकि भगवानं घाःगु-

'पुत्रेव सन्निरासेन पञ्चुप्पन्न हितेन वा ।

एवं तं जायते वेमं उत्पन्नं व भवोइके'ति ॥

अर्थ-

'ह्यापायागु जन्मे नापं च्वनावने धुकूगु व थुगु जन्मय्
हितेपी जुयाः नापलाइवले- लखे दुने उत्पन्न ज्वीगु पलेस्वा
थे वया मने थुगु प्रकारं प्रेम उत्पन्न ज्वी ।

अले वइके न्यन- 'अम्मे ! व गन दुले ?

'लासाय् गोतुलाः न्ह्यः वयेकाच्चन ।'

'वया ह्लाःते छुं दुला ?'

'पुत्वी पी छपू दु ।'

'ध्व छु पी खनि' घकाः मत्ती तयाः व न्ह्यो वयेका च्चंबले मन थाते तये मफयाः मां-बोपिसं मखंक तीजक व्वाहां वयाः व पी पयत्राकक्षाः थःगु कोठाय् वनाः खापा-तिनाः इयाः चायेकाः बांलाक आखः ब्वने सःगुलि पी बोनाः 'अहो मूर्ख ! थः सीगु पी पुत्वी घानाः जुयाच्चन । यदि जि मखंगु जूसा ध्वया ज्यान मन्त ज्वी' घकाः व पी खुनाछोयाः, सेठया भाषां मेगु पी च्वल- 'ध्व जिह्य काय् घोषक घइह्य खः, सच्छिगू गामं उपहार ह्येकाः ध्वैत जन-पदया सेठया म्हाय्नाप विवाह-मंगल यानाः थः च्वनेगु गांया दथ्वी नितजाःगु छे' दयेकाः पःखालं चाःहुइकाः बांलाक पाःतयाः संविधान यानाः सुरक्षा यानाति । थथे थथे यायेधुन घकाः जितः पी नं च्वयाहति । थथे यानाबिल घाःसा पाजुयात यायेगु कर्तव्य सीका काये' घकाः पी च्वया हयाः वया पुत्वीतुं चिनाबिल । ह्लिनेपाखे छनेधुंकाः दनाः नयेत्वने यानाः वन । कन्हेखुन्हु सुथह्लापां व गामे थ्यंकाः मेनेजरं गांयागु ज्या यानाच्चंबले हे नापलात । मेनेजरं वैत खनाः 'तात ! छु खः ?' घकाः न्यन ।

'जि अब्जुं छितः पी छ्वयाहःगु दु ।'

‘तात ! गज्याःगु पो खः हति’ घयाः पी बोनाः स्वयाः प्रसन्न जुयाः ‘भो ! जिमि मालिकया जिगु प्रति स्नेह सो ! थः जेठाह्य काय्यात विबाह-मंगल यानाब्यु घकाः जिथाय् छ्वयाहल ।’ याकनं सिं आदि कयाहति घकाः गृहपतिपिन्त घयाः गांवा दध्वी घाःगु बभोजिमं छे दयेकाः सन्धिगु गामं उपहार हयेकाः जनपद सेठया थासं म्हाय्मचा : हयाः मंगलकार्य यानाः सेठयात पी च्वयाछ्त्रत- ‘जि थये थथे यायेधुन ।’ थ्व खं न्यनाः सेठया मनै- ‘गुगु ज्या याकेगु खः व ग्रथे मजू । गुगु ज्या मयाकेगु खः व ग्रथे ज्वीगु’ घकाः सापसकं दीर्भनस्य उत्पन्न जुल । काय्या शोक नापं थ्व शोक नं छथाय्सं मुनाः प्वाथे दाह उत्पन्न ज्वीकाः अतिसार जुल ।

सेठया म्हाय्मनं नं ‘यदि सुं छह्य सेठया थासं मन वल घाःसा जितः मघायिकं सेठपुत्रयात ह्यापालाक कर्म्मते’ घकाः आज्ञा खिल ।

सेठ नं ‘आः व दुष्ट पुत्रयात जिगु सम्पत्तिया मालिक यानाबी मखु’ घकाः मने तयाः छह्य मेनेजरयात सःताः घाल- ‘पाजु ! जि काय्या स्वाः स्वे मास्तिवल । छह्य सेवकयात छ्वयाः जि काय्यात सःतके छी ।’ वं ‘ज्यू’ घयाः पी छपु बियाः छह्य मनूमात छ्वयाबिल । ‘व घयाः पिखालुखाय् दनाचकन’ घहगु खं न्यनाः सेठया म्हाय्मचा वत सःतके छ्वयाः ‘तात ! छु खः ?’ घकाः न्यन ।

‘भार्या ! सेठयात संचमदु । काय्या स्वाः स्ववेत

सःतके हःगु ।'

'तात ! बल्लाःनि लाकि वःमलाये धुंकल ?'

'आर्या ! आःतकला बल्लाःनि । नसा नं नये फुनि ।'

वं सेठ-पुत्रयात सीके मब्बुसे वयात च्वनेगु थाय् व खर्च
बीकाः 'जि छोयेवं जक हुं, उथाय् तक्क थनसं च्वं' धंकाः
घाल । हानं सेठं मेनेजरयात घाल- 'पाजु ! छं जि काय्या
थासे मनू मछ्वयाला गथे ?'

'स्वामी ! छ्वयाबी धुन । तर व मनू आःतकं ल्याहां
मवःनि ।'

'अथे जूसा हाकनं मेहा छोयाब्बु ।'

सेठया म्हाचं वयात नं अथेहे यात । अले सेठया रोग
बढेजुल । छगः थल दुतयंकूसा छगः थल पितहल । हानं
सेठं मेनेजरयाके न्यन- 'पाजु ! छं जि काय्याथाय् मनू
छ्वयामबियाला, गथे ?'

'स्वामी ! छ्वयाबी धुन । वंहा मनू ल्याहां मवोनि ।'

'अथे जूसा हानं मेहा छ्वयाब्बु ।'

वं छ्वयाबिल ।

सेठया म्हाय् नं स्वकोखुसी वोहा मनूयाके नं अथेहे
न्यन । वं 'आर्या ! सेठ तःसकं विरामी जुयाच्चन । नसा
नयेगु तोताः खाताय् सं लानाच्चन । छगः थल पितयंकूसा
छगः थल दुत हयाच्चन' धकाः घाल । अले सेठया म्हाय् नं

‘आः घाःसा वने जिल’ घकाः सेठ-पुत्रयात ‘छि अबुजु
बिरामी जुयाच्चन’ घकाः घायेवं ‘भद्रे ! छु घयागु ?’
घकाः न्यँसेलि ‘स्वामी ! वय्कः उसाय् मदयाच्चन घकाः
घाल ।

‘आः छुयाये मालले ?’

‘सच्छिगू गामं उठे नूगु उपहार ज्वनाः वय्कःयात सो-
वनेमाल ।’

वं ‘ज्यू’ घयाः उपहार हयेकाः गाडाय् तयाः वन ।
अले हानं वं ‘स्वामी ! छि अबुजु तःसकं कमजोर जुया-
च्चन । थुलिमछि उपहार ज्वनाः वनेबले भंजत ज्वी । थ्व
फुक्कं थनसं तोतादिसँ’ घयाः व फुक्कं थःगु छेय् बीके-
छ्वयाः सेठ-पुत्रयात घाल- ‘स्वामी छि थः अबुया तुतिक्वय्
पाखे च्वनादिसँ । जि छघों-फुसपाखे च्वने’ घयाः छेय् द्वाहां
वनेवं ‘छेया पूर्बपाखे व पश्चिमपाखे आरक्ष या’ घयाः थः
मनूतेत आजा बिल । द्वाहां वयेघुंकाः सेठ-पुत्र तुतिक्वय्पाखे
च्चन । मेहा फुसपाखे । उगु समयस सेठ थस्सःपायाः
गोतुलाच्चन । वया मेनेजरं तुति उसिउसि यानाः ‘स्वामी !
छि काय् बल’ घकाः घाल ।

‘व गन दु ?’

‘वय्कः लिकोपाखे दु ।’

अले बइत खनाः बहिदारयात सःसके छ्वयाः ‘जिगु
छेय् गुलि घन दु ?’ घकाः न्यँसेलि (स्वामी ! घन जक

प्यीगू कोटी दु । उपभोग परिभोग यायेगु थलबल, गां, बुं, निपातुति दुपि व प्यपातुति दुपि, हानं यान-वाहन आदिया संख्या थुलि थुलि दु' घकाः धायेवं 'जि थुलिमछि घन-सम्पत्ति जि काय् घोषकयात बीमखु' घकाः धायेगु इच्छा यानानं घा.बले 'वी' घकाः घाल । थ्व खँ न्यनाः सेठया म्हाय्न् 'थ्वं हानं घाइबले मेगु छुं धायेफु' घकाः शोका-भिभूत जूह्यथे च्वंक सँ फंफं तयाः विलापयासे 'तात ! छु खँ घयादियागु ! थुजागु खँ नापं जिमिसं न्यनेमाल । जिपि जा मलच्छिनापि हे जुल !' घयाः वया छाती छ्यनं चुयाः भोस्सुत । गथे यायेबले हानं नवाये मफैगु खः अथे यानाः वया छाती छ्यनं रगरेयानाः बिरह यानाक्यन । सेठ नं उग् क्षणं हे मृत्यु जुल । सेठ सित घइगु समाचार उदेन जुजुयात बिनित यात । जुजुं वइगु शरीर-कृत्य याके सिधेकाः 'थ्वया काय् वा म्हाय् सुं दुला ?' घकाः न्यन ।

'महाराज ! वया घोषक घइह्य काय् छह्य दु । दक्व घन-सम्पत्ति वइत वियाः (बाँह्य) सित ।'

लिपा जुजुं सेठ-पुत्रयात सःतके छ्वत । उखनुया दिने धाःसा वा वल । दरवारया न्हाःने थासं थासे लः मुनाच्चंगु खः । सेठ-पुत्रं जुजु दर्शन याये घकाः वन । इयाः चायेकाः जुजुं व वयाच्चंगु स्वयाच्चंबले- राजदरवारया न्हाःने दुगु लः हाचांगायाः वयाच्चंगु खन । व वयाः वन्दना यानाः दनाच्चंह्यसिके 'तात ? छ घोषक घइह्य खःला ?' घकाः न्यँसेलि- 'देव ! खः' घकाः घाल । 'छं बी मन्त घकाः

शोक यायेमो । 'छं वौयागु श्रेष्ठीस्थान छन्त हे बियाबी'
 धकाः धयाः 'आः छ हूँ' धकाः छ्वयाहल । वनाच्च्वंहा
 वयात स्वयाः जुजु दनाच्च्वन । व वोवले हाचांगायाः वोगु
 लखे क्वाहांवनाः बुलुहुँ वन । अले जुजुं वइत अनं हे सःतके
 छ्वयाः 'तात ! छ जिथाय् वोवले लः हाचांगायाः वल,
 वंवले लः छिनाः बुलुहुँ वन, थथे छाय् ?' धकाः न्यन ।

'महाराज ! खः उगुं बखते जि ह्वित ज्वीह्य कुमार
 त्तिनि । आः जि महाराजपाखें सेठपद वीगु न्यना । उकि
 ह्लापाथें आचरण मयासे आः शान्त दान्त जुयाः आचरण
 याये योग्य जू ।'

थ्व खँ न्यनाः जुजुं 'थ्व मनू बुद्धि दुह्य खः । आःहे
 थ्वैत पदवी बीमाल धकाः बौह्यस्यां भोग यानातःगु भोग-
 सम्पत्ति वियाः सर्वशत सहितं (सब्बसतेन) सेठ पदवी
 बिल । वं रथे च्वनाः नगर परिक्रमा यात । सोसोथासे
 कम्पन जुल ।

सेठया म्हायूनं काली दासीनापं खँ ल्हाल्हां च्वना-
 च्चंवल्ले 'अम्मे काली ! छं पुतायात जिगु कारणं यानाः
 थुलिमछि सम्पत्ति प्राप्त जुल' धकाः धाल ।

'अम्मे ! छुकिया कारणे थथे धयादियागु खः !'

'थ्वं थः सीगु पौ पुत्वी चिनाः जिमि छेय् वल । अले
 जि व पौ खुनाछ्वयाः जिनापं विवाह याकेगु पौ च्वयाः

५. सच्छि सच्छि सच्छिता वस्तु बीगुयात 'सर्वशत' घाइ ।

थीतक अन सुरक्षा यानातया ।'

'अम्मे छि ला थुलिजक खनादिल । सेठं वय्कःयात मचाबलेनिसें स्यायेगु प्रयत्न याःगु खः । तर स्याये मफुत । थ्वय्कःया कारणे आपालं घन फुकल ।

'अम्मे ! सेठं गपाय्घंगु अपराध यात, खला ?' धकाः घयाच्चंबले नगर चाःहिलाः छेय् द्वाहां वोह्य वैत खनाः— 'थ्वैत थुलिमछि सम्पत्ति जिगु कारणं प्राप्त जुन' धकाः फि-सिक्क हिल । अले सेठ-पुत्रं छाया ह्लिलागु धकाः वइके न्यन ।

वं घाल- 'छगू कारणं यानाः ।'

'व खँ कँ ।'

वं मकं । यदि मकंसा छन्त निकू थलावी धकाः वं तलवार स्वहायेकल । अले वं 'थ्व थुलिमछि सम्पत्ति जिगु कारणं दुगु खः घइगु मनेलुयाः ह्लिलागु खः' धकाः घाल । 'यदि जि अबुजुं थःके च्वंगु सम्पत्ति लःल्हानाबिल घासेलि गथे छ थुकिया कारण जुल ?' थीं अद्यापि वं छुं खँ मस्युनि । उकिं वयागु खँय् विश्वास मयाः । अले वं वइत 'छिहा बोनं छितः स्यायेगु पी बियाः छ्वयाहल । छितः जि थय् थय् यानाः रक्षा याना' धकाः ब्याक्कं खँ कन । 'असत्य खँ ल्हात' घयाः वया खँय् विश्वास मयासे 'काली मातायाके न्यनास्वये' धकाः मत्तीतयाः 'थथे खःला अम्मे ?' धकाः न्यन । वं 'खः पुता ! मचाबलेनिसें छन्त स्यायेगु प्रयत्न याःगु खः । तर छन्त स्याये मफुत । छंगु कारणं आपालं

धन फुकल । न्हेगू न्हेगू थासं छ मरणं मुक्त जुल । आः
 थःगु परिभोग गामं वयाः सर्वशत सहितं श्रेष्ठीस्थान प्राप्त
 जुल । व खँ न्यनाः 'अहो ! जिगु कर्म ला धात्थे हे भयानक
 खनी । थुगु प्रकारं मरणं मुक्त जूह्य जि प्रमादी जुयाचवने
 योग्य मजू । अप्रमादी ज्वीमाः' धकाः विचाः यानाः ह्नि
 दोछि खर्च यानाः कां आदि दरिद्रतय् निमित्त दान वोगु
 यात । 'मित्र' धइह्य कुटुम्बिक दानया व्यवस्था याइह्य
 जुल ।

श्यामावतिया उत्पत्ति

उगु समयस भद्रवती (=भद्रवती) नगरे च्वंहा भद्र-
 वती (=भद्रवती) सेठया ह्नापा गुबले मखंह्य घोषित सेठ-
 नाप मित्रता दयाचवंगु खः ।

भद्रवती नगरं वोपि व्यापारीतय्के घोषित सेठं भद्र-
 वती सेठया सम्पत्ति व बैशयागु खँ समेत न्यनाः वनापं
 त्वाय्चिनेगु इच्छा जुयाः उपहार छोयाविल । भद्रवती
 च्वंहा सेठं नं कोसम्बी (=कौशम्बी) वोपिके घोषित सेठ-
 या सम्पत्ति व बैशयागु खँ न्यनाः वनापं त्वाय्चिनेगु इच्छा
 यानाः उपहार छोयाविल । थुगु प्रकारं इपि थवंथः ह्नापा
 मखंनिपि त्वाय्-पासापि जुयाचवन ।

१. च्वय् पृष्ठ १६-२२ स 'घोषकयात स्याकेगु षड्यन्त्र' धाःथाय्
 च्वयातःगु खूगू थासं व जन्मज्वीवं वायेयंकूगु थाय् समेत यानाः
 धन न्हेगू न्हेगू थासं' धाःगु खः ।

लिपा भद्वती सेठया छैय् 'अहिवातक रोग' घइगु रोगं कल । थ्व रोगं कइबले ह्लापालाक भुजित सीगु । अनंलि छसिनिसें कोत, छुंचात, र्वगःत, फात, सा, दास-दासीपि व दकेलिपा छैय् च्वंपि मनूत सीगु जुयाच्चन । उकी मध्ये गुपि अंगः प्वाःखनाः बिस्युं वनी इमि जीवन लाभ ज्वीगु जुयाच्चन । अबले सेठ, भार्या तथा म्हाय् ह्य अथे यानाः बिस्युं वनाः घोषक सेठयाथाय् वनेगु मत्तीतयाः कौशम्बी वनेगु लंप्वी वन । लंबिचे हे इमि लंखर्च फुनाः, निभाः व फसं नयेपित्याःगु व प्याय् चाःगुलि यानाः क्लान्त जुयाः कष्टपूर्वक कौशम्स थ्यंकःवनाः लः सुलभगु थासे मोल्हुयाः नगर घ्वाखायाथाय् च्वंगु छगू घर्मशालाय् द्वाहां वन । अले सेठं भार्यायात घाल- 'भद्रे ! थुगु प्रकारं समय बितेज्वीकाच्चने मालिबले ब्बीकातःह्य मांयात नं अप्रिय ज्वीयो । जि पासां कां, दरिद्र आदिपिन्त ह्लि दोछि फुकाः दान बियाच्चंगु दु । म्हाय् यात अन छोयाः आहार कायेके छोयाः छन्हु निन्हुति थनसं च्वनाः शरीरयात आराम बियाः लिपा त्वाय्-पासा नापलाः वने ।'

'स्वामी ! ज्यू' धयाः इपि घर्मशालाय् सं द्वाहां वन । कन्हेखुन्हु समय जुल घासेलि गरीवत आहारया लागि वंबले मां-बौपिस 'मै ! छ वनाः आहार कयाहति' घकाः म्हाय्-ह्यसित छोल । महाघनी कुलया म्हाय् मचां, विपत्तिया कारणं यानाः लज्यादुह्य जूसानं लज्जा मचासे भ्यगः छगः ज्वनाः दुःख-दरिद्रतय् नाप आहारया निम्ति वन । 'मै !

गोभाग कायेगु ?' घकाः न्यसेलि 'स्वभाग' घकाः घाल ।
 अले वयात स्वभाग बिल । वं जा ह्येवं स्वम्हं छथायसं
 च्वनाः नयेत फेत्तुत । अले मां-म्ह्याय् निह्यास्यां सेठयात
 घाल- 'विपत्ति घङ्गु तःधंगु कुलयापिन्त नं वयेयो । जिमित
 मस्वःसे नयादिसं । चिन्ता कयादीमते' घमाः अनेक प्रकारं
 प्रार्थना यानाः वइत नकल । नःगु आहार पचेयाये मफयाः
 अरुणोदय जूबले व मन्त । मां व म्ह्याय् निह्या अनेक प्रकारं
 ख्वयाः बिलाप यात । खोखों हानं कन्हेखुन्हु आहारया लागि
 वन । 'गोगू भाग ?' घकाः न्यनेव 'निगू भाग' घकाः घयाः
 आहार हयाः मंयात मानेयानाः नकल । वं घाःगु खं न्यनाः
 आहार नयाः आहार पचेयाये मफयाः व नं उखुन्हु हे सित ।
 म्ह्याय्मचा याकःचा जक ख्वयाः बिलापयानाः दुःखया
 कारणं अतिकं प्वाथे पित्यानाः दुःख जुयाः हानं कन्हेखुन्हु
 फोर्गितय्नाप ख्वख्वं आहारया लागि वन । 'मै ! गोगू
 भाग कायेगु ?' घकाः न्यनेवं 'छगू भाग जक' घाल ।
 स्वन्हुतक्क जा काःवोगुलि मित्र कुटुम्बिकं वयात ह्यसीकाः
 'छखे च्वं, नाश ज्वीमा चण्डालनी ! थौतिनि छं थःगु प्वाः-
 या प्रमाण सिलला ?' घकाः घाल । लज्जा व भयं युक्त
 कुलया म्ह्याय्मचायात तीरं छाती कःगुथे, घाले नि-लखं
 हाहा याःथे जुयाः 'स्वामी ! आम छु घइदियागु ?' घकाः
 न्यन ।

'छं ह्यापालाक स्वभाग यंकल, ह्यागः निभाग व थौ
 छभाग काल । थौतिनि छं थःगु प्वाःया प्रमाण सीकल ।'

‘स्वामी ! जि थःगु निम्ति काल ज्वी घकाः मत्ती
तयादीमते ।’

‘अले छाया कयागुले ?’

‘स्वामी ! ह्तापां जिपि स्वहा दुगु खः । हिगः निहा
जुल । थों जिहे याकःचा जक जुल ।’

वं ‘छु कारणं अथे जूगु’ घकाः न्यँसेलि आदिनिसेयागु
कंगु खँ न्यनाः मिखाय् ख्ववि थामे याये मफयाः मने अतिकं
दौर्मनस्य जुयावसेलि ‘मै ! अथेजूसा घन्दा कायेमते । छु
भद्वती सेठया म्ह्याय् खः । थनिनिसँ जिहा म्ह्याय् समान हे
जुल’ घयाः वया छयने चुप्पानयाः छेय् यंकाः थःहा जेठीहा
म्ह्याय्यागु थासे तल । वं दानशालाय् ततःसकं हालाच्वंगु
सः तायाः ‘तात ! छाया थ्व मनूतेत निःशब्द ज्वीक दान
बियामदियागु ?’ घकाः न्यन ।

‘अम्मे ! याये मफु ।’

तात ! याये फु ।’

‘गथे यानाः ?’

‘तात ! दानशाला छचाःख्यरं बार (=वति) तयाः
छहा-छहा जक द्वाहांवये छिक निद्दाः लुखा तयाः छगू लुखा
द्वाहां वनाः मेगु लुखां प्याहां हुं’ घकाः घयादिसँ । थुगु
प्रकारं निःशब्द ज्वीक दान काइ । वं व खँ न्यनाः ‘मै !
बांलागु उपाय खः’ घयाः अथे याके बिल । ह्तापा वया नां
‘श्यामा’ । बारं बारैयाकाब्यूगुलि “श्यामावती” घइगु नां
जुल । (पालि मागधी भाषाय् बार यात ‘वति’ घाइ । उकिं

‘श्यामावती’ धैगु नां च्वंगु खः) अबलेनिसें दानशालाय् कोलाहल मजुल । ह्लापा घोषित सेठ व सः न्यनाः ‘जिगु दानशालायागु सः खः’ धका प्रसन्न ज्वीगु जुयाच्चन । निन्हु स्वन्हुनिसें हल्लागुल्ला ज्वीक हाःगु सः मतासेलि, थःगु सेवास वःह्य मित्र कुटुम्बिकयाके न्यन- ‘दुःखी दरिद्रपित दान व्यनि ला ?’

‘स्वामी ! व्यनि ।’

‘अले छायाले निन्हु स्वन्हुनिसें हाःसः तायेमदु ?’

‘गुकथं यायेबलय् निःशब्द जुयाः दान काङ्गु खः अथे उपाय जि याना ।’

‘अय्सा ह्लापा छाया मयानागुले ?’

‘स्वामी ! मस्यूगुलि ।’

‘आः गय् सिलले ?’

‘स्वामी ! म्हयाय् नं स्यनाविल ।’

‘जि ला छं म्हयाय् दु धैगु खँ मस्यू ।’

अले वं अहिवातक रोगंनिसें यानाः भद्वती सेठपिनि व्याक्कं खँ कनाः व मिसामचायात थः तःधीह्य म्हयाय्यागु थासे तयातयागु खँ नं कन । अले वैत सेठं धाल- ‘अथे जुसेलि जितः छाया मकनागु ? जिमि पासाया म्हाय्मचा जिम्ह म्हयाय्मचा हे खः ।’ धयाः वैत सःतके छ्वयाः न्यन-

‘अम्मे ! छ् सेठया म्हयाय् खःला ?’

‘तात ! खः ।’

‘अथेजुसा चिन्ता कायेमते । छ् जिह्य हे म्हयाय् खः’

धयाः छ्चने चूपानयाः परिवारया लागि वयात न्यासःम्ह
मिसात वियाः वैत थः तःधीह्य म्हयाय्या थासे तल ।

अले छ्हुया दिने उगु नगरे नक्षत्र (=उत्सव) या
घोषणा जुल । उगु उत्सवे छे प्याहां मवंपि कुलपुत्रिपि नापं
थःथःगु परिवारपि नापं न्यासिहे वनाः खुसिइ मोल्हू वनीगु
जुयाच्चन । उकि उकुन्हुया दिने श्यामावती नं न्यासःह्य
मिसातेसं चाःहुइकाः राजप्राङ्गण जुनाः मोल्हुइत वन । उगु
बखते उवेन जुजु सिंहपञ्जर घैगु श्याले दनाच्चंबले इपि
खनाः 'थ्व मिसात सुया प्याखंमोत खः ?' घकाः न्यंबले
'देव ! थुपि सुयानं प्याखंमोत मखु ।

'अय्जूसा सुया म्ह्याय्मस्त खःले ?

'देव ! 'घोषित' सेठया म्ह्याय् 'स्यामावती' घयाह्य
खः ।'

व खनेवं हे स्नेह उत्पन्न जुयाः 'छे म्ह्याय् जिथाय्
छोयाहति' घकाः सेठयाथाय् सन्देश बीके छोट ।

'देव ! छोयाहये फैमखु ।'

'अथे यायेमते, अवश्यमेव छोयाहति ।'

'जिपि गृहपति धयापि खः । कुमारीयात ह्यला यानाः
कष्ट वियाः खँ ल्लाइ घइगु भयया कारणं बीमखु ।'

जुजु तंचायाः छेय् लाहाछाप तयेकाः सेठयात व
वया भार्यायात ल्लाःज्वनाः पिने तयेकल । मोल्हुयाः
ल्याहां वोबले छेय् द्वाहां वने मजियाः 'तात ! थ्व छु खः?'

घकाः न्यन ।

‘मै ! छंगु कारण्य जुनुं घायेके हल । अले जिमिसं वीमखु घकाः घासेलि छेय् लाहाछाप तयेकाः जिमित पिने तयेकल ।’

‘तात ! छिकपिसं तःधंगु भूल यानादिल । जुजुथे ज्याःह्यस्यां घायेके छवयाहसेलि ‘वीमखु’ घकाः मघासे यदि जि म्हाय्या परिवारपि सहितं कयादीगु जूसा ‘वी’ घयादी माःगु ।’

‘अम्मे ! ज्यू, यदि छं इच्छा जूसा अथे हे याये’ घयाः जुजुयात अथे हे सन्देश छोट । जुनुं ‘ज्यू’ घकाः स्वीकार यानाः सपरिवार वैत हयाः अभिषेक यानाः अप्रमहिषी स्थाने तल । बाँकिदुपि सकले वयाहे पारिवारिक स्त्रीपि जुल ।

वासुलदत्ता

उदेन जुजुया चण्डपज्जोत (=चण्डप्रदघोत) जुजुया म्हाय् वासुलदत्ता घयाह्य मेहानं रानी दुगु खः । उज्जेन (=उज्जेन) देशे चण्डपज्जोत घइह्य जुजु दुगु खः । छन्हु व बगीचां ल्याहां वयाच्चंबले थःगु सम्पत्ति स्वयाः ‘थथि-ज्यागु सम्पत्ति मेपिनि नं सुयां दुला ?’ घकाः घाल । व खँ न्यनाः मनूतेसं थ्व छु घइगु सम्पत्ति घकाः ! कोसम्बीया उदेन जुजुया सम्पत्ति अत्यन्त महान् जू !’ घासेलि जुजुं

धाल- 'अथे जूसा वइत ज्वनेमाल का ।'

'वइत ज्वने फैमखु ।'

'न्ह्यागु याना: जूसां ज्वने ।'

'देव ! फैमखु ।'

'छु कारणय् ?'

'वं हत्थिकन्त (=किसि स:तेगु मन्त्र) धइगु शिल्प ख: । मन्त्र बोना: हत्थिकन्त सितार थाना: किसितयत् विसिके नं छोयेफु, ज्वने नं फु । किसियागु वाहन दुपिमध्ये व थें ज्याह्य मेपिं सुं मद्दु । उकि भीसं वइत ज्वने फैमखु । देव ! यदि छलपालया थ्वहे निश्चय ख: धइगु जूसा- सिं-यागु किसि दयेके बिया: वया सत्तिक छ्वयाविज्याहुँ । व जुजु किसि-यान अथवा सल-यान दु धइगु न्यना: तापाक्क नं वइ । अथे तापाक्क वनीबले शायद वैत भीसं ज्वनेफै ।

थ्व खँ न्यना: जुजु 'थ्व उपाय ठीक ख:' धका: यन्त्र-युक्त सिंयाह्य किसि दयेके बिया: पिने कापतं भुना: बांलाक रंग पाके बिया: वया राज्य लिक्क छगू पुखूसिथे तोतके छोट । किसिया प्वाथे दुने ख्त्रीह्य मनूत उखे थुखे जुया-चवन । किसितय्गु खिग्वारा हया: थाय्थासे वांछ्वके बिल । छह्य वने च्वंह्य मनूनं किसि खना: 'जिमि जुजुयात योग्य जू' धया: मत्ती तया: वना: जुजुयात विन्तियात- 'महाराज ! जि छह्य तुयुह्य तथा कैलाश पर्वत थें च्वंह्य छलपोलयात हे योग्य जूह्य उत्तमह्य किसि छह्य खना ।'

अले उदेन जुजुं वैत हे मार्गदेशक यानाः किसिहाय् च्वनाः
सपरिवार प्वाहां वन । व प्वाहां बंयु खँ सीकाः अरपुरुषत
च्वनाः चण्डपज्जोतयात् कन । व ववा दध्वी खान्नि तथाः
जवं खवं सेना त्तल । उदेनं व वोमृ मसियाः किसियात् ल्यू-
वन । दुने च्वं पि मनूतय् सं किसियात् बेवं थं कल । सिंयाह्य
किसि जुजुं मन्त्र बोनाः सितार थाः सानं सितारया सः
मताः छू यानाः बिस्थुं वन । जुजु किसिवाथाय् ध्वंकः वने
मफयाः सल गथाः ल्यूवनं । किसियात् ल्यूबं बले जुजुया
सेनात् ल्यूने लात् । जुजुं याकः चा जक जुल । अले निखेपाले
च्वनाच्चं पि चण्डपज्जोतया मनूतय् सं वैत । ज्वनाः जुजुयात्
बिल । अले वया (उदेनया) सेनात्सें जुजु शत्रुवा ह्नाः ती
लाः गु सीकाः पिने मोर्चा दयेकाः च्वन । चण्डपज्जोतं नं
उदेनयात् म्वाः प्वाकं ज्वनाः छ्मू लुं तथा छेय् तथाः खापा
तीके विथाः स्वन्हुत्तवक जय-पान यात् । स्वन्हु दुहुनु उदेनं
पाः च्वनाच्चं पि के च्वन - "तत्त ! छिमि जुजु गत्त दु ?"

"शत्रुयात् ज्वने धुन वकाः जय-पान यानाच्चन ।"

ध्व खँ च्वनाः उदेनं धाल - "ध्व छु धैरुत्याः ! मिसा-
तय् गु ज्या थँ छिमि जुजुवा ज्या ! शत्रु जुजुयात् ज्वनाः
या त तोता बीमाः यात् स्याजाछ् वयेमाः, मसुत्ता ? जिमित्त
दुःखं तथाः जय-पाननि यानाच्चन ।"

इपि च्वनाः व खँ जुजुयात् कन । व वयाः "धात्ये छं
थथे वयागु खःत्ता ?" वकाः च्वन ।

“महाराज ! खः ।”

“ज्यू छंत तोताबी । थज्यागु मन्त्र छगू छंके दु घाःगु न्यना, व जितः बीला ?”

“ज्यू बी । तर कायेगु बखते जितः वन्दना यानाः कायेमाः । छु छं जितः वन्दना यायेगु खःला ?”

“छंत वन्दना याइहा जि सु घकाः? वन्दना यायेमखु।”

“अथे जूसा जि नं बीमखु ।”

“अथे खःसा छंत राज-भ्राजा बी ।”

“ब्यु, जिगु क्षरीरया जकं मालिक (इस्सरो) जुल सिवाय चित्तया मखु ।”

जुजुं घंगु निर्भीक गरुन न्यनाः “गथेयानाः वंके मन्त्र कायेमाली” घकाः विचाःयासें “थ्व मन्त्र घाःसा मेपित् सीके बीमज्यू । जि म्हाय्यात थ्वयाके स्यना कायेकाः जि वयाके स्यनाकायेमाली ।” अथे मत्ती तयाः अले वंत घाल- “मेहास्यां वन्दना यानाः काल घाःसा वंत बीला ?”

“बी, महाराज !”

“अथे खःसा जिमि छेंय् छहा लंगडी दु । वंत पर्दा दुने तयाः छ पिने च्वनाः मन्त्र स्यनाव्यु ।”

“महाराज ! ज्यू । चाहे लंगडी ज्वीमा चाहे घांस्यान। वनीहा ज्वीमा । वन्दना याःहासित स्यनाबी ।”

अले जुजु वनाः वासुलदत्तायाति धाल- "मै ! छह
 शंखकुष्ठी अनर्ब मन्त्र सः । व मन्त्र मेपिसं सीके मज्यू । छ
 पर्दा दुने च्वनाः मन्त्र सयेका का । पर्दा पिने च्वनाः वं छंत
 मन्त्र स्यनाबी । छंके जि सयेका काये ।"

इपि निह्यास्यां परस्पर संसर्गं याइ धैगु भयनं यानाः वं
 म्हाय्हासित लंगडी व मेहासित शंखकुष्ठी धकाः कन । अले
 वं पर्दा दुने च्वंहासित पर्दा दुने च्वनाः मन्त्र व्वंकल । अले
 छन्हुया दिने वारम्बार धायेकल नं मन्त्र व्वने मसःहा वैत
 "अरे लंगडी ! छंगु म्हुतुसि सापहे ख्वातु, थथे धारे !"
 धकाः धाल ।

व तंचायाः - "अरे दुष्ट कुष्ठी ! छु थथे बयागु ?
 जिथे ज्याःहा नं लंगडी ज्वीला !" धकाः धाल ।

अले पर्दाच्वो छकु उलाः "छ सु ?" धकाः न्यसैंलि
 "जि जुजुया म्हाय् वासुलदत्ता धैहा खः" धकाः धाल ।

"छं बीनं जितः धाःवले छ 'लंगडी' धकाः धाल ।"

"जितः धाःबले नं छ 'शंखकुष्ठी' धकाः धाल ।

"भीपि निह्यास्यां संसर्गं ज्वीगु भयनं यानाः थथे धाःगु
 ज्वीमाः" धयाः पर्दा दुनेसं च्वनाः इपि निह्यास्यां संसर्गं
 यात । अनंनिसैं मन्त्र स्यनेगु वा शिल्प सयेकेगु धैगु मन्त ।
 जुजु म्हाय्हासिके ह्थिथं धयाथे न्यनीगु- "अम्मे ! शिल्प
 सयेकाच्वनागु दुला ?"

" तात ! सयेकाच्वनागु दु ।"

अले छन्दु उदेनं घाल- “भद्रे ! पुरुषं याद्गु ज्या न
मां-घ्नानं, न दाजु-किजा तता-केहेपिसं यायेफे । यदि छं जिगु
जीवन बिल घाःसा छन्त न्यासः मिसातय् परिवार वियाः
अग्रमहिषी स्थाने तयाबी ।”

“यदि भृगु वचने च्वनादीफु घंगु जूसा जि छितः
जीवन-दान बी ।”

“भद्रे ! च्वनेफु ।”

“अथेसा ज्यू, स्वामी !” घयाः बौह्यसिष्याय वनाः
वन्दना यानाः छखेलिकक दनाच्चन ।

अले वं वैके न्यन- “अम्मे ! शिल्प सयेका काये
सिघलला ?”

“आःयातला शिल्पयागु ज्या सिवल ।”

“अले छुले सा ?”

“तात ! जिमित ध्वाखा छगू व बाहन छगू माल ।”

“अम्मे ! थ्व छुयायेत ?”

“तात ! बःनी नंगु स्वयाः मन्त्रसिद्धिया लागि छगू
वासः कायेमाःगु दु । उकि बेलाय् वा कुबेलाय् प्याहां वनेत
जिमित ध्वाखा छगू व बाहन छगूया आवश्यक जुल ।”

जुजु “ज्यू” घयाः स्वीकार यात । इमिसं थः यःगु
ध्वाखा छगू थःगु अघिने तल ।

जुजुया जुलसां न्यागू प्रकारया बाहनत दु । (१)

ह्लिच्छिया ५० योजन वनेफुह्य भद्वती घंहा मिसाहा किसि,
 (२) ह्लि ६० योजन वनेफुह्य काक घंहा च्यो, (३) ह्लि
 सच्छि सच्छि (१००) योजन वनेफुपि वेलकण्ठी, (४)
 मञ्जुकेसी सल व (५) ह्लि १२० योजन वनेफुह्य नाला-
 गिरि घंहा किसि ।

व जुजु जुलसां बुद्ध उत्पन्न मज्जनिबले छह्य महाजनया
 सेवक जुयाच्चंगु खः अले छन्हुया दिने व महाजन नगरं पिने
 मोल्हुयाः वनाच्चं ब्रले प्रत्येकबुद्ध छह्य भिक्षाया लागि नगरे
 द्वाहां बिज्यात । सकल नगरवासीपित मारं आदेश याना-
 तःगुलि यानाः छगू हे भिक्षा प्राप्त मजुयाः सिलातःगु
 भिक्षापात्र अथेतुं जोनाः नगरं ल्याहां बिज्यात । अले
 वसपोल नगरया धवाखाय् थ्यंबले मार भेगु भेषं वयाः
 “मन्ते ! छुं प्राप्त जुलला ?” घकाः न्यन ।

“छु छं जितः लाभ ज्वीगु ज्या यानाला ?”

“अथे जूसा ल्याहां बिज्यानाः हानं द्वाहां बिज्याहुं ।
 आः लाभ ज्वीका बी ।”

“जि हानं ल्याहां वनेमखु ।”

यदि ल्याहां वंगु जूसा हानं सकल नगरवासीपिनि
 शरीरे दुबिनाः लापा यानाः वं ह्लीकेगु खेल यायेत ज्वी ।

अले व महाजनं सिलातःगु भिक्षापात्र अथ हे ज्वना-
 बिज्यानाच्चंहा प्रत्येकबुद्धयात खनाः वन्दना यानाः “मन्ते !
 छु प्राप्त जुलला ?” घकाः न्यन ।

“आवुसो ! भिक्षाचरण यानाः ल्याहा वयेधुन ।”

अले वं बिचाः यात - “आर्यं जि न्यनागु खँया जवाफ मव्युसे भेगु हे घयाविज्यात । छुं प्राप्त मजू ज्वी ।” अले पात्रे सोबले छुं मदुगु खन । छेय् जा बुतला मबूनि घँगु मस्यूगुलि यानाः वं हिम्मत यानाः पात्र काये मछाल । “भन्ते ! घौपलख थनसं च्वनाविज्याहुँ” घयाः बेगं छेय् वनाः “भी जा बुतला ?” घकाः न्यनाः “बुत” घाःगु न्यनाः वं सेवकयात घाल - “तात ! छ थें व्वा वने फुहा मेपि सुं मदु । याकनं व्वावनाः भदन्त दुथाय् वनाः “भन्ते ! जितः पात्र बियाविज्याहुँ” घयाः पात्र ज्वनाः वा ।”

छगू वचनं हे तिन्हुयाः व्वावनाः वं पात्र कयाहल । जहानहास्यां नं थःगु भोजनद्वारा पात्र जायेक तयाः “याकनं ध्व आर्ययाथाय् थ्यंकाव्यु, जि छंत थुकियागु पुण्य-भाग बी” घकाः घाल । व बेगं वनाः प्रत्येकबुद्धयात भिक्षापात्र बियाः पञ्चाङ्गप्रतिष्ठितद्वारा वन्दना यानाः “भन्ते ! समय आपाः मन्त घकाः जि अति बेगं वनाः ल्याहां नं वयाः । ध्व जिगु बेगया फलद्वारा न्येगू, खत्रीगू, सच्छिगू, सच्छि व न्यीगू योजन वनेफुपि बाहनत प्राप्त ज्वीमा । वनावले नं जिगु शरीर सूर्यतापं तप्त जुल । थुकिया फलद्वारा जन्म जूजूथाय् जिगु आज्ञा सूर्छीया तेज थें ज्वीमा । ध्व भिक्षादानया पाखें मालिकं जितः पुण्य-भाग व्यूगु दु । उकिया प्रभावं छःपिसं साक्षात् यानाः कयाविज्याःगु घर्म-लिसे सहभागी ज्वी दयेमा” घकाः घाल । प्रत्येकबुद्धं अथे

हे ज्वीमा धयाः अनुमोदन यानाबिज्यात-

१. "इच्छितं पत्थितं तुय्हं सब्बमेव समिज्जतु ।
पूरेन्तु सब्बे सङ्कप्पा चन्दो पणरसो यथा ॥"
२. "इच्छितं पत्थितं तुय्हं खिप्पमेव समिज्जतु ।
पूरेन्तु सब्बे सङ्कप्पा मणिजोतिरसो यथा'ति ॥"

अर्थ-

१- "छं इच्छा याःगु प्रार्थना व्याक्कं सिद्ध ज्वीमा ।
पुह्नीया चन्द्रमा थें छंगु व्याक्कं संकल्प पूर्ण ज्वीमा ।

२- "छं इच्छा याःगु प्रार्थना याकनं हे सिद्ध ज्वीमा ।
'मणिज्योतिरस' चिन्तामणि थें छंगु व्याक्कं संकल्प पूर्ण
ज्वीमा ।"

थ्व निपु गाथायात हे प्रत्येकबुद्धपिनि अनुमोदना गाथा
धकाः धाइ ।

थन 'जोतिरस' धकाः इच्छा याइगु वस्तु व्याक्कं वी
फुगु मणिरत्नयात धाःगु खः । थ्व वैगु पूर्ण चरित्रया खँ
खः । व आः चण्डपज्जोत जुजु जुल । वहे कर्मया प्रभाव-
द्वारा उक्त न्यागू प्रकारया वाहनत प्राप्त जूगु जुल ।

अले छन्हू, जुजु उदघान क्रीडाया निति प्याहां वन ।
"थौं विस्सुं वनेमाल" धकाः तःतःपाःगु छ्यंगूया ह्मिचाय्
लुँ वह जायेक मिसाह्य किसि (भद्वती) या म्हय् तयाः
वासुलदत्तायात व्वनाः उदेन विस्सुंवन । अन्तःपुरया पाले-
तय्सं खनाः वनाः जुजुयात विन्ति यात । जुजं "याकनं

हुँ" घकाः सेनायात छ्वत । सेनात ब्वांवयाच्च्वंगु खनाः
उदेनं पाथमाहया ह्याचा पयनाः प्वंकाबिल । पाय्मोह
मुनाकयाः मनूत हानं ब्वावन । उह्यास्यां लुं (असर्फी) या
ह्याचा पयनाः प्वंकाबिल । इपि सुवर्णाया लोभं बिलम्ब
यानाच्च्वतले नगरया पिने च्वनाच्च्वपि थः सेनातय्थाय्
थ्यंकःवन । अले जुजु वयाच्च्वंगु खनेकथं थः सेनातखे
चाःहुइकाः नगरे दुतयंकल । व वनाः वासुलदत्तायात अभिषेक
यानाः अग्रमहिषी-स्थाने तल ।

मागन्दिय

। मागन्दिय धैह्य मेह्य मिसां नं जुजुयाथाय् अग्रमहिषी-
स्थान प्राप्त यानातःगु खः । व जुलसां कुरु राष्ट्रया
मागन्दिय ब्राह्मणया म्हाय् खः । माह्यसिया नां नं माग-
न्दिय हे खः । वया ककाह्यसिया नां नं मागन्दिय हे खः । व
(= मागन्दियया म्हाय्) देव अप्सरा समानं अत्यन्त
वालाः । वया वौह्यस्यां वत योग्यह्य भात मदयाः तःतःधंगु
कुलयापिसं फोवलं नापं 'जि म्हाय्यात छिपि योग्य मजू'
घकाः तर्जनयानाः ख्यानाछवंगु जुयाच्च्वन । अले, छन्हुया
दिने सुथह्याप्पनं लोके स्वयाच्च्वबले शास्तां मागन्दिय ब्राह्मण
व वया कलाः सहितं अनागामी फले प्रतिष्ठित ज्वीगु खँ
सीकाः थःगु पात्र-चीवर कयाः निगमया पिने च्वंगु वया
अग्निशालास विज्यात । वं अग्ररूप सम्पत्ति युक्तगु तथागतया

आत्मभावे खना: "श्व संसारे श्व पुरुष समानह्य मेपि सुं
 मद्दु । श्व जि म्हाय्यात योग्य जू श्वयात सेवाटहल
 याकेत जिह्य म्हाय् बीमाल" धका: मने तथा: "हे श्ववण !
 जि म्हाय् छह्य दु । जि थौतक वैत योग्यह्य पुरुष मखनानि ।
 छ:पित व, व छ:पित योग्य जू । छ:पित सेवा याइह्य पत्नी,
 वैत नं पति छह्य माहे मा: । छ:पित हे जि वैत बी । जि
 मत्रोतरले यनसं च्वनाविज्याहुँ" धका: धाल । छुं धया-
 विमज्यासे शास्ता सुमुक च्वनाविज्यात । ब्राह्मण वेपं छेँय्
 वना: "भो मिसा ! भो मिसा ! जि म्हाय्यात योग्यह्य
 पुरुष खन । याकनं याकनं वैत छाय्प्ये या ।" वैत छाय्पिके
 धुंका: ब्राह्मणीयात नं नाप्यं व्वना: शास्ताथाथाय् वन ।
 संकल नगरे खेलबल जुल- "श्वे थौतकक जि म्हाय्यात
 योग्यह्य सुं मद्दु धका: स्वीलं बिया मछो । तर थौ जि
 म्हाय्यात योग्यम्ह (पुरुष) खना धका: धयाच्वन । व
 गज्याम्ह मनू खनि स्वयेमाल !" धका: महाजनत नं व
 नापं प्यार्हा वन । व म्हाय्याम्ह बोनाहयाच्वतले शास्ता वं
 धा:थाय् मच्चंसे अन पशलिख्वाय् वयना: मेथाय् च्वना-
 विज्यात ।

बुद्धपिनि पालिख्वाय् जुलसां अघिष्ठान याना: न्हया
 विज्या:थाय् हे जक खनेदइ । मेथाय् खनेदंमखु । हानं
 गुह्यसिगु निमित्त अघिष्ठान यानाविज्याइ इमिसं जक खनी ।
 इमिसं मखंकेया लागि किसि आदि पशुतेसं न्हत्तु, न्हूसां,
 लस्सकं वा बोसां, स्व:फय् वया: प्बीकेत संसां- उकियात

सुनानं हे म्हुया छ्वये फंमखु ।

अले ब्राह्मणीनं ब्राह्मणयात घाल- "व पुरुष मो ?"
"धन हे च्वना च्वे" घकाः वैत घयागु खः । "मन वव
त्या !" घकाः उखेंथुखें सोबले पलाःख्वाय् खनाः "ध्व का
वया पलाःख्वाय्" घकाः घाल । ब्राह्मणी जुलसां लक्षण-
सहित मन्त्र दुगु स्वंगू वेदेसं पारंगत जूह्य जूया निति वं
लक्षण-मन्त्र लुमंकाः पलाःख्वाय्यात परीक्षा यानाः
"ब्राम्हण ! ध्व पलाःख्वाय् पञ्चकाम विषय सेवन याइम्ह-
सिया पलाःख्वाय् मखु" घकाः घयाः ध्व गाथा घाल-

"रसस्त हि उक्कुटिकं पदं मदे,
दुदुस्त होति सहसानुभित्तं ।
मुह्यस्त होति मवकद्वितं पदं,
विषतञ्चवस्त इवमीदितं पदं'ति ॥"

अर्थ-

"रागीया पालि कुप्रो जुइ, दुष्टमहसिया पालि ज्वीबले
घिसिघिसि ज्वी, मोहीया पालि ज्वीबले कोट्टेयाना ज्वी,
तर निक्लेशी पुरुषया पालि जुलसा थथे च्वनी ।"

अले वैत ब्राह्मणं थथे घाल- "भो मिसा ! छला
लःयले गोंज व छे दुने विभ्राम यानाच्चमह खु संकीम्ह का,
सुमुक च्वे !"

"ब्राह्मण ! छं छु मन दु व घाः । तर ध्व पलाःख्वाय्ला

पञ्चकाम विषय सेवन याइम्हसियाला खहे मखु !” धयाः
उखेंथुखें सोबले शास्तायात खन । ‘ध्व वहे पुरुष खः’ धाघां
ब्राह्मण अन वनाः “श्रमण ! जि म्हयाय् छंत सेवाटहल
यायेया लागि वी” धकाः घाल । “छं म्हयाय् जितः माला
म्वाः” धैगु खँ छुं धयाविमज्यासे शास्तां ‘ब्राह्मण ! छंत
जि खँ छगू कने” धकाः धयाविज्यासेलि ब्राह्मणं “कना-
विज्याहुँ श्रमण” धकाः धायेबं- महाअभिनिष्क्रमणया
वलेनिसें अजपाल निगोध सिमाक्वेतक्क मार लित्तु ल्यगू
खँ व हानं अजपाल निगोध सिमाक्वसं ‘आः ध्व जिगु विषयं
मुक्त ज्वी धुकल’ धकाः शोकयानाच्चंम्ह मारयात शोक
शान्त यायेया लागि वोपि मारया म्ह्याय्पिसं कुमारी
आदिथा रूपे प्रयोग यानाः प्रलोभन याःगु खँ कनाः उगु
वखते हे ला जिके (विषयस) इच्छा मजू धकाः धयाः ध्व
याथा आज्ञा दयेकाविज्यात-

“इस्वान तण्हं अरति रगञ्च,
नाहोति छन्दो अपि मैथुनस्मि ।
किमेविदं मुत्तकरोसपुण्णं,
पादापि नं सम्फुसितुं न इच्छे’ति ।।”

अर्थ -

“(नमूचि मारया म्ह्याय्पि) तण्हा, अरति, रगा थें
ज्यापि खनाः नापं मैथुनस जिगु इच्छा मजू घासेलि ध्व खि-

धर्म भरिपूर्णं जुयाच्चंगु शरीर खनाः गन्तव्ये ज्वी ! छंतला
 कुति जक वं धीगु इच्छा मजू ।”

गाथा सिधःबले ब्राह्मण व ब्राह्मणी निम्हं अनागामी
 फले प्रतिष्ठित जुल । ‘यदि जितः माःगु महुसा माःगु महु
 वीगु खं जक कंसा माःगुभात, थ्यं जितः खि-च्चं भरिपूर्णंहा
 यास । यायेड्यु, थःगु जाति कुल प्रदेश भोग बैश सम्पत्ति
 युक्तह्य भोःत चूलाकाः श्रमण गीतमयात यायेगु स्वका’
 घकाः मागन्दियनं शास्तया प्रति ईख तल ।

छु, व अथे थःत ईख पाइगु खं तयागतं सियाविज्याःला
 कि सियाविमज्याःले ? सियाविज्याः । सीक-सीकं छाया
 गाथा घयाविज्याःगुले ? मेपि निहासिया कारणे । बुद्ध
 धेपिसं थःत ईख पाइगु खंयात वास्ता यानाविमज्यासे मार्ग-
 फल साक्षात्कार यानाः कायेफुपिनि कारणे धर्म-देशना
 याना हे विज्याइ ।

अले मा-बोपिसं वंत चूलमागन्दिय (= किजा
 मागन्दिय) यात लःह्यानाः प्रव्रजित जुयाः अरहत्व प्राप्त
 यानाकाल । चूलमागन्दियनं कल्पना यात- ‘जि म्हाय्
 हीन मनुष्ययात बी योग्य मजू । छह्य जुजुयात हे बी योग्य’
 घकाः वंत बोनाः ‘कोसिम्बीसं वेनाः सर्वअलंकारं अलंकृत
 यानाः “थ्व स्त्रीरत्न छलपोलयात योग्य जू” घकाः उदेन
 जुजुयात बिल । खनेमात्रं हे उत्पन्न जूगु अति प्रेमं यानाः
 अत्रिबंक विद्याः न्यासः स्त्री-परिवारपि विद्याः जुजुं वंत
 अप्रमहिषी-स्थाने तल ।

शुक्रयं (उदेन शुक्रया) भिन्यासः (१,५००) प्यासं चो
परिवार सहित स्वह्य अग्रमहिषीपि दुमुः खः ।

घोषिक आदि सेठपि

उगु समयस कोसम्बीस घोषिक सेठ, कुक्कुट सेठ व
पावारिय सेठ आदि स्वह्य सेठपि दुमुः खः । वर्षावास न्होने
थ्यंकः वयेवें हिमालपाखे कोपि न्यासः म्ह तपस्वीविं कमरे
भिक्षाया लागि वोगु खनाः प्रसन्न जुयाः फेतुकाः भोजन
याकाः इमिगु वचन कयाः प्यलातक्क थः गु थसे तयाः हानं
वर्षावास न्होने थ्यंकः बहवले वयेगु वचन कयाः इमिसं
तोलाछु बहगु जुयाच्वन । तपस्वीत नं अन्नसेसंनिसं च्याला-
तक्क हिमालपाखे च्वनाः प्यलातक्क इमिगु थसे च्वनिगु
यानाच्वन । अले लिफायागु समयस, हिमालपालें वयाच्वं कले
जंगलपाखे छमा त.मागु वरमा खनाः वया ववे फेतुत । इपि-
मध्ये थकालिम्हस्यां मत्ती लवीकल- 'थव सिमाय् च्वनाच्वंम्ह
देवता हीनम्ह उवीथें मच्चं । थुकी महानुभाय सम्पन्नम्ह
देवराज हे दयेमाः । यदि थ्यं ऋषिमणयात लः त्वंकल
षाःसा गुलि ज्यूखे !' देवतां लः खिल । तपस्वीतयसं
सोल्ह्नीगु लः दुसा ज्यूखे वथें मने तल । व नं खिल । अनलि
भोजन दुसा ज्यूथें वंगु मने तल । व नं खिल । अले वंगु
मने थथे जुल- 'थव देवतां जिमिसं मत्ती तःतःगु व्याकं
वियाच्वन । अहा ! वैत छको स्त्रये दुसा पुनि उत्तम ज्वीखे'

वं सिमाग्वं तच्छयानाः थःत वयन । अले वैके- 'भो देवराज!
छंगु सम्पत्ति अति महान जू । छु यानाः थ्व प्राप्त जूगु ?'
घकाः न्यन ।

'आर्यपि ! थ्व खँ न्यनाबिज्यायेमते ।'

'देवराज ! कनाबिज्याहु' ।'

वं थःम्हं यानावोगु कर्म भतीचा जूगुलि मछालाः घाये
मफयाच्चन । इमिसं वारम्बार जोर यासेलि 'अथे जूसा न्यं'
घयाः कन ।

व जुलसां गरीबम्ह मनु जूयानिति ज्यामिज्या माःजूबले
अनाथपिण्डकयाथाय ज्यामिज्या प्राप्त जुयाः वैगु कारणं
जीविका यानाच्चन । अले छन्हुया दिने उपोसथ दिन खुनु
अनाथपिण्डक विहारं त्याहां वयाः न्यन- 'व ज्यामियात
थों उपोसथ दिन घकाः सुनानं कंला ?'

'स्वामी ! घाः मदु '

'अथे जूसा वैत बःहिसिया नयेगु थुयाति ।'

अले वया निति छपासः जा थुयातल । ह्लिच्छितक्क
जंगले ज्या यानाः सन्ध्याइले व वयेवं जा व्यूबले- 'नये
बित्याः घकाः हथाय्चायाः मनसें- 'मेमेगु दिने जुलसां थ्व
छेय् जा हति, के हति, तरकारी हति' घकाः महान्
कोलाहल जू । थों सकलें निःशब्द जुयाः दयने धुकल । जि
हे छहासित जक जा बियाच्चन । 'अथे छाया खनि' घकाः

मत्तील्वीकाः न्यन- 'मेपि सकस्यां नये धुंकलला ?'

'सुनानं मनः ।'

'छाय् ले ?'

ध्व छेय् उपोसथया दिने बःह्लीयागु भोजन मयाः । सकलें हे उपोसथिक जुयाच्चवनी । अन्तिमरूपं दुरु त्वंपि मस्तेत नापं म्हुतु कुल्ला याकेबियाः, चतुमधु म्हुती तय्के बियाः महासेठं उपोसथिक याकीगु । सुगन्ध दुगु चिकनं मत च्याकाः तःधि चीघि सकसिनं लासाय् च्वनाः द्वत्तिसाकार (= शरीरे च्वंगु ह्वीनिगू लक्षण) लुमंकाः भावना याइ । छंत जुलसां थौं उपोसथ दिन घकाः घाये लोमंकल । उकिं छ छम्हेसित जक जाथुयातल जा न' घकाः घाल ।

'यदि आः थथे उपोसथिक ज्वी ज्यूनिसा जि नं ज्वी ।'

'ध्व खं सेठं स्यू ।'

'अथेजूसा वय्कःयाके न्यनाव्यु ।'

इपि वनाः महासेठयाके न्यन । वं थथे घाल- 'आः छुं मनसें म्हुतु कुल्ला यानाः उपोसथ शील अधिष्ठान याःसा बच्छि उपोसथ कर्म पावे ज्वी ।' उह्यस्यां ध्व खं न्यनाः अथे हे यात । ह्निच्छि ज्या यानाः नपेपित्याःगुलिं शरीरे बभ्यु प्रकोप जुल । वं जनि चिनाः जनिच्वो ज्वनाः ग्वाराग्वारा-तुलाच्चन । सेठं ध्व खं न्यनाः चिलाख ज्वंपित चतुमधु ज्वंकाः वयाथासे वनाः 'तात ! छु जुल ?' घकाः न्यन ।

'स्वामी ! वायु प्रकोप जुयाञ्चन ।'

'अथेजुसा दनाः वासः न ।'

'स्वामी ! छिकपिसं नं भपादीगु खला ?'

'जिमिके रोग मदु, छं जक न ।'

'स्वामी ! उपसोथ-व्रत कयाः नं ह्मिच्छि च्वने मफुत ।
वच्छिजकगु व्रत नं खण्डित थमज्जीमा' धकाः नयेगु इच्छा
मयाः ।

'तात ! थथे मायेमते' धकाः धालनं नयेगु इच्छा मया-
सैलि अखणोदय जूबले सुखूगताकंभु स्वां थं सिनाहमाः व
वमयि जन्म जुल । थथे खं कनाः - 'ध्व सेठ बुद्ध गौरव,
धर्म गौरव तथा सङ्घ गौरव तैह्य खः । वयुः कयाः कारणं
यानाः वच्छिजक उपोसथ यानागु व्रतया प्रभावद्वारा ध्व
सम्पत्ति जितः प्राप्त जूगु खः' धकाः धाल ।

'बुद्ध' धैगु वचन न्यनेमात्रं हे न्यासःह्य तपस्वीत वनाः
देवतायात ह्माः विन्ति यानाः 'बुद्ध धकाः धयागुला ?'
धकाः धाल ।

'खः बुद्ध धकाः धयाञ्चना' धकाः स्वकोतिके वहे खं
धकीके विस ।

'ध्व लोके 'बुद्ध' धैगु शब्द मात्रनं न्यने दुर्लभ' धयाः
प्रीतिवाक्य (=उदाम) प्रकट यानाः 'देव ! अनेक लाख
कल्पतिके नं न्यने मङ्गु शब्द छं न्यकल' धकाः धाल ।

अले वया चेलातय्सं आचार्ययात अथे धाल- 'अथेजूसा
भी सकलें शास्तायाथाय् वनेनु ।'

'तात ! स्वह्य सेठपिं भी आपलं उपकारीपि खः ।
कन्हे इमि छेँय् भिक्षा कयाः इमित नं कनावने । तातपिं !
धैर्यं ति ।'

इमिसं धैर्यं तल । कन्हेखुन्हु सेठपिसं यागु व भोजन
तयार यानाः आसन लानाः 'थौं भी आर्यपिं वइगु दिन खः'
धकाः सीकाः लँसो वनाः बोनाहयाः छेँय् यंकाः फेतुकाः
भिक्षा बिल । भोजन यायेधुंकाः जिपिं बनेत्यल' धकाः इमिसं
महासेठपिन्त धाल ।

'भन्ते ! वर्षावास प्यला थन च्वनाबिज्यायेगु वचन
छलपोलपिसं जिमित बियातयाबिज्यानागु मखुला ? अले
आः गन बिज्यायेगु ?'

'संसारे बुद्ध उत्पन्न जुल, धर्म उत्पन्न जुल तथा संघ
उत्पन्न जुल । उकिं शास्तायाथाय् वनेत्यना ।'

'अथेसा छलपोल शास्तायाथाय् छःपोपि हे जक बिज्याये
माःगुला ?'

'आबुसो ! मेपिन्त नं पनातःगु महु ।'

'भन्ते ! अथेसा पलख लनाबिज्याहुँ, जिपिं नं तयार
जुयाः वये ।'

'छिमि ज्वरेयानाच्चवंतल्ले जिमित बिस्तार ज्वी । जिपिं
ह्लापालाक्क वनाच्चने, छिपिं लिपा वा' धयाः इपिं ह्लापा-

लाकक वनाः सम्यक्सम्बुद्धयात खनाः स्तुति यानाः वन्दना
यानाः छखेलिकक फेतुत । अले तथागतं इमित आनुपूर्विक-
कथा' कनाः धर्मदेशना यानाविज्यात् । धर्मदेशनाया अन्तस
सकल ऋषिपि प्रतिसम्मिदा' सहित अरहन्त जुयाः प्रव्रज्या
पवनाः 'एहि भिक्खवो !' (=वा भिक्षुपि !) घकाः घया-
विज्याःगु वचनया अन्तस ऋद्धिमय पात्र-चीविरधारी जुयाः
एहि भिक्षुत जुल ।

इपि स्वहा सेठपि नं न्यासः न्यासःगू गाडाय् नयेगु
सामानत व घ्यो, कस्ति, छ्वालुगु साखः इत्यादि दानवस्तुता
जोनाः श्रावस्ती ध्वंकाः शास्तायात वन्दना यानाः धर्मकथा
न्यनाः धर्मकथाया अन्तस सकलं स्रोतापत्तिफले प्रतिष्ठित
जुयाः वाःछितकक दान व्युब्धुं शास्तायाथाय् चवन ।
कोसम्बी विज्याकेत भगवान्'याके याचना वाःबले तथागतं
वचन बियाविज्यासे- 'तथागत धैपि निःशदगु थासे चवने
न्हाः' घकाः घाःगु न्यनाः 'मन्ते ! घयाविज्यागु खँ जिमिसं
थुल । जिमिसं समाचार छ्बघाहयेवं विज्यायेमाली' घकाः
घयाः कोसम्बी वनाः घोषित सेठ 'घोषिताराम', कुक्कुट

१. 'आनुपूर्विकथा' धंगु छु धंगु विषयले सोके मन्हुपिसं आयुष्मान्
अमृतानन्दया ब. मा. भा-१, पृ. १८१; ब. मा. भा-२, पृ. १६१
तथा ब. ग. भा-१, पृ. ३१४ आदि बुद्धकालीन सफुति उद्ययातःगु
हु ।
२. 'प्रतिसम्मिदा' धंगु छु धंगु खँ सोके मन्हुपिसं आयुष्मान् भिक्षु
अमृतानन्दया ब. मा. भा-१, पृ. २०६ या पादटिप्पणीस स्वयाहिसं ।

सेठं 'कुक्कुटाराम' व पवारिय सेठं 'पावारिकाराम' धेगु
 स्वंगू महाविहार दयेकेबियाः शास्ता बिज्याकेत समाचार
 च्यनाः अत्र बिज्यात । इमिर्स लंसो बनाः शास्तायात विहारे
 दुत्तयंकाः पालंपाः यानाः सेवासत्कार यात । शास्ता ह्नि
 छगू विहारे च्वनाबिज्यात । गुह्यसिगु विहारे च्वनाविज्या-
 इगु खः उह्यसिगु पिखालरुवी भिक्षा बिज्यात ।

श्यामावतीयात खुज्जुत्तराया उपदेश

इपि स्वह्य सेठपिमि सुमन धेह्य सेवक गयु दुगु खः ।
 थं इपि सेठपित थथे घाल- 'जि छिकपिनि ताकार्लनिसेयाह्य
 उपकारक खः । शास्तायात भोजन याकेगु इच्छा जुवरच्वन ।
 जितः नं छन्हुया लागि शास्तायात बिदादिसं ।'

'अथेजूसा कभहे भोजन धारिक ।'

वं 'ज्यु स्वामी !' धवाः शास्तायात निमन्त्रणा यान्कः
 सत्कार सम्मान यात ।

उगु समयस (उदेन) जुजुं श्यामावतीयात ह्निह्नि
 स्वांयामु मू च्यतका काषपिण (= दां) बियाच्वन ।
 खुज्जुत्तरा धेह्य बना श्वातिनं सुमन गथुयथाय बनाः
 ह्निह्नि स्वां कयारुह्यु जुयाच्वन । अले व धन वोवले गथुं
 घाल- 'जि ह्यिगः शास्तायात निमन्त्रणा यानातंगु दु । थों
 स्वांदाया शास्तायात पूजा गथेसानि । अरःयात धननि च्वे ।

भोजन याकेवले सहायिका जुयाः धर्म न्यनाः वाकी जूगु
स्वां ज्वना हुं ।'

वं 'ज्यू' घकाः स्वीकार यात । सुमनं बृद्ध प्रमुख भिक्षु
संघयात भोजन याके सिधेकाः अनुमोदना याकेया लागि
पात्र पवना काल । शास्तां नं अनुमोदना धर्मदेशना आरम्भ
यानाविज्यात । शास्तायागु धर्मदेशना न्यन्यं हे खुज्जुत्तग
स्रोतापत्तिफले प्रतिष्ठित जुल । वं मेमेगु दिने प्यतका दां
थमं कयाः खेनु प्यतका दासं स्वां कयाः यंकाच्चन । उखुनु-
या दिने च्यातका दांया स्वां कया वन । अले वंत श्यामावतीं
घाल- 'अम्मे ! छु खः थौं जिमि जुजुं दोब्बर स्वांया मू
बिल लाकि छु ?'

'आर्या ! मखु ।'

'अथेसा थौं गथेजुयाः थुलिमिद्धि स्वां दुगुले ?'

'मेमेगु दिने प्यतका दां थम्हं कयाः प्यतकाया जक
स्वां ह्येगु ।'

'थौं छाया मकयागुले ?'

'सम्यक्संबुद्धयागु धर्मदेशना न्यनाः धर्माविबोध जूगुलि ।'

अले महारानीं वंत 'अरे दुष्ट ! आःतक छं कयातःगु
दां जितः लितहति' घकाः बोमव्युसे 'अम्मे ! अथेजुसा छं
त्वनावयागु अमृतरस जितः नं त्वंकि' घकाः घाल ।

'अथे जूसा जितः मोल्हुकि' घकाः चायेवें भिक्षुगः
सुगन्ध लःघलं मोल्हुके वियाः निपु पिच्चुसेच्चगु गां वीकल ।

वं छपु गा सिनाः छपु गां एकांश यानाः न्ययाः आसन
लायेकाः पंखा छगू कायेके छ्वयाः आसनय् फेतुनाः चित्रि-
तगु पंखा ज्वनाः न्यासःह्य मिसातय्त् सम्बोधन यानाः
शास्तां कनाविज्याःथे तुं धर्मदेशना यात । वैगु धर्मदेशना
न्यनाः सकले स्त्रोतापत्तिफले प्रतिष्ठित जुल । इपि सकसिनं
खुज्जुत्तरायात वन्दना यात । 'अम्मे ! थनिनिसे छं बुलुगु
ज्या यायेमते । जिमि मांयागु थासे व आचार्यया थासे
च्वनाः शास्तायाथाय् वनाः वसपोलं देशना यानाविज्याइगु
धर्म न्यनाः जिमित कंवा' धकाः धाल । वं अथे यायां लिपा
त्रिपिटक धारिणी जुल । अले वैत तथागतं 'भिक्षुणी ! जि
बहुश्रुत धर्मकथिकपि उपासिका श्राविकापिमध्ये अग्रह
खुज्जुत्तरा खः धयाः अग्रस्थाने तथाविज्यात । इपि न्यासःह्य
मिसातेसं नं थथे धाल- 'अम्मे ! शास्ता दर्शन यायेगु इच्छा
जुल । जिमित वसपोल क्यनाव्यु । सुगन्धित स्वांमाः आदि
वसपोलयात पूजा याये ।

'आर्या ! राजकुल धयागु साप इयातु । छिपि व्वनाः
पिने वने मफु ।'

'अम्मे ! जिमित नाश यायेमते । जिमित शास्ता क्यना
हे बीमाल ।

'अथे जूसा छिपि च्वंच्वनागु कोठाया अंगले गपाय्कु
यायेवले स्वये फैगु खः अपाय्कु यानाः हो-प्वाः खनाः सुग-
न्धित स्वांमाः कायेके छ्वयाः स्वह्य सेठपिनि लुखाय् शास्ता
विज्याइबले उगु उगु थासे च्वनाः सो नं सो ह्लाः चक्कंकाः

वन्दना नं या, पूजा नं या ।'

इमिसं अथे यानाः शास्ता बिज्याइबले व ल्याहां
बिज्याइबले स्वयाः वन्दना नं यात, पूजा नं यात ।

श्यामावती प्रति मागन्दियथा षड्यन्त्र

अले छन्हुया दिने मागन्दिय थःगु प्रासादं प्याहांवयाः
ल्वीध्वीं जुजुं इपिं च्वनीगु थासे वनाः कोठाया अंगले हो-
प्वाः खनाः 'ध्व छु खः ?' घकाः न्यन । इमिसं शास्ताया
प्रति वया ईख दुगु खँ मसियाः 'शास्ता ध्व नगरे बिज्याइ-
बले जिपिं थन वनाः शास्तायात दर्शन नं यायेगु, पूजा नं
यायेगु' घकाः कनेव 'श्रमण गीतम ध्व नगरे वयेधुंकल
खनिका । अ : जिं वयात यायेगु स्यूका । थुपिं नं उपस्था-
पिकापिं ज्वी धुंकल । थुमित नं यायेगु स्यूका ।' घकाः
मत्तीतयाः जुजुयात कन- 'महाराज ! श्यामावतीसहित
अन च्वंपिनि पिनेच्वंपिनाप सम्बन्ध दु । गोन्हुचा मदय्बं
छलपोलया ज्यान काइतिनि ।' इमिसं थथे याइ घकाः जुजुं
विश्वास मयाः । हानं धाल नं विश्वास हे मयाः । स्वक्वः-
तक्क घयाः नं विश्वास मयासेलि 'महाराज ! यदि जिगु
खँस विश्वास मजुसा इपिं च्वनीगु क्वथाय् स्वयाबिज्याहुं'
घकाः धाल । जुजुं वनाः स्वःबले कोठाया अंगले हो-प्वाः
खनाः 'ध्व छु ?' घकाः न्यंबले उक्त कारण कसेलि इपिं

खनाः तं पिमकासे छु मघासे हो-प्वाः तीके बियाः श्यालं
 ववस्वयेजीक व्याकं कोठाष् इयाः दयेके बिल । ववस्वये ज्युगु
 इयाः अबलेसंनिसे दयाबल । सागन्दियं इमित छु यायेमफयाः
 'श्रमन गौतमयात हे यायेमाःगु याये' घकाः नगरवासीतयूत
 घूस बियाः 'श्रमण गौतम नगर दुने द्वाहां वयाः विचरण
 याइबले च्यो, ज्यामित नापं मिलेजुयाः बांबियाः परिहास
 यानाः बिसिके छ्व' घकाः आज्ञा बिल । त्रिरत्नप्रति अप्र-
 सन्न जूपि मिथ्यादृष्टिकतेसं नगर दुने विज्याह्य शास्तामा
 ल्यूल्य वनाः- (१) खु खः, (२) मूर्ख खः, (३) गोही
 खः, (४) ऊठ खः, (५) दोहं खः, (६) गघाहा खः,
 (७) नरके वनीह्य खः, (८) पशु खः, (९) छंगु सुगति
 महु तथा (१०) छ दुर्गतिइ हे लाःवनीह्य खः घकाः थ्व
 भिगू प्रकारया आक्रोश वचनं बोबियाः परिहासे यात । थ्व
 न्यनाः आयुष्मान् आनन्द स्थविरं शास्तायात थथे बिनित्ति
 यात- 'भन्ते ! थ्व नगरवासीतयूसं भीत बोबियाचवन,
 परिहास यानाचवन । थनं मेथाय् वनेनु ।'

'आनन्द ! गन वनेगु ?'

'भन्ते ! मेगु नगरे ।'

'आनन्द ! अन च्वंपि मनूतयूसं नं बोबिल घाःसा हानं
 गन वनेगु अले ?'

'भन्ते ! अनं मं मेगु नगरे ।'

'अन च्वंपिसं नं बोबिल घाःसा गन वनेगुले ?'

‘भन्ते ! अनं नं, अनं नं मेगु नगरे वने ।’

‘आनन्द ! थथे यायेगु योग्य मजू । गुगु थासे उत्पन्न
जूगु भगडा खः व अन हे शान्त बानाःतिनि मेथाय् वने
फयेकेमाः ।’

आनन्द ! सुनां बोबियाच्चन ?’

‘भन्ते ! च्यो, ज्यामि आदि सकसिनं बोबियाच्चन’
घकाः घाल ।

‘आनन्द ! जि जुलसां संग्राम भूमिस वंह्य किसि समान
खः । संग्राम भूमिस द्वाहां वंह्य किसिनं प्यंगू दिशापाखें
बोगु वीरयात सहयानाच्चनेमाः । अथे हे आपालं दुश्शील-
तय्सं घाःगु वचनयात सहन यायेगु भार जिगु खः’ घया-
बिज्यासे थःगु हे कारणे घर्मदेशना यानाबिज्यासे (घर्म-
वदया) नागवर्गे च्वंगु स्वपु गाथा आज्ञा दयेकाबिज्यात-

१. “अहं नागोव नङ्गामे चापातो पतितं सरं ।
अतिवाक्यं तितिविद्धसं दुस्सीलोहि बहुउच्चनो ॥”
२. “दन्तं नयन्ति सन्ति दन्तं राजाभिरुहति ।
दन्तो सेट्ठो मनुस्सेनु धोतिवाक्यं तितिविद्धति ॥”
३. “वरमस्ततरा दन्ता आसनिव्या च त्तिव्या ।
कुञ्जरा च महानागा अस्तदन्तो ततो वर’ग्नि ॥”

अर्थ

१- “संग्रामे बंह्य किसि कय्काहःगु तीरयात सहयाःथे जि नं कटुवाक्ययात सहन याये । छायाधाःसा दुश्शीलपि हे आपालं दु ।”

२- “शिक्षितह्य किसियात संग्रामे यंकइ, शिक्षितह्य किसिह्यय् राजां गइ, मनुष्यपि मध्ये आत्मदमन दुह्य व कटुवाक्ययात सहन याये फुह्यसित श्रेष्ठ धाइ ।”

३- “खच्चर, सिन्धव देशया भिह्य सल व तःधिकःह्य किसि- थुपि शिक्षित जूसा श्रेष्ठ खः । व स्वयाः थःत थमं दमन यानाः शिक्षित यायेगु श्रेष्ठ खः ।”

धर्मोपदेश जूबले उपस्थित जूपिन्त सार्थक हे जुल । थुकथं धर्मदेशना यानाः ‘आनन्द ! चिन्ता कायेमते, थुमिसं न्हेन्हु- तक्क जक बोवी, च्यान्हु दुखुनु सुमुक च्वनी । बुद्ध धैपिनिगु विषय कयाः ज्वीगु विवाद न्हेन्हु अपी त्यकेमजू । शास्तायात व्वःविकाः बिसिकेछ्वये मफयाः मागन्दिय ‘आः छु याःसा जिइ’ घकाः मत्ती ल्वीकल- ‘थुपि थ्वयात सहारा बीपि खः । अतः थुमित कष्ट वीमाल’ घकाः छन्हुया दिने जुजुया सुरापान याइगु थासे उपस्थान याना च्वँच्वं थः ककाह्यसित पत्र च्वयाछ्वत- ‘च्याह्य सीपि गोंगःत व च्याह्य म्वाःपि गोंगःत ज्वनाः वा । वयालि स्वान्हे फुसे च्वनाः थः वयागु खँ निवेदन यानाः द्वाहां वा’ घकाः धाःसांतवि द्वाहां म्वासे ह्यापालाक म्वाःपि च्याह्य गोंगःत वियाहति । लिपा मेपि ।’

चीधिकःह्य सेवकयात नं 'जि धाःथे या' घयाः घूस नकल ।
 मागन्दिय (ककाह्य) वयाः जुजुयात बिनित् याकाः 'द्वाहां
 वा' घकाः घालनं 'जुजुया त्वनीगु थासे द्वाहां वयेमखु' घकाः
 घाल । उह्यस्यां (मागन्दिय महारानीं) चीधिकःह्य सेवक-
 यात 'तात ! जिमि ककायाथाय् हु' घकाः छ्वयाबिल ।
 व वनाः वं व्युपि च्याह्य गोंगःत ज्वनावयाः 'महारानी !
 पुरोहितं कोसेलि बियाहल' घकाः घाल । जुजुं 'असल जुल-
 भीत तरकारी उत्पन्न जुल । सुनां दयेका हइ ?' घकाः
 न्यन । मागन्दियं 'महाराज ! श्यामावती प्रमुख न्याह्य
 मिसात छु ज्या मदयाः चाःचाःहिलाः जुयाचवन, इमिथाय्
 छ्वयाबिज्याहु', इमिसं दयेका हइ' घकाः घाल । जुजुं 'हु'
 मेपिनिगु ह्लाती मव्युसे थम्हं हे श्यानाः दयेका हति घकाः
 इमित व्यु' घकाः घयाछ्वत । चीधिकःह्य सेवकं 'हवस
 महाराज' घयाः वनाः इमित अये धायेवं इमिसं 'जिमिसं
 प्राणी हिंसा मयाना' घकाः प्रतिक्षेप यायेवं वयाः व खं
 जुजुयात बिनित् यात । मागन्दियं 'महाराज ! इमिगु चाल
 खनला ! आः इमिसं प्राणी हिंसा याः मयाः धंगु सीकेत
 श्रमण गीतमया निंति दयेके बियाछ्व' घकाः घयाछ्वया-
 बिज्याहु' घकाः घाल । जुजुं अये धयाछ्वत । उह्यस्यां व
 कया यंकूथे च्वंक यानाः व गोंगःत पुरोहितयात बियाः
 सीपि गोंगःत इमिथाय् यंकाः थुपि गोंगःत वय्कः शास्ता-
 याथाय् बीकेछ्व' घकाः घाल ।

'स्वामि ! आमला जिमिगु ज्या खः' घयाः न्होने

वयाः काल । व जुजुयाथाय् वनेत्रे 'छु खः ?' घकाः न्यसेलि
 'श्रमण गौतमया निम्ति दयेकाः विधाछ्व' घकाः धायेवं
 न्होनेथ्येक वयाः काल' घकाः विन्ति यात । मागन्दियं
 'खंला महाराज ! छःपि थें ज्याःह्यसिया निति इमिर्स मयाः ।
 इमि पिने च्वंपिलिसे सम्बन्धे दु घकाः घयां छलपोल पत्याः
 जुयाबिमज्याः' घकाः घाल । व खं न्यमाः नं सहन यानाः
 जुजु सुमुकं चवन । मागन्दियं 'आः छु धायेमाली' घकाः
 हानं मत्ती कल्पना यात ।

अन्ने जुलसां श्यामावती, वासुलदत्ता च मागन्दिय
 आदि स्वह्य महारानीपिनि प्रासादे पालंपाः यानाः जुजुं छगु
 हप्ता बिते याइगु जुयाचवन । अले वं कन्है वा कंस श्यामा-
 वतीया प्रासादे जुजु वनीतिनि धंगु खं सोकाः मागन्दियं
 ककाह्यसित पी च्वयाछ्वत- 'घासलं सिलाः अर्धात् वा
 थवयाः सर्पं छद्म विधाहति ।' वं अथे यानाः विधाहल । थः
 चवंथाय् जुजु हत्यिकन्तवीणा नं उवमावं । व वीणाया
 श्वारापाखे प्वाः छप्वाः दु । मानन्दियं व प्वालं सर्पं दुत-
 छवयाः स्वानं प्वाः तिनाबिल । सर्पं निन्हु स्वन्हुतक्क
 वीणाया दुनेसं लात । मागन्दियं जुजु वनीखुनु 'देव ! थों
 सुयागु प्रासादे विज्यायेगु ?' घकाः न्यम ।

'श्यामावतीयागु' घकाः धायेवं 'थों जि मभिगु स्वप्न
 खना । देव ! अन विज्यायेमते' ।

जुजुं 'वहे वने' घकाः घाल । वं स्वकोतक्क घयाः
 लिगन नं मानेमजुसेलि 'देव ! थों छु ज्वीतिनि थें धायेमफु !'

घयाः जुजुनापं हे वन । जुजु श्यामावती आदिपिसं ब्यूगु
 वसः, स्वां, सुगन्ध, आभरण आदि धारण यानाः सुस्वादित
 भोजन यानाः फुसपाखे तथाः खाताय् गोतुल । मागन्दिय
 उखेथुखे ल्वीथ्वी यानाः जुयाच्चंहा थें च्वंक जुयाः वीणाया
 प्वालं स्वां लिकाल । निन्हु स्वन्हुतक्क तयेमखनाच्चंहा सर्प
 व प्वालं प्याहां वयाः सासः पिकयाः फण चक्कंकाः खाताय्
 गोतु वन । मागन्दियं व खनाः 'महाराज ! अन खंला सप !'
 घकाः ततःसकं हालाः जुजुयात नं बोबियाः थ्व अलच्छिनाः
 अन्धाहा जुजुं जिगु खँ मन्यं । थुपिं निर्लज्जी दुर्विनीता
 मिसात ! जुजुपापाखें छु प्राप्त मजुल का ! छिमिसं थ्व
 सित घायेवं तिनि सुखपूर्वक जीविका याइ, म्त्रानाच्चंतले
 दुःखपूर्वक जीविका याइ ! थौं जि मभिगु स्वप्न खनाः
 श्यामावतीया प्रासादे वने योग्य मजू घकाः चिच्चेयानाः
 हालाः नं छलपोलं जिगु खँ न्यनाबिमज्या' घकाः धाल । सर्प
 खनाः सीगु भयं ग्यानाः 'थथेसम्म नं थुमिसं याः खनिका !
 अहो पापीत !! थ्वं 'थुपिं पापीनीत' घकाः धालनं जि
 थ्वंगु खँ विस्वास मयाना । ह्हापा थःथःगु कोठाय् हो-प्वाः
 खनाच्चंच्चन । हानं जि छ्वयापि गोंगःत नं लितछ्वया
 हल । थौं खाताय् सर्प तोःताबिल !' घकाः क्रोधाग्नि
 हुरुहुरु छ्वया वो थें जुल ।

श्यामावती व मागन्दियया मरण

श्यामावतीनं थः न्यासःह्य मिसातय्त अववाद बिल-

‘अग्ने ! भीगु शरण मेगु मदु । जुजुया प्रति, देवीया प्रति
 तथा थःगु प्रति नं समानरूपं मैत्री ति । सुयागुं उपरे क्रोध
 यायेमते ।’ जुजुं दोछि मनूतसें ल्हनेमाःगु न्यकूया घनुष
 ज्वनाः घनुषयागु खिपः दायाः विष त्वकातःगु तीर घनुषे
 तथाः श्यामावतीयात न्ह्याने तथाः मेपि सकसितं वया ल्यूने
 भोलाक तथाः श्यामावतीया छातिस तीर तोःतल । वंगु
 मैत्रीया प्रभावद्वारा व तीर लिकथं वयाः, वंगु लंपुंहे ल्याहां
 वयाः जुजुया छातिस द्वाहां वनेथें यानाः च्वंच्वन । जुजुं
 मत्ती ल्बीकल- जि तोःतागु तीर लोहं नापं फोचाया वं ।
 आकाशे गनं हाइगु थाय् मदु । अथेजूसांतवि थ्व तीर
 ल्याहां वयाः जिपाखे हे वयाच्वन । थ्व प्राण व जीव मदुगु
 तीरं नापं थ्वथा गुण स्यू, जि मनू जुयां नं सीके मफुत’
 वकाः वं घनुष तोःताः ह्लाः विन्ति यानाः श्यामावतीया
 तुतिकवय् पुतुहुं ज्वनाः थ्व गाथा धाल-

“मग्नुहामि पमुय्यामि सव्वा मुहन्ति मे दिता ।

सामावती नं तायस्सु त्वं च मे शरणं सदा’ति ॥”

अर्थ-

‘जि सम्मोहित जुल, प्रमोहित जुल, जिगु निति ब्याकं
 दिशा हे ह्युंसे च्वन । हे श्यामावती ! जितः तरेयाना व्यु !
 छ जिगु शरण जु !’

जुजुया खं न्यनाः ‘देव ! जिगु शरणो हुं वकाः मघासे
 महाराज ! गुह्यसिया शरणे जि वत्ताच्वनागु खः उह्यसिया

हे शरणो छःपि नं विज्याहुँ' धकाः धाल-

१. "इवं वत्वा सामावती सम्मासम्बुद्धसाविका ।
मा मं त्वं सरणं गच्छ यमहं सरणं गता ॥"
२. "एस बुद्धो महाराज एस बुद्धो अनुत्तरो ।
सरणं गच्छ तं बुद्धं त्वं च मे सरणं भवा'ति ॥"

अर्थ-

१- थुलि धयाः सम्यक्सम्बुद्धया श्राविका स्यामावतीं
थथे धाल- 'छःपि जिगु शरणो विज्यायेगु मखु परन्तु गुह्य-
सिया शरणो जि वनाच्चवना उह्यसिया शरणो विज्याहुँ ।"

२- "महाराज ! वसपोल अनुत्तर बुद्ध खः । वसपोल
बुद्धया शरणो विज्याहुँ, अले छःपि नं जिगु शरण जुया-
विज्याहुँ ।"

वैगु खँ न्यनाः 'आः जि भन हे ग्यात' धयाः जुजुं धव
गाथा धाल-

"एस भित्थो पमुट्ठामि सव्वा मुट्ठमि मे विसा ।
सामावती मं तापस्सु त्वं च मे सरणं भवा'ति ॥

अर्थ-

"आः भन जि प्रमोहित जुल । जिगु निति ब्याकं दिशा
ख्युंसे चवन । हे श्यामावती ! जितः तरेयानाव्यु अले छहे
जिगु शरण जु ।"

अले वं ह्यापार्थे हे प्रतिकेप यात ।

‘अथेजूसा छंगु नं शरणे वने शास्तायागु नं; छंत
 बरदान नं बी’ घकाः घासेलि ‘महाराज ! बरदान कयागु
 जुल’ घकाः घाल । व शास्तायाथाय् वनाः शरणे वनाः
 निमन्त्रणा यानाः बुद्ध सहित भिक्षुसंघयात छगू सप्ताहतक्क
 महादान बियाः श्यामावतीयात सःताः ‘दं, बरदान का’
 घकाः घाल ।

‘महाराज ! जितः लुं वह आदियागु आवश्यकता मदु ।
 थ्व बरदान जितः बियाबिज्याहुं, अथे नं यानाबिज्याहुं कि
 गथे यायेवले न्यासःह्य भिक्षुपि नापं शास्ता ह्लियाह्लियं थन
 बिज्याइगु खः; घर्म नं श्रवण याये ।’ जुजुं शास्तायात
 वन्दना यानाः ‘भन्ते ! न्यासःह्य भिक्षुपि नापं ह्लियाह्लियं
 थन बिज्याहुं, श्यामावती प्रमुख मिसातेसं ‘घर्म श्रवण याये-
 माल’ घकाः घयाच्चन घकाः बिनित यात ।

‘महाराज ! बुद्ध धैपि जुलसां ह्लियाह्लियं छथाय्सं
 वनेगु योग्य मजू । महाजनपिसं नं आशा कयाच्चनी ।’

‘भन्ते ! अथेजूसा छह्य भिक्षुयात आज्ञा बियाबिज्याहुं ।’
 शास्तां आनन्द स्थविरयात आज्ञा दयेकाबिज्यात ।
 वसपोल न्यासःह्य भिक्षुपि बोनाः ह्लियाह्लियं राजकुलस
 बिज्यात । व देवीपिसं नं ह्लियाह्लियं स्थविरयात भोजन
 याकाः घर्म श्रवण यात । स्थविरयागु घर्मकथा न्यनाः प्रसन्न
 जुयाः इमिसं छन्हु न्यासःपु गा द्वारा पूजा यात । छपु छपु
 गा न्यासः न्यासः मू वं । इमिके छगू जक वस्त्र खनाः जुजुं
 ‘छिमिगु गा गो ? घकाः न्यन ।

‘जिमिसं आर्ययात बी घुन ।’

वसपोलं फुक्कं कालला अले ?’

‘खः महाराज ! कयाविज्यात ।’

जुजु स्थविरयाथाय् वनाः वन्दना यानाः इमिसं गा
व्यूगु खँ न्यनाः इमिसं व्यूगु व स्थविरं ग्रहण याःगु खँ न्यनाः
‘भन्ते ! आपालं वस्त्र जुल मखुला ? थुलिमछि वस्त्र
छु यानाविज्यायेगु ?’ घकाः न्यन ।

‘महाराज ! जिमित माक्को कयाः बाकिगु चीवर
भ्वाथःपि भिक्षुपित बीगु ।’

‘इमिसं थःगु पुलांगु चीवर छु याइले ?’

‘अपो भ्वाथःगु चीवर दुपित बिइ ।’

‘इमिसं थःके च्वंगु अपो भ्वाथःगु चीवर छु याइले ?’

‘दचलासा दयेकी ।’

‘पुलांगु दचलासा छु याइले ?’

‘बँय् लायेगु याइ ।’

‘पुलांगु बँय् लायातःगुयात छु याइले ?’

‘महाराज ! तुति हुइगु कापः याइ ।’

‘पुलांगु तुति हुइगु कापः छु याइले ?’

‘टुका टुका यानाः चानापं बुलाः अंगले वँथिलि ।’

‘भन्ते ! थुलितक्क जुयाः च्चं अय्यपित वियागु नाश
मजू खन्तिका !’

‘खः महाराज ।’

जुजु प्रशन्न जुयाः मेगु नं न्यासःपु गा कायेके छ्वयाः
स्थविरया चरणकमले तयेके विल । न्यासः मू वंगु वस्त्र जक
दोछिपुया हिसावं चरणकमले तयाव्यूगु सच्छिदोलकोतक्क
स्थविरयात प्राप्त जुल । दोछि मू वंगु वस्त्र दोछिपुया
‘हिसावं चरणकमले तयाव्यूगु दोछिकोतक्क प्राप्त जुल ।
सच्छिदोल मू वंगु दोछिपुया हिसावं चरणकमले तयाव्यूगु
सच्छिकोतक्क प्राप्त जुल । छपु, निपु, स्वपु, प्यपु, न्यापु,
भिक्षु आदि यानाः लाभ जूगुया गिन्ति हे मडु । शास्ता परि-
निर्वाण जुयाविज्याये धुंकाः सकल जम्बुद्वीपे चाःचाःहिलाः
स्थविरं सकल विहारे च्चंपि भिक्षुपित थःके च्चंगु पात्र-
चीवर वियाविज्यात ।

उगु समयस मागन्दियं ‘गुगु ज्या जि यायेगु खः व ज्या
अथे मजुसे मेकथं हे जक ज्वीगु । आः छुयाये मालिथे’
धकाः मने कल्पना यानाच्चवंवले ‘छगू उपाय दु’ धकाः जुजु
उदयाने ह्यितेत वनाच्चवंवले थः ककायाथाय् खवर छ्वत-
‘श्यामावतीया प्रासादे वनाः कापःयागु भण्डार व चिकंया
भण्डार चायेके वियाः चिकंथले कापः थुनाः थामे हिनाः
इपि सकसितं छथाय्सं मुंकाः छगू क्वथाय् तथाः खापा-
तितानाः पिनेपाखे तालंग्वयाः मृस्याः ज्वनाः मिं ततं क्वाहां
वयाः हुं ।’

व प्रासादे थाहां वनाः भण्डारत चायेकाः चिकथले कापः
 युनाः वं थामे हिनेगु शुरुयात । अले श्यामावती प्रमुख
 मिसात वयाः 'कका ! ध्व छु ?' घाघां वया न्होने कल ।

'अम्मे ! जुजुं थां बल्लाकेत थां पत्तिकं चिकं थुनातःगु
 कापतं हिके ब्यूगु खः । जुजुपिनिगु छेय् यानाच्चंगु ज्या
 छु खः घकाः सीके थाकु । अतः अम्मे ! जिथाय् न्होने
 च्चनैमते ।' थुलि घयाः वोपि सकसितं कोठाय् दुतछ्बयाः
 सापातिनाः पिनेपाखें तालंग्वयाः च्चेनिसें मिं च्याकुच्याकु
 व्वाहां बल । श्यामवतीं इमित अववाद बिल- 'थाःगाः
 मदुगु ध्व संसारे चाःहिलाच्चंपि भीपि थुगु प्रकारं मिनयाः
 सिनाबंगु आत्मभाव थुलि दु घकाः बुद्धज्ञानं नापं अन्त काये
 अःपु ज्वीमखु अकिं अप्रमादी जु !' छे मिनयाच्चंबले इमिसं
 'वेदना-परिग्रह' घंगु ध्याने मनतयाच्चंबले द्वितियफल
 (=सकृदागामीफल) स, गुम्हं तृतीयफल (=अनागामी-
 फल) स थ्यंकः वन । उकिं घाःगु- 'अले आपालं भिक्षुपि
 भिक्षाटनं यानाः ल्याहां वयाः भोजनं लिपा गन भगवान्
 दुगु खः अन वन । अन न्होने थ्यंकाः भगवान्-यात वन्दना
 यानाः छ्खेलिकक फेतुत । छ्खेलिकक फेतुनाच्चंपि व भिक्षु-
 पिसं भगवान्-यात-थथे विन्तियात- 'भन्ते ! थन उदेन जुजु
 वगीचाय् वनाच्चंबले अन्तःपुर मिनयाः न्यासःह्य मिसात
 मन्त । भन्ते ! श्यामावती प्रमुख व मिसातय्गु छु गति व
 छु अभिसम्पराय जुल ज्वी ?'

'भिक्षुपि ! व इपिमध्ये स्तोतापत्ती, सकृदागामी तथा

अनागामी जूपि उपासिकापि दु । भिक्षुपि ! इपि उपा-
सिकापि सकलं निस्फल मजुसे मन्त ।' अले भगवानं उक्त
कारण थ्वीकाः उगु समग्रस थ्व उदान (=प्रीतिवाक्य)
प्रकट यानाविज्याल-

‘मोहसम्बन्धनो लोको भव्वरूपोव दिस्सति ।
उपघोसम्बन्धनो दालो तमसा परिवारितो ।
सस्सतोविद्य छापति वस्सतो नत्थि किञ्चन’न्ति ॥”

अर्थ-

“मोहं हित्तुहिनातःगु थ्व लोक भव्यरूप थें खनेदु । थ्व
लोके च्चंपि बाल-मूर्खत आशा व तृष्णां चीकाः अन्धकारं
चाहुयेका च्चच्चन । शाश्वत थें खनेदुगु थ्व लोकयात्त-वांलाक
स्वत धवःसा छुं सार खनेदमखु ।”

थुलि धयाविज्यानाः ‘भिक्षुपि ! सत्त्व-प्राणी धैपि
संसारचक्रे चाःहुलाः जुयाच्चनीबले न्ह्यावलेसं अप्रमादी
जुयाः पुण्य-कर्म हे जक यानाः मजू । प्रमादि जुयाः पाप-
कर्म नं याः । उकिं संसारचक्रे चाःहिला जूपिसं सुख नं दुःख
नं अनुभव याः’ धयाः धर्मदेशना यानाविज्याल ।

‘इयामावतीया छे’ मिनल’ धैगु समाचार सियाः जुजु

१. थ्व खं उदानपालि पृ. १६० उदेनसुत्तस उल्लेख जुयाच्चंगु दु ।
थुकिया अनुवाद आयुष्मान् समुत्तानन्दया ब. म. भा-१, पृ.
२६३ स दु ।

बर्णः बलिनं मिमनः बले ध्यंकः वये मफुत । वयेधुकाः मि स्याके
 बियाः, मने तस्सकं शोक जुयाः मन्त्रीपिस चाहुयेकाः
 च्वनाः श्यामावतीयागु गुणं खं लुमंकाः 'ध्व सुया ज्या ज्वी?'
 घकाः मत्ती ल्वीकाः 'मागन्दियं याकूगु ज्वीमाः' घकाः
 सीकाः 'दैके तप्यंक न्यनेबले कनीमख् । बुलुहुं उपाय
 यानाः न्यनेमाल' घकाः मत्ती तल मन्त्रिपित धाल- 'भो
 मन्त्रिपि ! जि जुलसां ध्वयां ह्यापा दंसां-दद्य सां शंका उप-
 शंका कया ज्वीमाः । वं जिगु मौका जक माला ज्वीगु ।
 आःतिनि जिगु चित्त शान्त जुइ व सुखपूर्वक द्यनेदै ।

'देव ! ध्व ज्या सुनां याःगु ज्वी?'

'जिगु उपरे स्नेह दुपि सुं गुहास्यां याःगु ज्वीमाः ।'

अले लिक्क च्वनाच्चंहा मागन्दियं ध्व खं च्वनाः 'मेपिसं
 सुनां याकेफै ! जि हे याकागु खः । जि जिमि ककायात
 आजा बियाः याकागु खः' घकाः कन ।

'छ बाहेक जिगु उपरे स्नेह याइपि मेपि सुं प्राणीपि
 महु । जि प्रसन्न दु, छंत वरकाज बी । सः जानिकणपित
 सःतके छव ।'

वं वया थःथितिपित खबर छवत- 'जि खनाः जुजु
 प्रसन्न जुयाच्वनः माकनं बा ।' त्रिकोपित जुजु मुहाङ्ग इस्कार
 यात । ध्व खं न्यनाः कयाः थःथिति मसुक्तिं । न्यामं घुस
 बियाः 'जिपि नं मागन्दियया थःथितिपि खः' घकाः वल ।

जुजुं इपि सकसितं ज्वंकाः, राजदरवारया न्होने त्यपुचा-
 तक्क थ्यनीगु प्रमाणां गाः म्हुइके वियाः इमित अन फेतुकाः
 दद्योने सु लायेकेवियाः मिं तयेके विल । छ्चंगू मिं थियेवं
 नयागु हलो जोतेयाके वियाः टुका टुका यानाः बाला बाला
 याके विल । मागन्दियया शरीरे जःगु चुपि आपाः आपाः
 दुगु थासं ला ध्यंकाः चिकंयागु कढाइ भुतुली दद्यछुकेवियाः
 मरि छुइगु थें भुटे याके वियाः वैत हे नकेविल ।

श्यामावती व खुज्जुत्तराया अतीत खँ

धर्मसभाय् नं भिक्षुपिसं खँ पिकाल- 'श्रद्धा सम्पन्नह्य
 उपासिकाया मरण थुगु प्रकारं ज्वीगु योग्य मजू !' शास्ता
 विज्यानाः 'भिक्षुपि ! छिमिसं यन छु विषयले खँ ह्लाना-
 च्वनागु ?' धकाः न्यनाविज्याःबले 'थुगु थुगु' धकाः
 घासेलि 'भिक्षुपि ! थ्व आत्मभावे श्यामावती प्रमुख मिसा-
 तेत थ्व अयोग्य खः । तर ह्लापा यानावोगु कर्मयात धाःसा
 योग्य हे जूकथं थुमित प्राप्त जुल' धयाविज्याःबले 'भन्ते !
 थुमिसं ह्लापा छु यानावल ? धयाविज्याहु' धकाः प्रार्थना
 यासेलि अतीतयागु खँ कनाविज्यात-

अतीत समये (= परापूर्वकाले) वाराणशी नगरे
 ब्रह्मदत्त राज्य यानाच्चवंबले च्याह्य प्रत्येकबुद्धपिसं राजगृहे
 नित्य भोजन यानाच्चंगु खः । न्यासःह्य मिसातेसं इमिगु

उपस्थान यानाञ्चन । उकीमध्ये न्हेह हिमालपाखे वनीगु ।
 सुसिसिथे छगू घाय्-भाः दु, छह्य अन वनाः समापत्ति ध्याने
 च्वनीगु । अले छन्हुया दिने प्रत्येकबुद्धपि वनेघुंकाः इपि
 मिसात बोनाः जुजु लखे हितेत वन । अन व मिसात
 ह्लिच्छियंकं लखे ह्यिताः याहां वयाः चिक्कुसे च्वंगुलि
 मिंपनेनु इच्छा यानाः 'भीत मिंच्याकेगु थाय् माले माल'
 घकाः उखेंथुखें सोजूबले व घाय्-भाः खनाः 'घाय् दो'
 घकाः समभेजुयाः उकिया छचाखेरं च्वनाः उकी मिं तल ।
 घाय् मिनयाः कुतुं वनेव प्रत्येकबुद्धयात खनाः 'आः घाःसा
 भीपि फुत ! भीपि फुत !! जुजुया प्रत्येकबुद्ध मिं दुने
 लात घकाः जूजुं सिल घाःसा भीत नाश याइ; वंत बांलाक
 हे छ्वयेका बीमाल' घकाः सकस्यां उखेंथुखें सिं मुनाहयाः
 वया दद्योने रास यात । सिंदोया महारास जुल । अले
 वसपोलयात सि त्वपुयाः आःला भस्म जुयावनी' घकाः
 ल्याहां वन । ह्यापा इपि असंचेतनिक जुयाः आः कर्मद्वारा
 चीका च्वन । अथात् ह्यापा इमि मने 'स्याये' वैगु चित्त मद्दु
 तर लिपा 'स्याये' वैगु चित्त दत । समापत्तिने च्वनाच्चंपि
 प्रत्येकबुद्धपित जुलसां दोखिगू गाडाय् सिं हयाः मिंच्याका-
 व्युसां भतिचा हे व्वाके फेमखु । उकिं वसपोल न्हेनु दुखुनु
 समाधि दनाः थः माःथाय् बिज्यात । इमिसं व कर्म याःगुलि
 आपालं लाख वर्षतक्क नरकभोग यानाः वहे कर्मयागु
 विपाक बाकि दुगुलि यानाः सच्चिगू आत्मभावतक्क थुगु हे
 प्रकारं मिनःदु छे दुने लानावन । थ्व इमिगु पूर्वकर्म जुल ।

अथे आज्ञा जुयाविज्याःवले भिक्षुपिसं शास्तायाके
न्यन- 'भन्ते ! छु कर्म' यानाः खुज्जुत्तरा लंगडी जुल ?
छुकि यानाः महाप्रज्ञावान् जुल ? छुकि यानाः स्रोतापत्ति-
फल प्राप्त यात ? छुकि यानाः मेपिनि दासी जुल ?'

'भिक्षुपि ! वहे जुजुं वाराणशीस राज्य यानाच्चंवले
वहे प्रत्येकबुद्धयाके भतिचा लंगडा स्वभाव दुगु खः । अले
छह्य उपस्थापिका मिसा सांगां न्ययाः लुंयागु कलश ज्वनाः
'भी प्रत्येकबुद्ध थथे यानाः न्यासि विज्याइगु' धकाः लंगडी
जुयाः वसपोल वनीगु लसि वयेकाः जुयाक्यन । उकियागु हे
प्रभावं लंगडी जूगु खः । ह्लापांयागु दिने इमिसं प्रत्येकबुद्ध-
पित राजदरबारे फेतुकाः पात्र ज्वंकाः खीर जाय्क तथाः
वीकल । क्वाःगु खीर जाय्क तथातःगु पात्र ह्लाः हित्तु-
हीकाः प्रत्येकबुद्धिसं कयाच्चन । वसपोलपिसं अथे याना-
च्चंगु खनाः व मिसां थःके च्वंगु दन्तया च्यापु चुरि बियाः
'थुकी तथाः कयाविज्याःहुँ' धकाः धाल । अथे यानाः
कयाविज्याःपि वसपोलपिसं त्रैत स्वयाः दनाच्चंवले-'भन्ते!
जितः थुकिया आवश्यकता मन्त, छलपोलपित हे परित्याग
यानागु जुल, कयाः यंकाविज्याहुँ' धकाः धाल । वसपोलपि
'नन्दमूलक' धैगु पर्वतपाखे विज्यात । थौंया अदचापि व
चुरित सुरक्षित जुयाच्चंगु दु धाइ । व कर्मया प्रभावं आः
व त्रिपिटक धारिणी महाप्रज्ञावान् जुल । प्रत्येकबुद्धपित
सेवा-सत्कार याःगु फलद्वारा स्रोतापत्तिफले थ्यंगु खः । थ्व
जुलसां छह्य बुद्धया पालय् दुने जूगु वया कर्म खः ।

काश्यप सम्यक्सम्बुद्धया समयस जुलसां बाराणशी सेठ-
या म्हाय् छह्य निभाः बीगु इलय् ह्माय्कं कयाः थःत समाः
यावो फेतुनाच्चन । अले वया विश्वासिनी क्षीणास्त्री
भिक्षुणी छह्य वनापलाः वन । भिक्षुणीपि जुलसां क्षीणा-
स्त्रीपि नं संघ्याइले नं उपस्थायकपिनिगु कुले वनाः वापलाः
वं । उगु समये जुलसां सेठया म्हाय्घाथासे सुं ज्याव्वये
वहपि मदुगु खः । 'आर्या ! वन्दना याये हुं कन च्वंगु जिगु
तिसा वाकसचा छगः कयाहया बियाविज्याहुं' धाल ।
स्थविरनीमं मने ल्वीकल- 'यदि जि थ्व कया मविल घाःसा
जिगु उपरे द्वेषभाव तथाः नरके जन्म काःवमी । यदि
कयाबी घाःसा मेपिनि दासी जुयाः जन्म काइ । नरक्यागु
सन्ताप स्वयाः मेपिनि दासी ज्वीगु हे उत्तम' धकाः दयाया
कारणां वं व कयाहयाः वंत विल । वहे कर्मया प्रभावद्वारा
मेपिनि ज्या यानाबीह्य दासी जूगु खः ।

हानं छन्हुया चिके धर्मसभास खं पिकाल- 'श्याभावती
प्रमुख त्यासःह्य मिसात छे' मिनःगुली फुक्तावन । मागन्दिय-
या थःथितिपिनि दद्येने च्वंगु सुले मिं तथाः नयगु हलो
विनाश जुल । मागन्दिय दायेकातःगु चिकने मन्त । थन
सुधात म्वानाच्चपि घाइ व सुयात सिनाच्चपि घाइ ?'

शास्ता विज्यानाः 'भिक्षुपि! आः थन छिपि छु खं ह्मा-
नाच्चव्वनागु ?' धकाः न्यनाविज्यानाः 'थ्व थ्व खः' धकाः
घायेवं 'भिक्षुपि ! गुपि प्रमादीपि खः इपि सच्चिदंतक म्वा-
नाच्चंसां तभि सिनावंगु हे समानः खः । गुपि अप्रमादीपि खः

इपि सिनावंसां नं म्वानाच्चंसां नं मसीपि हे खः धाइ । अतः
 मागन्दिद्य म्वानाच्चंसां, सिनावंसा-सिनावंगु हे समान खः ।
 इयामावती प्रमुखपि सिनावंसां म्वानाच्चंगु हे समान खः ।
 भिक्षुपि ! अप्रमादीपि सिनावनी धंगु मदु' धयाः थव गाथा
 धयाविज्यात-

१. "अप्यमादो अमतपदं पमादो मच्चुनो पदं ।
 अप्यमत्ता न मीयन्ति धे पमत्ता यथामत्ता ॥"
२. "एतं विसेसतो जत्वा अप्यमादह्मि पण्डिता ।
 अप्यमादे पमोदन्ति अरियानं गोचरे रता ॥"
३. "ते ज्ञायिनो साततिका निच्चं दह्लपरक्कमा ।
 कुसन्ति धीरा निक्खाणं योगक्खेमं अनुत्तर'न्ति ॥"

अर्थ-

१- "अप्रमादी जुयाच्चनेगु अमृतपद समान खः, प्रमादी
 जुयाच्चनेगु मृत्युपद समान खः । प्रमादीपि सिनावनी थं
 अप्रमादीपि सिनामवं ।"

२- "आर्यमाने लगेजुयाच्चंपि पण्डिततेसं अप्रमादया
 थव विशेषता सीकाः अप्रमादी जुयाच्चनेगुयात प्रशंसा याइ ।

३- "धैर्यं दुपि ध्यानीपिसं न्ह्यावले उद्योग यानाः दूढ
 जुयाः संसारे जन्म-मरण ज्वीम्वाःगु योग (= बन्धन)
 मदुगु, भय मदुगु, अनुत्तरगु निर्वाणयात साक्षात्कार याना-
 काइ ।"

पदार्थ- धन च्चे च्क्यातःगु 'अप्पमादो' धंगु पदं तःधंगु
 अर्थं प्रकट याइ । तःधंगु अर्थं धारण यानाच्चंमु दु । सारा
 त्रिपिटक-बुद्धवचन कंसा नं 'अप्पमाद' (=अप्रमाद) धंगु
 पदया दुने हे लाःवनी । उकिं धाःगु- 'भिक्षुपि ! अथे सुं
 गुहा जङ्गम प्राणीपिनि तुतिपालि दु व व्याक्कं किसियागु
 पालि दुने द्वाहां वं । उक्त पालितमध्ये किसिया पालि हे
 अग्र धाइ अग्रत् किसिया पालिस्वाय् हे दकसिबे तःपा
 धकाः धाइगु खः अथे हे भिक्षुपि ! छुं कुशलधर्मं दुसा व
 व्याक्कया हा (=मूल) अप्रमाद हे खः, अप्रमादया हे
 अन्तरगत जू । अप्रमाद हे उक्त धर्ममध्ये अग्र खनेदइ ।'
 अर्थया हिसाबं काल-धाःसा स्मृत्तिपाखें अलग्ग मजुसे
 न्हाबलें दयाच्चनीगु, 'स्मृतिः-यागु हे तां खः । 'अमृतपद'
 धंगु अमृत धयागु निर्वाण खः । व जुलसां जन्म मज्जुगुलि
 यानाः जीर्ण मजू । मसीगु जूयानिम्ति 'अमृत' धाःगु खः ।
 गुकि यानाः निर्वाणं थ्यंकेःवने फंगु खः उकियात 'पद'
 धकाः धाःगु खः । अमृतयागु पद=अमृतपद । अमृत प्राप्त
 यायेगु उपाय धाःगु खः । 'पमादो' धंगु मुलेजुयाच्चनेगु
 स्वभाव खः । सत्ययागु स्मृति मदुगु अर्थात् होस मदेका-
 च्चनेगुयात हे धाःगु खः । 'मच्चुनो' धकाः मरणयानु धकाः
 धाःगु खः । 'पद' धकाः उपाय अथवा मार्गयात धाइ ।
 प्रमादी जूपिसं जन्मयात त्याके मफु । जन्म ज्जीवं बुढा नं
 जुइ मले मृत्यु नं जुइगुलि 'प्रमाद' धाःगु खः । 'अप्पमात्तो

१. सं. नि. IV. पृ. ४३: पवसुत्, मगसंयत् ।

'न मीयन्ति' धाःगु स्मृति युक्त जुयाः अप्रमादी जुयाच्चंहा
 'सिनामबंहा धाइ । तर थथे धकाः अजरामरण ज्वी धाःगु
 मखु, जन्म ज्वीपि सुं प्राणी नं अजरामरण ज्वीपि मदु ।
 प्रमादी जूहास्या संसारचक्रया अन्त मदु । अप्रमादी जूहास्या
 अन्त मदु । अतः प्रमादी जूपि जन्म आदि मुक्त मजूगुलि
 यानाः भ्वानाच्चंसां सिनाच्चंगु समान धाइ । अप्रमादी जुलंसां
 अप्रमादलक्षणयात भं भं बढेयानाः याकनं मार्गफलादि
 साक्षात्कार यानाः द्वितीय, तृतीय अत्मभावस उत्पन्न मजू ।
 उकिया निमित्त इपि भ्वानाच्चंसां, सिनावंसां सिनामवंपि
 जुइ । 'ये पमत्ता यथा मता' धैगु - गुपि प्राणीपि प्रमादीपि
 खः इपि प्रमादरूपी मरणं जूपि खः । गथे जीवितेन्द्रिय
 मदयाः मदुपि मनूत विज्ञान मदुगु सिंगो थें खः अथे हे ज्वी ।
 सीपि प्राणीपि थें गृहस्थीपि जूसा- दान वी, शील पालन
 याये, उपोसथ व्रत पालन याये धैगु छगू चित्त हे उत्पन्न
 ज्वीमखु; प्रन्नजित जूपिनि जूसा- आचार्य उपाध्यायपिनिगु
 सेवा सत्कार याये; धुतङ्गादि शील पालन याये, भावना
 वृद्धि याये धैगु आदि छगू हे चित्त उत्पन्न ज्वीमखु । थथे
 ज्वीबले मृत्युनापं छुं विशेषता मदु । उकिं धाःगु 'ये पमत्ता
 यथा मता' धकाः ।

'एतं विसेसतो त्रत्वा' धकाः- प्रमादी जूपित थ्व
 संसारचक्रं मुक्ति मदु, अप्रमादी जूपित दु । थ्वहे विशेषता-
 यात 'विशेषता' धकाः सीकेगुयात धाःगु खः । अथे विशेषता
 मुनां स्थूले ? 'अप्पमादह्मि पण्डिता' धाःथें- पण्डित,

बुद्धिमान्नि, प्रज्ञावान्पि यः अप्रमादस च्वनाः अप्रमादतायात्
 वडेयाद्, अले इमिसं हे थुगु प्रकारया विशेषतायात् सीका
 काइ । 'अप्पसादो पमोदन्ति' धँगु- उक्त प्रकारं विशेषता-
 यात् थ्वीकाः थःगु अप्रमाद स्वभावे प्रसन्न जुइ, हिल्लखा-
 यानाः सन्तुष्ट जुयाच्चनी । 'अरियानं गोचरे रता' धँगु-
 थुगु प्रकारं अप्रमादस प्रसन्न जुयाः उगु अप्रमादयात् वडे-
 यानायंकाः आर्यं, बुद्ध, प्रत्येकबुद्ध, श्रावकपिनिगु गोचररूपी
 प्यंगु सत्तिपट्टाने (=स्मृत्युप्रस्थाने), स्वीन्हेगु बोधिपाक्षिक
 धर्म, मंगु लोकोत्तर धर्म लगेजुयाः, तल्लीन जुयाच्चनी
 धकाः धाःगु लः ।

'ते भायिनो' धँगु- व अप्रमादी पण्डितपि- ज्यागु
 समावृत्ति स्वरूपगु ध्यानारम्भणद्वारा व विदर्शना मार्ग-फल
 स्वरूपगु लक्षण आरम्भणद्वारा धँगु थ्व निगु प्रकारया ध्यान-
 द्वारा ध्यान याचाच्चनीपि । 'सात्तिका' धँगु- अभिनिष्क्रम-
 निसं कयाः अरहन्त मार्ग मध्यंतलेतक्क सदां दयाच्चंगु
 कायिक व चैतसिक वीर्यं लः । 'निच्चं दल्हं परक्कम' धँगु-
 मुगु पुरुष साहसं, पुरुष वीर्यं, पुरुष पराक्रमं प्राप्त याना-
 कायेमाःगु लः व प्राप्त यानाकाये सफुतले वीर्यंकात् रोके
 यायेमखु धँगु वीर्यद्वारा लिचिलामवसे नित्यं प्रयत्न याना-
 च्चनेसु इत्थं पराक्रमद्वारा युक्तगु + 'फुसन्ति' (= साक्षात्कार)
 धँगु निगु दु । ज्ञान-साक्षात्कार व विपक्क-साक्षात्कार ।
 युक्तिमध्ये प्यंगु मार्गयात् 'ज्ञान-साक्षात्कार' धाइ । प्यंगु
 फलयात् 'विपक्क-साक्षात्कार' धाइ । युक्तिमध्ये धन

‘विपाक-साक्षात्कार’ धैगु अभिप्राय खः । आर्यफलद्वारा
निर्वाण साक्षात्कार याइपि धीर पण्डितपिसं विपाक-साक्षा-
त्कारद्वारा साक्षात्कार यानाः निर्वाण साक्षात्कार याइ ।
‘योगक्खेमं अनुत्तरं’ धैगु-गुगु प्यंगू योगं’ यानाः जनतापि
संसार सागरे कोसीकातैगु खः उजागु कोसीकिगु भयं मुक्त्तगु
निर्भय । सकल लौकिक लोकोत्तर धर्ममध्ये श्रेष्ठ जूगुलि =
अनुत्तर ।

धर्मदेशनाया अन्तस आपालं मनूत सोतापन्न आदिपि
जुल । महाजनपिनि निर्मित धर्मदेशना सार्थक जुल ।

१. ध्यंगू योग धयागु- कामयोग, दिट्ठियोग, सीलच्छतयोग व भल-
दाइयोग खः । विभङ्गपालि पृ. ४४६: खुट्टकवत्थुविभङ्गो ।

२. कुम्भघोषकया कथा

'उद्धानवतो' घँगु थुगु घर्मदेशना वेरा वने व्वनाबिज्याःह्य शास्तां कुम्भघोषकया कारणे कनाबिज्याःगु खः । राजगृहे राजगृह सेठया छेय् अहिवातक घँगु रोग उत्पन्न जुल । व रोग उत्पन्न ज्वीबले ह्यापासाषक भुजिनसे कयाः सा आदि पशुतनि सिनावनी । अनलि च्यो, भ्वातित सिनाः दकले लिपा छेया मालिकह्य सिइ । उकिया निमित्त उगु रोग दकले लिपा सेठयात व सेठनीयात ज्वन । रोग लगे जुसेलि सत्तिक च्वं च्वंहा काय्हा खनाः मिखाय् खोवि जाय्क तथाः इमिसं वैत घाल- 'पुता ! थ्व रोग उवीबले अंगः तच्छयानाः बिस्युं वनिपिनि जीवन जाभ जू । छे जिमित वास्ता मयासे बिस्युं वनाः जीवन रहेजुयाच्वन घाःसा हानं वयाः अमुक- थासे पीगू कीटी घन जमीने गाडेयानातयातयागु दु । व लिकयाः थःगु जीविका चलेया ।' इमिगु वचन न्यनाः विलाप ग्रायां मां-बोपित वन्दना यानाः मृत्युभयं ग्यानाः अंगः तच्छयानाः बिस्युं वनाः पर्वतीय प्रदेशे वनाः भिनिद- तक्क अन च्वनाः लिपा व ल्याहां वल । अले ल्याय्हाबले

वनाः सँ, डाढि, ग्वाय्, ताहाकः ज्वीकाः ल्याहां बोगुलि
 यानाः वैत सुनानं ह्यसीके मफुत । व मां-बौपिसं कनावंगु
 चि अनुसार घन दुथाय् थ्यंकाः घन छुं मजूनिगु भाव सीकाः
 मने ल्वीकल- 'थन जितः सुनानं ह्यमस्यू । यदि जि अनं
 घन पितहयाः परिभोग यात घाःसा 'छह्य दरिद्रह्य मनूनं
 निधि लिकाल' घकाः जितः ज्वनायंकाः सास्ति यायेफु ।
 अतः च्यो ज्या यानाः हे जीविका याये ।' अले भ्वाथःगु
 वसः छजु पुनाः 'सुयातं ज्यामि छह्य माःला ?' घाघां
 ज्यामित जक चवनीगु त्वाले थ्यंकः वन । अले वैत ज्यामि-
 तेसं खनाः 'यदि छं जिमिगु ज्या छगू यानाबीगु खःसा छंत
 जिमिसं भोजन ज्याला बी' घकाः घाल । वं 'छु ज्या ले ?'
 घकाः न्यन । 'थंज्वीगु ज्या ।' यदि छं यायेगु इच्छा दःसा सुथ
 ह्यापानं दनाः 'तात ! दँनादिसँ, गाढात जो, दोहँत जोते-
 या, किसि, सलतय्त घाय्लःवनेगु ई जुल; अम्मे ! छिपि
 नं दँ, यागु दयेकि, जा थु' आदि घयाः चाःहिलाः न्यंकः
 हुँ । वं 'ज्यू' घकाः स्वीकार यात । अले वयात चवनेत छगू
 छे विल । वं ह्लियाह्लिथं व ज्या यात । अले छन्हुया दिने
 जुजु विम्बिसारं वैगु सः ताल । वसपोल घाःसा न्ह्याह्य-
 सियानं सः स्यूम्ह (शब्दविज्ञ) जुयाचवन । उकिया निम्तिं
 (थ्व सःला) अत्यन्त धनीह्यसिया सः खः घकाः घाल ।
 अले जुजुयाथाय् च्वंच्वंह्य परिचारिकां 'जुजुं न्ह्योनेलाःगु
 खँ कनिमखु, थ्व खँ जिं सीकेमाल' घकाः मनेल्वीकाः 'हुँ
 व मनू ह्यसीका वा' घकाः छह्य मनूयात छ्वयाविल । व

मनू वैगं वनाः वंत खनाः ल्याहा वयाः 'छह ज्यामियाथाय
च्यो ज्या याइह्य अत्यन्त गरीबह्य मनू खः' धकाः घाःगु खं
न्यनाः जुजुं विश्वास मयाः । हाकनं हाकनं 'ध्व सः अत्यन्त
घनवान्ह्य मनूया सः खः' घाल । 'थुकी छगु कारण अवश्यं
दवेमाः; यथार्थ खं सीकाकाये माल' धकाः व (=परि-
चारिकां) जुजुयात घाल- 'महाराज ! दोछिसाई दा प्राप्त
जसा जि थः म्हाय ज्वनाः वनाः ध्व घन राजकुले ध्यंका-
बिये ।' जुजुं वयात दोछिसाई दा बीके बिल । वं वं दा कयाः
थः म्हाययात म्वाथःगु बसत पुंकाः वनाप राजकुलं प्याहां
वनाः लंजुवाः थं च्वंक ज्यामित च्वनिगु त्वाले वनाः छखा
छेय द्वाहां वनाः 'अम्मे ! जिपि लंजुवाःत खः, छन्हुनिन्ह-
ति थन विश्राम यानाः वने' धकाः घाल । 'अम्मे! ध्व छेय
मनूत यक्को दु, थन च्वनेथाय मदु, ध्व कुम्भघोषकयागु
छे खालि दु । अन हू ।' व अन वनाः 'स्वामी ! जिपि
लंजुवाःत खः । छन्हुनिन्हति थन च्वने' घाल । वं बारबार
गन न 'स्वामी ! छन्हु जक च्वनाः कन्हे सुथहापनं दनाः
वने' धकाः घयाः प्याहां वनेगु इच्छा मयाः । व मिसा अन
हे च्वनाः कन्हेखुन्हु व जंगले वनेत्येवले 'स्वामी ! छिगु
नयेगु वस्तु बियाथकादिसं । छिगु निम्ति जिमिसं जाथुया-
तये' धकाः घाःबले 'म्वाः म्वाः जि हे जाथुयाः नये' धकाः
घाःबले बारम्बार जित्ति यात । वं ब्यूगु नयेगु अर्थे तयाः
बजारं थसबल व भिगु जाकि न कायेकेछवयाः राजकुले
दयेकेगु छांटं भिगु जाकि सुस्वादिष्ट ज्वीक नित्ता स्वता

सूप व्यञ्जन आदि व्वीकाः जंगलं ल्याहां वोह्य वैत बिल ।
 अले नयेधुंकाः मृदुचित्त जूह्य वैत 'स्वामी ! त्यानुनि छन्हु
 निन्हु थनंतुं च्वने' धकाः धाल । वं 'ज्यू' धकाः स्वीकार
 यात । अते वैत संध्याइले वं कन्हेखुनु नं साक्क जाथुया-
 बिल । मृदुचित्त भाव सीकाः 'स्वामी ! छुं दिनतक्क थनसं
 च्वने' धकाः च्वसॅलि छन्हुया दिने जःगु चुपिं वया खाता-
 यागु दंया तःले च्वंगु खिपः उखेंधुखें चानाबिल । व वया
 खाताय् फयतुइ मात्रं लटकेजुल । वें 'छ्याय् थ्व खाता थथे
 चःहिलावन ?' धकाः न्यन । 'स्वामी ! ल्याय्हामस्त वयाः
 वयाः थनहे गोतू वइगु, रोकेयाये मफू ।' 'अम्मे ! थ्व दुःख
 छिमिगु कारणं उत्पन्न जुल । ह्यापा जि गनं वनेबले खापा
 गोंया वनेगु ।' 'तात ! छुयाये रोके यानां याये मफु ।'

थुगु हे प्रकारं निन्हु स्वन्हु खिपः चानाः, दिक्कतायाः
 व हाःसां अथे हे धयाः हानं छपु निपु खिपः जक ल्यंकाः
 चाकिगु चानाबिल । उखुनुया दिने उकी फेत्वी मात्रं व्याक्कं
 खिपः बँय् कुलुं वनाः छद्यो व पुलि नापं जुयाः व छग्वारा
 च्युंवन । अले दनाः 'आः छु यायेगु, आः गन वनेगु ?
 दचनेगु खाता छगूया नापं अधिकार मदयेकाबिल' धकाः वं
 धाल ।

'तात ! आः छुयाये, जःलाखःलातय् मस्तेत रोके याये
 मफुत । म्वाल, धन्दा कायेमते । आः थुगु इले गन वनेगु !'
 अले म्हाय्हासित सःताः 'अम्मे ! छं दाइचित्त दचनेगु थाय्

दयेकाठ्यु ।' छखेलिक्क दयनाः 'स्वामी ! थन भासँ घकाः
 वं घाल । मेहास्यां नं वँत 'तात ! हुँ, केहेंचानापं दयं हुँ'
 घकाः घाल । व वनापं छगू खाताय् दयनाः उख्नु हे काम
 संसर्ग यात । म्हाय्हा खल । अले मांहास्यां वँके न्यन-
 'अम्मे ! छाय् खवयागु ?' 'अम्मे ! थथे जुल ।' अथे जूस
 'अम्मे ! छुयाये ज्यु; छत्त नं भाःत छहा, थ्वँत नं पादपरि-
 चारिका माहे माः' घयाः वयात जिलाजं यात । इपि
 मिलेचले जुयाच्चन । वं गोन्हुचा दयेकाः जुजुयाथाय् खबर
 छ्वत- 'ज्यामित च्वनीगु त्वाले उत्सव न्यायेकादिसँ ।
 गुहासिया छेथ् उत्सव याइमखु वँत थुलि दण्ड ज्वी घकाः
 घोषणा यानादिसँ ।' जुजुं अथे याकेबिल । अले मसःमांहास्यां
 घाल- 'तात ! ज्यामित च्वनीगु त्वाले राजभाजाद्वारा
 उत्सव यायेमाःगु जुल । आः भीसं छु यायेगु ?'

'अम्मे ! ज्यामिज्या यानाः नं जि जीविका याये मफु,
 उत्सव छु यायेफै !'

'तात ! गृहस्थी च्वनिपिसं ऋण नं काइ । जुजुयागु
 भाजा पालन मवासे च्वने मज्यु । ऋण मयागु न्हागु उपाय
 यानाः पुलेफु । हुँ, वनाः छु थासं छगू निगू कार्षापण ज्वना
 वा' घकाः घाल । व हाहां वनाः पीगू कोटी घन दुगु थासं
 छगू जक कार्षापण क्याहल । वं व कार्षापण जुजुयाथाय्
 छ्वयाः थःकेच्चंगु कार्षापणं उत्सव यानाः हानं गुलिचा
 मदेवं अथे हे खबर छ्वत- 'जुजुं हानं अथे हे उत्सव
 न्यायेकादिसँ । उत्सव मन्यायेकूपित थुलि दण्ड ज्वी घकाः

आजा विद्यासि ।' हाने न वैत अथे हे घयाः जिदि यासेलि
 वनाः स्वंगू कार्षापिण हयाविल । वं व कार्षापिण नं जुजुया-
 थाय् छ्वयाः हाने गोन्हुचां मदेवं खवर छ्वत- 'आः मनू
 छ्वयाहयाः थ्वयात्त सःतके हयादिसँ ।' जुजुं छ्वयाहल ।
 मनूत वनाः 'कुम्भघोषक धैह्य गुह्य खः ?' धकाः न्यनाः
 मालास्वधाः वैत खनाः 'हे पुरुष ! छंत जुजुं सःताच्वन'
 धकाः धाल । व ग्यानाः 'जितः जुजुं ह्यमस्यू' आदि घयाः
 वनेगु इच्छा मयाः । अले वयात्त जवरजस्ति यानाः ह्लाः
 आदि ज्वनाः सालाकाल । व मिसां इमित खनाः 'अरे दुष्ट!
 दुविनीतपि ! जिमि जिलाजंथात् ह्लाः आदि ज्वने योग्य
 मजू, धकाः बोविधाः 'तात्त ! वा, ग्यायेमते जुजुयाथाय्
 वनाः छंगु ह्लाः आदि ज्वपिनिगु ह्लाः हे त्वाह्लाकाबिये'
 धकाः म्हाय्हा नाप्पं वनाः न्ह्यो न्ह्यो वनाः जुजुया दरवारे
 थ्यंकाः भेष वदत्तेयानाः सर्वालंकारं प्रतिमण्डित जुयाः
 छखेलिक्क दत्ताच्वन । उह्यसित नं सात्तुसाला हे थंकल ।
 अले जुजु वन्दना यानाच्वंह्य वैत जुजुं धाल- 'छ कुम्भघोषक
 धैह्य खःल । ?'

'महारज ! खः।'

'छाय् आपालं घन तोःताः जीविका यानाच्वनागु ?'

'देव ! मन घन दु धकाः ? ज्यामिज्या यानाः जीविका
 यानाच्वना ।'

'थथे यायेमते, छाय् जिमित हेकाच्वनागु ?'

‘देव ! हेका मच्चना, जिके घन मदु ।’ अले जुजु व
 कार्षापण वचना: ‘ध्व सुयागु कार्षापण अले ?’ घका: न्यन ।
 वं हसीका: ‘अहो ! आ: धा:सा सित ! गय् जुया: ध्व
 जुजुया झा:ते ध्यनउकी ?’ घका: उखेथुखे सोबले इपि निम्ह
 बालाक तिसा तिया: लुखाखलुह दनाच्चंगु खना: अहो ध्व
 ज्या साव ह्यातुल ! थुमित जुजु हे छव्याह:गु ज्वीमा:’
 घका: मने ल्वीकल । अले जुजु वयात ‘हे पुरुष ! धा, छाय्
 थये यातागु ?’ घका: घाल ।

‘महाराज ! जित: सहारा मदु ।’

‘जि ये ज्या:हा सहारा मज्यूला ?’

‘यदि महाराज जिगु सहारा जुयाविज्या:सा साक
 असल ।’

‘भो ! जि जुयाबी । छंगु घन गुलि दु ?’

‘हेव ! प्येगु कोटी दु ।’

‘आ: छन्ते/छु मालले ?’

‘महाराज ! गाडात माल ।’

जुजु अनेक शय गाडात तयार याका: बियाछवया: घन
 कामेके छवया: राजाङ्गणो द्विचिके बिया: राजगृहे च्वंपित
 मुके बिया: ‘ध्व नगरे च्वंपि सुयाके थुलि घन दुला ?’
 घका: न्यन ।

‘महाराज ! मदु ।’

‘श्वयात छुयाये योग्य जू ?’

‘महाराज ! सत्कार’ धकाः धायेव महान सत्कारद्वारा सम्मान यानाः वैत श्रेष्ठी-स्थाने तथाः म्हाय् बिल । अले व नाप्पं शास्तायाथाय् वनाः वन्दना यानाः ‘भन्ते ! श्व मनूयात स्वयाविज्याहुँ । श्व थें धैर्यं दुह्य मनू मदु । पीगू कोटि वैभव दयाःनं हर्षित ज्वीगु वा अभिमान याये धैगु मदु । दरिद्र थें च्वंक भ्वाथःगु वसतं पुनाः ज्यामिते त्वाले ज्यामिज्या यानाः जीविका यानाच्वन । जि श्व उपायद्वारा सिल । सीकाःलि सःताः धनी धैगु खँ स्वीकार याकेबियाः व धन कायेकेछ्वायाः श्रेष्ठी-स्थाने तथाः म्हाय्मचा न् बिया । भन्ते ! जि श्व थें ज्याःह्य धैर्यं दुह्य पुरुष श्वयां ह्वापा गुवले मखनानि’ धकाः धाल । व खँ न्यनाः शास्तां ‘महाराज ! थुकथं जीविका याःपिनि जीवन धार्मिक जीवन घाइ । खँ ज्या आदि कर्म थुगु लोके नं पीडा बिइ परलोके नं उकियागु कारणं सुख धैगु दैमखु । धन हानी ज्वीगु बखते मनूतेसं ज्यामिज्या यानाः जीविका यायेगु हे धार्मिक जीविका खः । थुगुकथं वीर्यं तथा स्मृति सम्पन्नह्यस्या, परिशुद्ध काय-वचन कर्म दुह्यस्या, प्रज्ञाद्वारा वांलाक ज्या याइह्यस्या, काय आदि संयम दुह्यस्या, धार्मिकरूपं जीवन हनाच्वंह्यस्या तथा स्मृति मदेका मच्वनीह्यस्या श्रीसम्पत्ति वृद्धि हे जुयात्रै’ धकाः धयाः श्व गाथा धयाविज्यात-

‘उट्टानवतो सतिमतो, सुचिकम्मस्स निसम्म कारिनो ।
सज्जतस्स च धम्मजीविनो, अप्पमत्तस्स यतोभि वड्ढती’ति ॥”

अथ-

'उद्योगी जुयाः स्मृतिवान् जुया, बालाक भिगु ज्या याइहासिया इन्द्रिय संयम याना; धर्मपूर्वक जीविका याना; अप्रमादी जुयाच्चवहासिया, यश वृद्धि जुइ।'

पदार्थ- अन्न अर्थात् थन च्वे 'उट्टानवतो' धँगु हतो-
त्साही मज्जीगु वीर्यं दुह्यस्या; 'सतिमतो' धँगु स्मृति
बालाक दुह्यस्या; 'सुखिकम्मस्स' धँगु निर्दोषपूर्णं निरपराध
कर्म आदिद्वारा सम्पन्न जूह्य; 'निसम्मकास्सिो' धँगु थथे
जुल घाःसा थथे याये अथवा थव ज्या थथे मत घाःसा थथे
जुयावं अकाः थगु प्रकारं हेतुयात् सीकाः रोगया उपचार
याये थं अमाकं ज्या बालाक विधाः यान्तः याइहास्या;
'सञ्जतस्स' धँगु काय आदि संयम याना; दोष मदुह्यस्या;
'धम्मजीविनो' धँगु गृहस्थी च्वंपिसं जूसा- तालाजुइ बेइ-
मानी यायेगु आदि तोःताः बुंज्या, सा-म्ये लहीगुद्वारा;
छे' त्याग यानाच्चविसं जूसा- व्रथ ज्या, कृत ज्या आदि
तोःताः आत्मिकरूपं भिक्षाचरण याना; जीविका यानाच्चवहा-
स्या; 'अप्यमतस्स' धँगु स्मृतिरहितं मज्जुह्यस्या; 'यसोभि-
वड्ढति' धँगु ऐश्वर्यं भोग सम्मान आदि व कीर्ति प्रशंसा-
सहितं यश अभिवृद्धि ज्वी।

माथा सिधःबले कुम्भबोधक स्रोतापत्तिफले प्रतिष्ठित
जुल। मेधि आपालसित स्रोतापत्तिफले प्राप्त जुल। थगु
प्रकारं जन्तापिस्त सार्थकं धर्मद्वेषना जुल।

३. चूलपन्थक थेरया कथा

‘उट्टानेनप्पमादेन’ धैगु थुगु धर्मदेशना वेणुवने च्वना-
विज्यानाच्चंहा शास्ता चूलपन्थक स्थविरया कारणे आजा
जुयाविज्याःगु खः ।

राजगृहे जुलसां धनसेठ कुलया म्हाय् ल्यास्य जुसेलि
मां-वौपिसं वइत न्हेतजाःगु प्रासादया च्वेच्वंगु तल्लाय्
अत्यन्त आरक्षा यानातल । यौवनयागु मस्ततां यानाः मिजं
तय्गु लोलपतां यानाः थःहे च्यो छह्णनाप संवास यानाः
‘मेपिसं नं थ्व ज्या सीकी’ धकाः ग्यानाः थथे घाल-‘भीपि
थुगु थासे च्वंच्वनेमजिल, यदि जि मां-वौपिसं थ्व दोष
सीकल धाःसा जितः टुकडा टुकडा यानाछ्वै, विदेशे वनाः
च्वंच्वनेतु’ धकाः इमिसं मूवंगु वस्तु कयाः मूलगु लुखां
प्याहां वनाः ‘थन अन धकाः मेपिसं मस्यगु थासे वनाः
च्वंच्वने’ धकाः निम्हं प्याहां वन । छगू थासे च्वनाच्चंपिनि
सहवासया कारणं वया प्वाथे दत । अले मचा व्बीके त्यैथे
च्वंकाः वनाप सल्ला यात- ‘जि मचाव्वीन थै च्वनावल

थःथितिपि सुमदुधाय मचा ब्वीकेगु भी निह्यसितं दुःख ज्वी,
 अकि थःगु छेय हे वनेनु । 'यदि जि अन वन धाःसा जिगु
 ज्यान देमखु' धंगु भयं ग्यानाः वं 'थो वने कन्हे वने' धाधां
 दिन बितेयानाच्चन । वं मने तल- 'ध्व मूर्ख, थःगु दोष
 तःधंगुलि यानाः वनेगु साहेस मयाः । मा-बो धैपि अवश्यन
 हितकामी खः । ध्व वनेमा चाहे मवनेमा जिला वने ।' व
 छे प्याहां वनाच्चंबले छेय च्वगु वस्तुत बांलाक तयाः थः
 थःछे वनेगु खे जलाखलातयत् कनाः लंपुलिनाः वन । व
 छेय वःबले वैत मखनाः जलाखलातयत् न्यनाः 'थःछे वन'
 धाःगु तायाः बेगं ल्यल्यू वनाः लैयाबिच्चे नापलाकल ।
 वयां नं अन हे मचाबुल । 'भद्रे ? ध्व छु जुल ?' धकाः
 न्यन । 'स्वामी ! काय्मचा बुल' धकाः धाल । 'आः छु
 यायेगुले ?' 'गुगु ज्याया लागि भीपि थःछेय बते धकाः
 वयागु खः व ज्याला लैया बिच्चे शिद्ध जुल । आः थःछे
 वनां छुमाये ल्याहां वने' धकाः निह्यस्यां छगूचित्त जुयाः
 ल्याहां अन । व मचा लैय बिचे बूम्हे जूयानिति वइत
 'पन्थक' धकाः नां छुत । चिरकार बितेमज्जीवं हे वया हान
 प्वाभेदत । व्याकं खे ह्यापा धे हे वर्णन जायेगु । व मचा नं
 लैका बिचे बूम्हा जूगुलि ह्यापां बूम्हसित 'महापन्थ' धकाः
 नां छुतः लिपा बूम्हसित 'चूलपन्थक' धकाः नां छुत ।
 इपि किंहुं मचात वनाः थः च्वनेधाय हे वन । अन च्वना-
 च्वंपि इपिमध्ये महापन्थक मचां मेमेपि मचातयसं 'पन्थक,
 तःबाः, अजा, अजि' धकाः धयाजूगु तायाः मां-बोपिके न्यन

‘यो मां ! मेपि मस्तेसं अजा अजि घकाः घाः, भी सुं थः-
थितिपि मदुला ?’

‘खः, पुता ! छिमि थन सुं थःथितिपि मदु । राजगृह
नगरे जुलसां छिमि घनसेट्टी घंहा बाज्या दु ।’

‘मां ! अन छाय् मवनागले ?’

थः मवनागु कारणं काय्हासित मकंसे, काय्पिसं बार-
म्बार घासैलि वं मस्ते वौहासित घाल- ‘थ्व मस्तयुसं जितः
सारै हे पिरेथानाच्चन । छु जिपि खनाः मां-ब्वापिसं जिमिगु
ला नैला ? वा, मस्तेत बाज्यापिनिगु कुल क्यने ।’

‘जिला खाःस्वये फेमखु । छंतला यंकाबी ।’

‘ज्यु, न्हागु यत्न यानाः जूसां मचातयत् बाज्यापिनिगु
कुल छे क्यना बीमाः ।’

मस्त ज्वनाः निम्हं छसिनिसं राजगृह नगरे थ्यंकाः
नगरया ध्वाकाय् छगू शालास च्वनाः मचातय मांहा निहा
मचात ज्वनावयागु समाचार मां-वोपित धायेके छवत ।
उगु समाचार न्यनाः इमिसं ‘संसारे चाहिला जुयाच्चंपिनि
काय् म्हाय् ज्वीमनं घैपि सुं दुगु मखु । इपि जिमिगु निति
महाअपराधीपि खः । इपि जिमिगु न्हाणे च्वने फेमखु ।
थुलि घन कयाः निम्हं थःत अनुकूलगु थासे वनाः जीविका
या । मस्तेत थन छ्वयाहति’ घकाः घन वियाः दूत छ्वया-
विल । इमिसं छ्वयाहःगु घन कयावोहा दूतया ह्लाःती
मस्त वियाछ्वत । मस्त बाज्यापिनि कुले हे अभिवृद्धि जुल ।

उकीमध्ये चूलपन्थक चीघि तिनि महापन्थक जुलसां बाज्या-
ह्यनापं दशवलयाथाय् धर्मश्रवण यायेत वं । ह्लियाह्लियं
शास्तायाथाय् वनाच्चंहासिया मने प्रव्रजित ज्वीगु मन वन ।
वं बाज्याह्यसित घाल- 'यदि जितः अनुमति विल धाःसा
जि प्रव्रजित जुये' ।

'तात ! छु घयागु, सकल संसारे च्वंपि मनूत प्रव्रजित
ज्वीगुसिनं छ प्रव्रजित ज्वीगु कल्याणकर, यदि फुसा प्रव्रजित
जु ।' थुलि घयाः वैत शास्तायाथाय् बोना यंकल ।

'गृहपति ! छं मस्त दत लाकि छु ?' घकाः घया-
विज्याःबले 'भन्ते ! खः, थ्व जिह्य छय्मचा खः । छपिथाय्
प्रव्रजित ज्वीगु इच्छा यानाच्वन ।' घकाः घाल । शास्तानं
छह्य पिण्डचारिक भिक्षुयात 'थ्व मचायात प्रव्रजित या'
घकाः आज्ञा जुयाविज्यात । स्थविरं वैत तचपञ्चक' धंगु
कर्मस्थान भावना कनाः प्रव्रजित यात । आपालं बुद्धवचन
अध्ययन यानाः बैश पूर्ण जुसेलि उपसम्पदा प्राप्त यानाः
स्मृति तयेगु ज्याखँ यायां व अरहत्वय् ध्यन । ध्यानसुख व
फलसुखे च्वँच्वं वं मने ल्वीकल - 'थ्व सुख चूलपन्थकयात नं
बी फैला थें ?' अले बाज्याह्य सेठयाथाय् वनाः थथे घाल-
'हे महासेठ ! यदि अनुमति विल धाःसा जि चूलपन्थकयात
प्रव्रजित याये ।'

१. 'केसा, लोमा, नखा, वन्ता, नखो' धंगु अर्थात् सँ, चिमिलें, लुसि,
बा, छयंगू' धंगु थ्व न्यातायात 'तचपञ्चक' धाःगु खः ।

‘भन्ते ! प्रव्रजित यानाब्जियाह’ ।’

सेठ जुलसां बुद्ध शासनस प्रसन्न जूहा खः । ‘ध्व मस्त
गूहा म्हाय्यापाखेंयाहा खः ?’ धकाः न्यनीबले ‘बिस्युं
वंहा म्हाय्यापि खः’ धकाः धाये मछाः । उकि अःपुक हे
इमित प्रव्रजित यायेगु अनुमति बिल । स्थविरं चूलपन्थक-
यात प्रव्रजित यानाः शीले प्रतिष्ठित यात । प्रव्रजित जुयाः नं
व अस्यःहा जुयाच्चंगु खः ।

“पदुमं यथा कोकनवं सुगन्धं,
पातो सिया फुल्लमधीत गन्धं ।
अङ्गीरसं पप्स विरोचमानं,
तप्यन्त मा दध्व मिवन्तलिक्वे’ति ॥”

अर्थ-

‘गथे सुयह्णाप्पनं ह्याउंगु सुगन्धित पलेस्वां ह्वइगु खः
अथेहे आकाशे प्रकाश जुयाच्चंगु सूद्धो थें प्रकाशमान जुया-
च्चंहा बुद्धयात सो ।’

ध्व छपु गाथा हे प्यला दयेकाः नं वं न्वे वयेके मफुत ।

व जुलसां काश्यप सम्यक्सम्बुद्धया पालाय् प्रव्रजित
जुयाः प्रज्ञावान् जुयाः सुं छहा अस्यःहा भिक्षुं पाठ काःबले
परिहास यात (=ह्यस्यात) । वं ह्यस्यागुलि यानाः
लज्या चायाः वं न पाठ काल, न ब्वन । व कर्मया कारणं
यानाः व प्रव्रजित जुयाः नं मूढहा (=नुगःमदुहा) जुल ।
छगु पद वोंसा मेगु पद लोमनिगु । ध्वहे गाथा छपु न्वे वये-

केत संसं वैत प्यला बित्तेजुल । अले वयात महापन्थकं घाल-
 'पन्थक ! छ्थ ध्व शासनस च्वने योग्य मजू । प्यला दयेकाः नं
 छपु गाथा हे न्वे वयेके मफु धामेलि प्रव्रजित जुयागु ज्या छं
 गय्यानाः सफल यायेफै ? ध्व विहारं प्याहां हुं' घकाः
 पितिनाछ्वत । चूलपन्थक धाःसा बुद्धशासने दुगु स्नेहया
 कारणं यानाः गृहस्थी जूवनेगु इच्छा मयाः । उगु समयय्
 महापन्थक भत्तुद्देसक (=भोजन व्यवस्था याइह्य) जुया-
 च्वन । जीवक कौमार भृत्यं आपालं स्वां, सुगन्ध, विलेपन
 जोनाः थःगु आम्रवने वनाः शास्तायात पूजा यानाः धर्म-
 श्रवण यानाः आसनं दनाः दशबलयात वन्दना यानाः
 महापन्थकयाथाय् वनाः 'भन्ते ! तथागतयाथाय् गुलि
 भिक्षुपिं दु ?' घकाः न्यन ।

'न्यासःह्य भिक्षुपिं दु ।'

'भन्ते ! कन्हे शास्ता प्रमुख न्यासल भिक्षुपिं बोनाः
 जिमिछेय् भिक्षा काःबिज्याहुं ।'

'उपासक ! मूलपन्थक घेह्य मूढह्य धर्मे वृद्धि मजूह्य दु,
 वैत तोःताः मेपिनिगु निति निमन्त्रणा स्वीकार याये' घकः
 स्थविरं घाल । ध्व खँ न्यनाः चूलपन्थकं विचाःयात 'स्थविरं
 उलिसछि भिक्षुपिनिगु निमित्त निमन्त्रणा स्वीकार यानाः
 जितः अलग यानाबिज्यात । अवरश्यतं जि दाजुया मन जिगु
 उपरे स्यनज्जी । आः जितः शासनया छु मतलव ! गृहस्थी
 जुयाः दान आदि पुण्यकर्म यानाः जीविका याये' अले व

कन्हेखुनु सुप्रह्लाप्पां चीवर तोःते घकाः वन । शास्तानं
सुप्रह्लाप्पां लोकपाखे स्वयाबिज्याःबले थ्व कारण खंकाः
ह्लापालाक हे वनाः चूलपन्थक वनीगु लप्पी च्वंगु लुखाया-
थाय् वसपोल चंक्रमण यायां च्वनाबिज्यात् । चूलपन्थक
वंबले लंस तथागतयात खनाः न्ह्योने वनाः वन्दना यात ।
अले शास्तानं वैंत 'चूलपन्थक ! थुगु इले छ गन वने
त्यनागु ?' घकाः न्यनाबिज्यात् ।

'भन्ते ! जितः जिमि दाजु पित्तिनाहल । उकि जि
चीवर तोःताः वनेत्यनागु ।'

'चूलपन्थक ! छंगु प्रव्रज्याला जिथाय् घकाः लः । छं
दाजु पित्तिना हःसा छाय् छ जिथाय् मवयागु ? थन वा,
गृहस्थी जुयां छन्त छु ज्वी ! छ जिथाय् सं च्व' घयाः चक्र
चि दुगु ल्लाःतं वया छघने पित्तुबियाः वैंत बोनायंकाः
गन्धकुटिया न्ह्योने फेत्तुका 'चूलपन्थक ! पूर्वपाखे स्वयाः
'रजोहरणं-रजोहरणं' घाघां (चःति) थ्व कापते हुत्तुहुयाः
थनसं फेतुनाच्च' घयाः ऋद्धिद्वारा दयेकाबिज्याःगु
तुइस्यच्च्वंगु कापः छक्कू वैंत बियाः समययागु सूचना बीवं
भिक्षुसंघपि नाप्पं जीवकया छेय् वनाः लायातःगु आसने
फेतुनाबिज्यात् । चूलपन्थक नं सूर्य उदय जुयावोगु स्वस्वं
'रजोहरणं-रजोहरणं' घाघां व कापते (चःति) हुहुं फेतुना-
च्चन । (चःति) हुहुं वया व कापः हाकुसे च्वनावन । अले
उं कल्पना यात- 'थ्व कापः टुकडा अतिकं यच्चुसेच्च्वंगु
लः । थ्व आत्मभावया कारणं यानाः ह्लापायागु प्रकृति

तोःताः थुगु प्रकारं हाकुसे च्वन । अहो ! थ्व संस्कार
 ब्याकं अनित्य खनिका !' धकाः उत्पत्ति व विनाशया
 विषयले स्मृति तथाः विदर्शना भावना वृद्धि यात । शास्तां
 नं चूलपन्थकया चित्त विदर्शना भावनास आरूढ जूगु सीकाः
 'चूलपन्थक ! छं थ्व कापः छकू जक हाकुसेच्वन 'फोहर
 फोहर' वा 'खिति-खिति' धकाः मत्ती तये-ते, छंगु दुने च्वंगु
 रजोरूपी खिति आदि दु, उकियात मदयेका छो' धकाः
 घयाः प्रकाश तोःता छ्वयाविज्यानाः न्होने च्वनाविज्याः
 थें च्वंक खनेदयेकाः थ्व गाथा घयाविज्यात -

१. "रागो रजो न च पन रेणु वुच्चति,
 रागस्सेतं अधिवचनं रजो'ति ।
 एतं रजं विप्यजहिस्वा भिक्खवो,
 विहरन्ति ते विगतरजस्स सासने ॥

२. "दोसो रजो न च पन रेणु वुच्चति ।
 दोसस्सेतं अधिवचनं रजो'ति ।
 एतं रजं विप्यजहिस्वा भिक्खवो,
 विहरन्ति ते विगतरजस्स सासने ॥

३. "मोहो रजो न च पन रेणु वुच्चति,
 मोहस्सेतं अधिवचनं रजो'ति ।
 एतं रजं विप्यजहिस्वा भिक्खवो,
 विहरन्ति ते विगतरजस्स सासने ॥"

अर्थ-

१- 'रागयात 'धू' घा:गु सिबाय 'धू' यात घा:गु मखु । रागयागु नां हे 'धू' खः । ध्व 'धू' यात सफा यानाः धू मदुगु शासने भिक्षुपि चवनी ।

२- 'द्वेषयात 'धू' घा:गु सिबाय 'धू' यात घा:गु मखु । द्वेषयागु नां हे 'धू' खः । ध्व 'धू' यात सफा यानाः धू मदुगु शासने भिक्षुपि चवनी ।

३- 'मोहयात 'धू' घा:गु खः सिबाय 'धू' यात घा:गु मखु । मोहयागु नां हे 'धू' खः । ध्व 'धू' यात सफा यानाः धू मदुगु शासने भिक्षुपि चवनी ।''

गाथा सिधःबले चूलपन्थकं प्रतिसम्भिदासहित अरहत्त्व प्राप्त यात प्रतिसम्भिदासहित स्वंगू पिटकया ज्ञान नं प्राप्त जुल । ह्लापा जुजु जुयाच्चंबले नगर परिक्रमा याःबले, म्हे चःति बोबले नं परिशुद्धगु गां म्हे हल । गा हाकुसेच्वन । 'ध्व शरीरया कारणां यानाः थपाय्सकं यच्चुसेच्चंगु गा प्रकृति स्वभाव तोःताः हाकुसे च्वन । ध्व संस्कार व्याक्कं अनित्य खनिका' घकाः अनित्य-संज्ञा दयावल । वहे कारणां यानाः 'रजोहरण' धंगु हे अरहत्त्व प्राप्तिया लागि हेतु जुल । जीवक कौमार भृत्यं नं दशबलयात दक्षिणोदक' लः ह्लानाबिल । शास्तां 'जीवक ! विहारे भिक्षुपि दनि

१. जीवकन याके ग्हो वकेह्लापां ह्लाः सीकेत बीगु लःयात 'दक्षिणोदक' घाइ ।

मखुला ?' घकाः भिक्षापात्रं ह्लातं त्वपुयात्रिज्यात ।

महापन्थकं 'भन्ते ! विहारे सुं भिक्षुपि मद्दु' घकाः
घाल ।

शास्तां 'जीवक ! दनि' घकाः घयात्रिज्यात । अले
जीवकं 'भरणे ! अथे जूसा विहारे भिक्षुपि दुला मद्दु घैगु
खँ सीकि' घकाः मनू छह्य छोयाबिल ।

उगु समयस चूलपन्थकं 'जिमि दाजुं विहारे भिक्षुपि
मद्दु घकाः घयाचवन । विहारे भिक्षुपि दु घगु खँ वैत
क्यनाबी माल' घकाः आम्रवन छगुलि भिक्षुपिसं जायेकल ।
उकीमध्ये गुलि भिक्षुपिसं चीवर सुयाचवन, गुह्यस्यां चीवर
रंगं छिनाचवन, गुह्यस्यां आखः ब्वनाचवन । थुगु प्रकारं
छह्य थें छह्य उथें मच्वं पि दोछि भिक्षुपि ऋद्धिद्वारा दयेकल ।
व मनूनं विहारे आपालं भिक्षुपि खनाः ल्याहां वयाः 'आर्य !
आम्रवन छगुलि भिक्षुपि जाः' घकाः जीवकयात कन ।
स्थविरं (महापन्थकं) जुलसां दहे मद्दु घाल ।

“सहस्रवत्तं अस्तानं निम्निणित्तवान पन्थको ।

निसिदस्सवने रस्से याव कालप्पवेदनाति ॥”

अर्थ—

“सहस्रवारं यत निर्माणं याताः भोजनं समयं मत्प्योतले
(चूल) पन्थकं रमणीयं आम्रवने च्वंच्वन ॥”

अले शास्ता व पुरुषयात घाल- 'विहारे वनाः शास्ता
 चूलपन्थक घाःहासित सःताब्बन' घकाः घा । व वनाः अर्थ
 घाल । 'जि चूलपन्थक, जि चूलपन्थक' घकाः दोछिप्याः
 म्हुतु घयाहल । व मनू वनाः 'भन्ते ! सकस्यां हे चूलपन्थक
 खः घकाः घाल' घकाः कन । अर्थजूस वनाः 'गुम्हस्यां जि
 चूलपन्थक खः घकाः न्हापालाक घाइ, वंगु ह्लाः उत्र' । त्यं
 दुपि सकलं अन्तरधान जुइ ।' वं अर्थ हे यात । उतनावरि
 हे दोछिम्ह भिक्षुपि व्याक्कं अन्तरधान जुल । सःतःवोम्ह
 मनूनापं स्थविर वन । भोजन याये सिघयेकाः शास्ता जीवक-
 यात सःताः 'जीवक ! चूलपन्थकयागु पात्र का, वं छिमित
 अनुमोदना याइ ।' जीवकं अर्थे यात । स्थविरं सिंहनाद
 यानाः तरुणम्ह सिंहं वं स्वंगुलि पिटक संकाः अनुमोदना
 यात । शास्ता आसनं दनाः भिक्षुसंघपिसं चाःहुयेकाः विहारे
 विज्यानाः भिक्षुपिसं यायेमाःगु कर्तव्य याये सिघसेलि गन्ध-
 कुटिया न्हाणे वनाः भिक्षुसंघयात सुगतं अववाद विद्याः
 कर्मस्थान कनाः, भिक्षुसंघपित छववाः नस्वाः वयाष्वंनु
 गन्धकुटी हाहां विज्यानाः जबपाखे चुलाः सिंहशय्या याना-
 विज्यात । अले संघ्याइले भिक्षुपि उखेंचुखें मुंबवाः ह्वाउसे-
 च्वंगु कम्बलं चाःहुयेकातःगु वं व्वक फेतुनाः शास्तायामु
 गुण वर्णन यायेनु उवाय् लगेजुल- 'आबुसो ! महापन्थकं
 चूलपन्थकया अभिप्राय थुइके मफवाः प्यलासक्क नं गाथा
 छपु हे व्वंके मफुत । मूढम्ह अर्थात् नुगः मदुम्ह घकाः विहारं
 पितिनाछवत । सम्यक्सम्बुद्धं थःमु अमुत्तरगु धर्मराजताया

कारणं यानाः छगूहे भोजन समयया दुने प्रतिसम्भिदासहित
अरहत्व विद्याविज्यात । नापं त्रिपिटकया ज्ञान नं प्रति-
सम्भिदानापं प्राप्त जुल । अहो ! बुद्ध धैपिनिगु बल गुलि
महान ।' अले भगवानं धर्मसभास थ्व खं जुयाच्चंगु सीकाः
'थौ जि अन वने योग्य जू' धकाः बुद्ध-शैय्यां दनाः, ह्याउँसे
च्चंगु दोपट्टां न्ययाः, विजुलि लता थें जनिखं चिनाः, ह्याउँगु
कम्बल समानगु सुगत-महाचीवरं पुनाः नस्वाःगु गन्धकुटि
प्याहां विज्यानाः, मस्तम्ह किसि व प्रतापिम्ह सिहया चालं
अनुपम बुद्धलीलां धर्मसभास विज्यानाः अलंकृत मण्डपया
दध्वी बांलाक लायातःगु उत्तमगु बुद्धासने गयाः, खगू
प्रकारयागु उत्तमगु बुद्धरश्मि फेले यानाः, महासमुद्रयात सक्
थें यानाः, युगन्धर पर्वत च्चकाय् नकतिनि लुयावोह्य सूच्यां
समानं आसनया दध्वी फेतुनाविज्यात । सम्यक्सम्बुद्ध
विज्यायेसाथं भिक्षुसंघपि खं त्वाह्लानाः सुमुकं च्वन ।
शास्तां नाइसेच्चंगु मैत्रिचित्तं परिषद्यात स्वयाः, "थ्व
परिषद् अत्यन्त स्वभायमान जू, छहास्या हे ह्लाः सं धैगु
वा मुसुतःगु सः वा हाह्लिकाःतःगु सः मद्दु । थुपि सकलं
बुद्ध-गौरवं गौरव तथाः बुद्धयागु तेजं असित जुयाः च्वंच्वन ।
छगूकल्पतक्क खं मह्लासे च्वंसानं जि खं पिमकाःतले थुमिसं
खं पिकाइमखु । खं पिकायेगु ज्या धैगु जि हे सीकेमाः । जि
हे ह्लापालाक खं पिकायेमाल" धकाः मधुरगु ब्रह्मस्वरं
भिक्षुपित सम्बोधन यानाविज्यासे "भिक्षुपि ! धन छिपि
छु खं ह्लानाच्चंच्वनागु ? छिमिगु खँया अन्त गुथाय्लाक

जुल ?' घकाः न्यनाबिज्यासेलि 'ध्व ध्व' घकाः घायेवं
 'भिक्षुपि आः जक चूलपन्थक मूढ मखु, ह्लापा नं मूढ हे
 खः, आः जक जि वया प्रतिष्ठा जुयागु मखु, ह्लापा नं जुयागु
 हे दु । ह्लापा जुलसां जि ध्वयात् लौकिक कुटुम्बिमा मालिक
 यानाबिमा, आः लोकोत्तर कुटुम्बिमा स्वाभी यानाबिया'
 घकाः घयाबिज्यात् । अते घ खं सविस्ताररूपं न्यनेगु इच्छा
 याःपि भिक्षुपिसं प्रार्थना यासेलि अतीत खं हयाबिज्यात् ।

अतिते बाराणशीवासी छह्य माणव तक्षशिलास वनाः
 शिल्प सयेकेया निम्ति दिशाप्रमुख आचार्यया घर्म-अन्तेवासिक'
 जुयाः न्यासःह्य माणवकपिनि दध्वी आचार्यया अत्यन्त
 उपकारी जुयाच्चन । तुति तीकेगु आदि व्याक्कं ज्या याना-
 च्वन । मूढह्य अर्थात् नुगः मदुह्य जूयानिति वं छु सयेका
 कायेमफु । 'ध्व जिह्य उपकारी खः, ध्वैत स्यने-कने यानाबी
 माल' घकाः कुतः याःसांतवि आचार्यं छु हे स्यनाबी मफुत ।
 ताकालनिसें च्वनाः नं वं गाथा छपु हे नं सयेकाकाये मफु-
 सेलि उत्कण्ठित जुयाः बनेमाल घकाः आचार्ययाके न्यन ।
 आचार्यं मने ल्वीकल - 'ध्व शिष्य छह्य उपकारक खः ।
 ध्वैत पण्डित यानाबी मास्तिवो तर यानाबी मफु । अवश्यनं
 ध्वयात् जि प्रत्युपकार यायेमाः । थुजागु मन्त्र छपु दयेकाः
 ध्वैत बीमाल ।' अले वयात् जंगले व्वनायंकाः 'घट्टेसि
 घट्टेसि किं कारणा घट्टेसि अहम्पि तं जानामि जानामि'
 घंगु मन्त्र छपु दयेकाः व्वंकेबियाः, सलंसःकोबार दोहरे

१. नृत्वापित 'घर्म अन्तेवासिक' घाइ घयागु खं आयुष्मान् घर्मता-
 न्धया वा. सं. भा-३, पृ. ६४ स उल्लेख जुयाध्वंगु दु ।

याके बिया: 'आ: छन्त वलला ?' घका: न्यना: 'वल'
घका: घाल । नुग: मदुह्यस्यां मेहनतयाना: वयेका काइगु
शिल्प तनामवं' घका: बिचा:याना: लँ-खर्च बिया: 'हुँ, थ्व
मन्त्रया कारणं याना: जीविका यायेफै । लोमंका मछ्वेया
निति न्हाबलेसं थ्व मन्त्र पाठयानाच्च' घका: घया: वैत
छ्वत । व बाराणशीस थ्यंबले वया मामं 'जि काय् शिल्प
सयेका: लिथ्यंक:वल' घका: वयात महान सत्कार सम्मान
यात ।

उगु समयस बाराणशीयाह्य जुजुं 'जिगु कार्यकर्मस छुं
दोष दुला ?' घका: बिचा:यानासोबले थ:त मयोगु ज्या छुं
मखना: 'थ:गु दोष घंगु थ:त खनेमदु, मेपित खने दयेयी,
नगरे वना: परीक्षा यानास्वे माल' घका: मनेल्वीका: सुनानं
हामसीगु भेष कया: स्वयं प्याहां वना: 'ब:ह्नीसिगु नयेगु
सिघेका: च्वनाच्चनिपि मनूते त्रिचे अनेक प्रकारया लँ
ज्वीयो । यदि जि अन्नर्मपूर्वक राज्य यानाच्चवनागु दुसा-
अधर्मिम जुजुं याना: दण्ड व कर पुले मा:गुलिं याना: दुख
बियाच्चन घका: घाइ । यदि धार्मिकपूर्वक राज्य याना-
च्चवनागु दुसा-जिमि जुजु दीर्घायु ज्वीमा आदि घया: जिगु
गुणगान यानाच्चवनी' घका: मनेतया: उगु उगु छेया अंग:
लिना: पिनें पिनें चा:छूवन । उगु क्षणस कुलँप्वी वनीपि
खुंतसें निखा छेया बिच्चे छपु लँपु हे निखाछेय् वनेगु
कुमार्ग दयेकाच्चन । जुजुं इमित खना: छेयागु किचले दना-
च्चन । कुलँपु दयेका: छेय् द्वाहां वना: मालसामान माला-

च्चंबले माणव न्ह्यलं चायेकाः व मन्त्र पाठ यायां 'घट्टेसि
 घट्टेसि किं कारणा घट्टेसि अहम्पि तं जानामि जानामि'
 घकाः घाल । इमिसं व न्यनाः 'थ्वं सीकल । आः थ्वं भीत
 नाश याइतिनि' घयाः पुनातःगु वसः नापं तोःताः ग्यानाः
 अन्नं अन्नं हे बिस्सुंवन । जुजुं इपि बिस्सुंवंगु खनाः, उह्यस्यां
 मन्त्र व्वनाच्चवंगु तायाः नगर चाःहुलाः निवासस्थाने टाहां
 वन । चा कतय्ज्वी धुंसेलि सुथह्लाप्पनं छह्य मनुयात सःताः
 'भरणे ! हुं फलानागु सडके गुगु छेय् अंगः प्वाःखनातःगु
 दु । उगुं छेय् तक्षशिलास शिल्प सयेकावोह्य माणव छह्य
 दु । वैंत बोनाहति ।' व वनाः 'जुजुं छंत सःताच्चवन' घकाः
 घयाः माणवयात बोनाहल । अले वयात जुजुं घाल 'तात !
 छ तक्षशिलास शिल्प सयेका वयाह्य माणव खःला ?'

'देव ! खः ।'

'जिमित नं व शिला स्यनाब्बु ।'

'ज्यू महाराज ! समानगु आसने फेतुनाः कयाबिज्याहुं ।'

जुजुं अथे यांनाः (मन्त्र) सयेकाकयाः 'थ्व छन्त आचार्य
 भाग जुल' घकाः द्वहिसाइ दां बिल । उगु बखते सेनापति
 जुजुया नीचित घाल 'जुजुयात दाढी खाकेगु गुबले ?'

'कन्हे वा कंस ।'

व वयात दोछि दां विद्याः 'ज्या छगू दु' घकाः घाःबले
 'स्वामी ! छु ज्या ?' घकाः घायेवं 'जुजुयात दाढी खाके
 ये यांनाः खोचा साबसंक जयेकाः गःपःया हिनुं त्वाह्लाना-

व्यु । छ सेनापति ज्वी जि जुजु ज्वी ।' वं 'ज्यू' घकाः
स्वीकार यात । जुजुया दाढी खाकीखुनु सुगन्धित लखं दाढी
प्याकाः खोचा च्वलाः कपाले ज्वनाः भचा मनः थें च्वं, छक-
तलं ग.पःया हिनू त्वाह्लायेमाः घकाः हानं छखे दनाः
खोचा जयेकल । उगु वखते जुजुया थःगु मन्त्र लुमंस्यवयाः
पाठ यायं 'घट्टेसि घट्टेसि किं कारणा घट्टेसि ग्रहस्पि तं
जानामि जानामि' घकाः घाल । नौचिया कपालं भ्वीचःति
हाल । 'श्व कारण जुजुं सीकल' घकाः ग्यानाः खोचा बे
वांछ्वयाः गोतुलाः तुतिपालि भोपुल । जुजु घइपि चलाक
ज्वीयो । उकिं वैंत थथे घाल 'अरे दुष्ट नौ ! छन्त जुजुं
मस्यू घकाः च्वनाला ?'

'देव ! जितः अभय बियाविज्याहुं ।'

म्वाल का, ग्यायेमते धा ।'

'देव ! सेनापति जितः दोछि दां बियाः जुजुया दाढी
खाके थें यानाः गःपःया हिनू त्वाह्लानाव्यु । जि जुजु जुयाः
छन्त सेनापति यानाबी' घकाः घाल ।'

जुजुं 'जि आचार्यया कारणां जिगु ज्यान बचेजुल' घकाः
मत्तील्वीकाः सेनापतियात सःतके छ्वयाः 'सेनापति ! जिगु-
पाखें छन्त छु जक प्राप्त मजूगु दु ? आः जि छन्त स्वयेफें
मखुत, जिगु राज्यं प्याहां हुं' घकाः घयाः वैंत देश पितिना
छ्वयाः आचार्ययात सःतकेछ्वयाः 'आचार्य ! छं यानाः
जिगु ज्यान बचेजुल' घयाः महानसत्कार यानाः वैंत सेना-

पतिस्थान बिल ।

उगु समयस व चूलपन्थक जुयाच्चंगु खः । शास्ता
जुलसां दिशाप्रमुख आचार्य ।

युकथं शास्तां अतीतयागु खं हयाः 'भिक्षुपि ! थुगु
प्रकारं ह्लापा नं चूलपन्थक मूढहा जुयाच्चंगु खः । अबले
नं वया प्रतिष्ठा जुयाः वैत जि लीकिक कुटुम्बिले तया-
बियाः' घकाः घयाविज्यात । हानं छन्दु 'अहो शास्ता !
चूलपन्थकया प्रतिष्ठाता लुयाविज्यात ' घइगु खं प्याहां
वोबले कूलसेट्टिजातके' अतीतयागु खं कना-

“अप्पकेनपि मेघावी पापतेन विवस्सणी ।

समुद्वापेति अत्तानं अणं अग्गिब सम्भमंति ॥”

अर्थ-

‘भतिचा मिंयात पुत्तपुयाः आनाः दयेके थं भतिचा घन-
द्वारा नं बुद्धिमानो मनुखं उपाय कौशल्यताद्वारा थःत
थकयाः आनाः घन दयेकी ।’

घइगु गाथा घयाविज्यानाः 'भिक्षुपि ! आः जक जि
थ्वया प्रतिष्ठाता जुयागु मखु ह्लापा नं प्रतिष्ठाता जुयागु
हे दु । ह्लापा थ्वयात लीकिक कुटुम्बया मालिक यानाबिया,
आः लोकोत्तर कुटुम्बया । अबले व चूलअन्तेवासिक
चूलपन्थक जुयाच्चंगु खः । चूलसेट्टि जि हे जुयाच्चनागु खः'
घकाः जातक वचयेकाविज्यात ।

१. 'चूलसेट्टिजातक' जा. घ. क. । पृ ६१ स दु । जातक नं. ४.

हानं छन्दु धर्मसभास खं पितहल- 'आबुसो ! चूल-
पन्थकं प्यलातक्कं प्यंगू पद दुगु गाथा छपु हे वयेके मफुह्य
जूसांतवि वीर्ययात मतोतुसे अरहत्वे प्रतिष्ठित जुयाः आः
लोकोत्तर कुटुम्बया स्वामी जुल ।' शास्ता विज्यानाः
'भिक्षुपि ! थन छु खं ह्लानाच्चवचनागु ?' घकाः न्यना
विज्यानाः 'थगु खं' घायेवं 'भिक्षुपि ! जिगु शासने उद्योगवान्
भिक्षुपि लोकोत्तर धर्मया स्वामी हे जुइ' घयाः थव गाथा
घयाविज्यात ।

"उद्धानेनप्यमादेन सञ्जमेन दमेन च ।

दीपं कयिराथ मेधावी यं ओधो नामिकीरती'ति ॥"

अर्थ -

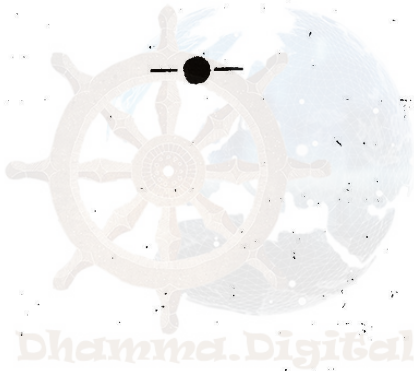
'बुद्धिवान्पिसं उद्योग यानाः, अप्रमादी जुयाः संयम
व चित्तदमन यानाः खुसिवाः वैगुलि चवीकयंके मफैगु द्वीप
दयेके फयेकेमाः ।'

पदार्थ- अत्र 'दीपं कयिराथ' धैगु वीर्यं नां जुयाच्चंगु
जाग्रतद्वारा, स्मृति विमुक्त मज्जीगु धैगु अप्रमादद्वारा, प्यंगू
पारिशुद्धि शील' नां जुयाच्चंगु संयम व इन्द्रिय दमन धैगु
धज्याः थज्याःगु कारणद्वारा, प्यंगू धर्म' उत्पन्न जूगु प्रज्ञा-
द्वारा सम्पन्नह्य ज्ञानी पुरुषं प्रतिष्ठानद्वारा अति दुर्लभ जुया-

१. छु छु वात 'प्यंगू पारिशुद्धि शील' घाइ घयागु खं आयुष्मान्
अमृतानन्दया बु. वा. भा-३, पृ. ४६२ या पावटिप्यनीइ स्पष्ट
यानातःगु दु ।

च्वंगु, अति गम्भीरगु संसार सागरस थःगु प्रतिष्ठा ज्वीगु
 अरहत्-फलरूपी द्वीप दयेकाकाये फयेकी अथवा दयेका कायेगु
 घंगु अर्थ खः । गज्याःगु ? 'यं ओघो' नाभिकीरति' गुकि-
 यात प्यंगू प्रकारयागु क्लेशरूपी खुसिबाः वैगुलि त्वप्पुये
 फेमखु, विध्वंस याये फेमखु । अरहत्वयात क्लेशरूपी बाढीं
 चिच्चादंका छवयेफै मखु ।

गाथा सिधःबले आपालं मनूत स्रोतापन्नादि जुल । थुगु
 प्रकारं मुनाच्चंपि मनूतेत सार्थक धर्मदेशना जुल ।

१. "ओघ=बाढी" अकाः छुकियात अइ अयागु खं आयुष्मन्
 अमृतानन्दया बु. प. भा-१, पृ. ३६१ स उल्लेख ज्याच्चंगु इ ।

४. मूर्खतय् उत्सव

“पमादमनुयुञ्जन्ति” धैगु ध्व धर्मदेशना जेतवने विहार यानाच्चवनाविज्याःह्य शास्तां बालनक्षत्रया कारणे आज्ञा जुयाविज्याःगु खः । छगू समयय् बालनक्षत्र धैगु उत्सवया घोषणा जुल । ध्व नक्षत्रय् बाल-मूर्खपि शरीरे नौ व सौ इलाः न्हेनुतक्क असभ्य वचन ह्लानाः चाःचाःहिला ज्वीगु । थुगु बखते थःथितिपि अथवा प्रव्रजितपि खनाः लज्जा चाः धैपि मदु । लुखाय् लुखाय् दनाः असभ्य वचन धयाच्चवनी । इमिगु असभ्य वचन न्यने मफयाः थःथःगु गच्छे अनुसार छतका वा बातका दां मनूतेसं वियाछ्वै । इपि इमि लुखाय् प्राप्त जूजुगु दां कयाः वनी । उगु समयय् श्रावस्तीस न्यागू कोटीति आर्यश्रावकपि दुगु खः । इमिसं शास्तायाथाय् खबर छ्वत- ‘भन्ते, भगवान ! न्हेनुतक्क भिक्षुसंघपिनाप नगरे द्वाहां विमज्यासे विहारेसंतुं विज्याहुं ।’ व छगू सप्ताहतक्क भिक्षुसंघपिनि निमित्त विहारेसं यागु भोजन तयार यानाः थःपि नं छे प्याहां मवं । नक्षत्र-उत्सव

१. ‘बालनक्षत्र’ धयागु फागु हितैथे ज्याःगु उत्सव खः ।

सिधेकाः ध्यान्हु दुखुनु वृद्ध प्रमुख भिक्षुसंघपिन्ते निमन्त्रणा
यानाः नगरे दुने विज्याकाः महादानं वियाः छखेलिक्क
फेतुनाः 'भन्ते ! अति दुःखपूर्वकं ध्वं न्हेनु कटेजुल । बाल-
मूर्खतय् असभ्य वचनं न्यनाः जिमिणुं ह्याय्पं हे प्याःगना
वनी थें ध्वन । सुं खनाः सुं लज्जा मघाः । उकिया निस्ति
जिमिसं छःपिन्ते नगरे दुने द्वाहां मविज्याकागु । जिपि नं
थःथःगु छे प्याहां मवना' घकाः घाल । इमिगु खं न्यनाः
शास्तां- 'मूर्खपिनि ज्या धैगु अथे हे खः । प्रज्ञावान्पिसं
सारगु घन रक्षा याये थें अप्रमादयात् रक्षा यानाः अमृत महा
निर्वाण सम्पत्ति प्राप्त याना काइ' घकाः घयाः ध्वं माथा
घयाविज्याते -

१. "पमादमनुयुञ्जन्ति बाला दुस्मेधिनो ज्ञाना ।
अप्यमादञ्च मेघावी घनं सेट्टं व रक्कतति ॥
२. "मा पमादमनुयुञ्जेय मा कामरति सम्बवं ।
अप्यमसौ हि ज्ञायन्तो पण्णोति विपुलं सुखंति ॥"

अर्थ-

१. 'मूर्खपि प्रमादी जुया जुइ, तर पण्डितपिसं श्रेष्ठगु
घन रक्षा याये थें अप्रमादयात् रक्षा याइ ।
२. 'प्रमादी ज्वीमते, पञ्चकामगुणं आसक्तं ज्वीमते ।
अप्रमादी जुधाः ध्यानं यात् धाःसा तःधंगु सुखं प्राप्तं
जुइ ।'

पदार्थ- अत्र 'बाली' धैगु मूर्खतां युक्तपि, इहलोकं व

परलोकया अर्थं मस्यूपि । 'दुग्धेधिनो' धैगु प्रज्ञा विहीनपि ।
उजापिसं प्रमादयागु दोष खंके मफयाः प्रमादस लगेज्वी,
प्रमादपूर्वक समय बितेयाइ । 'मेधावी' धैगु धर्मरसरूपी प्रज्ञां
युक्तह्य पण्डितं कुलपरम्परां बीगु उत्तमगु सप्तरत्न धनयात
थे अप्रमादयात रक्षा याइ । गथे कि उत्तमगु धनया कारणं
यानाः कामगुण सम्पत्ति लाभ यानाकाये, काय्, कलाःपि
पोषण याये, परलोक वनेगु मार्गं परिशुद्ध याये धकाः धन-
यागु आनिसंस खंकीह्यस्यां धन रक्षा याइ अथे हे पण्डितं नं
अप्रमादी जुयाः प्रथमध्यान आदि साक्षात्कार यानाकाये,
मार्गफलादि प्राप्त यानाः काये, स्वंगू विद्या, खुगू अभिज्ञा
साक्षात्कार यानाकाये धकाः अप्रमादयात रक्षा याइ धैगु
अर्थं खः / 'मा पमादं' धैगु उकिया निर्मित छिपि प्रमादस
लगेज्वीमते । प्रमादी जुयाः समय बितेयानाचवने मते ।
'कामरति सन्धवं' धैगु वस्तु-काम व क्लेश-कामस रति
संख्यातगु तृष्णानापं नं सम्बन्ध तयाचवनेमते, चितेयायेमते,
लाभ यानाकायेगु इच्छा यायेमते । 'अप्पमत्तो हि' स्मृति-
यात न्ह्योने तयाः अप्रमादी जुयाः ध्यान याइह्य पुरुषं विपुल
उदारगु निर्वाणसुख प्राप्त याइ ।

गाथा सिधःबले आपलं स्रोतापन्नादि जुल । महाजन-
पिनि निर्मित सार्थक धर्मदेशना जुल ।

५. महाकाश्यप स्थविर कथा

“पमादं अप्पमादेन” धैगु थ्व धर्मदेशना जेतवने बिज्या-
नाच्चंहा शास्तां महाकाश्यप स्थविरया कीरणं आज्ञा दयेका-
बिज्याःगु खः । छन्हुया दिने स्थविर पिप्फलीगुफास च्वना-
च्चंबले राजगृहे भिक्षाटन यानाः, भिक्षाटनं लिपा भोजन
सिधेकाः आलोक (कसिण) वृद्धियानाः प्रमादीपिं नं अप्र-
मादीपिं नं जल-थल-पर्वतादिस च्यूतजूपिं व उत्पन्नजूपिं सत्त्व
पिनिप्रति दिव्यचक्षुद्वारा स्वयाच्चनाबिज्यात । ‘थौं जि पुत्र
काश्यप गुगु ध्याने च्वंच्वन खनि’ धकाः शास्तां जेतवने
च्वनाः हे दिव्यचक्षुद्वारा स्वयाब्जियाःबले ‘सत्त्वपिं च्यूत
ज्वीगु व उत्पन्न ज्वीगु धैगु खँ बुद्धज्ञानद्वारा हे नं अन्त काये
मफु; मांयागु गर्भे प्रतिसन्धि जुयाः मां-बौपिन्त मसीक च्यूत
ज्वीपिं सत्त्वपिनि अन्त काये मफु । काश्यप ! व सीकेगु
छंगु विषय मखु । छगु विषय अल्पमात्र दु । सर्वप्रकारं
च्यूत ज्वीपिं व उत्पन्न ज्वीपिं सीकेगु खंकेगु धैगु बुद्ध विषय
खः’ धकाः धयाः रश्मी फैलेयानाः न्होनेसं फेतुना च्वथें
च्वंक यानाः थ्व गाथा धयाबिज्यात-

“पमाई अप्रमादेन यदा नुदति पण्डितो,
पञ्चापासादमाख्यह असोको सोकिनि पर्ज ।
पवनबट्टोव भुम्मट्टे धोरो बाले प्रवेक्खती’ति ॥”

अर्थ-

‘गथे अप्रमादं प्रमादयात नाश यानाः, शोक यायेमाः गु
कारणं मुक्तजूह्य पण्डितं, प्रज्ञा-प्रासादे च्वनाः पर्वत च्वकाय्
च्वंच्वंहा ध्यक्ति पर्वतक्वे च्वंपि प्राणीपिन्त स्वैगु खः अथे हे
शोकागारे दुनाच्वंपि प्राणीपिन्त स्वइ ।’

पदार्थ- अन ‘नुदति’ धैगु गथे कि पुखली द्वाहां वनी-
ह्यस्या न्हूगु लः व पुलंगु लःयात संकाः वैत मौका मव्यूसे,
थःगु छ्यनं छ्यनं जुनावंगुयात छखे चीकाछ्वइ, अथे हे
धैथे पण्डितपिसं अप्रमाद लक्षणयात वृद्धियानाः प्रमादयात
अवकास मव्यूसे, गथे अप्रमादया वैगं वैत त्याकाः छखे
चीकाछ्वइ, अले व प्रमादयात त्याकाः च्वे थाहां वंगु धैगु
हिसाबं परिशुद्धगु दिव्यचक्षु धैगु प्रज्ञाप्रासादया अनुरूपं
प्रतिपद् पूरा यानाः वहे प्रतिपदरूपी स्वान्हे प्रासादे थाहां
वने थें थाहां वनाः शोकशत्य महुह्य जूयानिन्ति- अशोकी;
शोकशत्यत दुपि जूयानिति- शोकी प्रजापि, सत्त्वपि-च्युत-
जूपि व उत्पन्न रूपि प्राणीपित दिव्यचक्षुद्वारा सीकी, खंकी ।
छु थें धाःसा- ‘पव्वतट्टोव भुम्मट्टे’ गथे पर्वतया च्वकाय्
च्वनाः क्वेच्वंपित अथवा प्रासादतले च्वनाः क्वे आंगने
च्वंपित अःपुक हे खंकी, अथे हे व धैर्यदुह्य पण्डित महा-
क्षीणाल्लव व्यक्ति संसारचक्रया बीज विनाश मजूपि मूर्खपि
च्युत जुयाच्वंगु व उत्पन्न जुयाच्वंगुयात खंका काइ ।

गाथा अवशान जबले आपास्यां स्रोतापत्तिफलादि
साक्षात्कार याना काल ।

-११८-

६. प्रमादी अप्रमादी निम्ह पासा भिक्षुपिनि कथा

‘अप्पमत्तो पमत्तेसु’ धेगु थ्व धर्मदेशना जेतवने विज्या-
नाच्चंहा शास्तां निह्म पासा भिक्षुपिनि कारणे कनाविज्याःगु
खः । शास्तायाथाय् कर्मस्थान कयाः इपि निह्म आरञ्जक
विहारे द्वाहां वन । इपिमध्ये छह्मस्यां इले हे सिं हयाः मकः
तैय्यार यानाः, ल्याय्हा श्रमणपिनाप खं ह्लाह्लां, मिं कुनाः
प्रथमयाम वित्तियानाच्चनिगु । मेह्मस्यां अप्रमादपूर्वक श्रमण-
धर्म यानाः उह्मसित अववाद याइगु- ‘आबुसो ! थथे
यानाच्चनेमते । प्रमादी ज्वीपित प्यगू नरक थः दचनेगु छे’
समान ज्वी । बुद्ध धैपित छलकपटद्वारा प्रसन्न यायेफैमखु ।
वं वंगु अववाद मन्यं । मेह्मस्यां ‘थ्व आज्ञाकारी मजू’ धकाः
वैत बास्ता यानामच्चंसे अप्रमादी जुयाः श्रवण-धर्म याना-
च्चन । अलसीह्म स्थविरं प्रथमयामे मिं कुनाः मेह्म चंक्रमण
यानाः ववथाय् द्वाहां वनीबले द्वाहां वनाः ‘महा अलसी !
गोत्तुलाः दचनेया निति जंगले द्वाहां वयागुका मखुला !

छु, बुद्धयाथाय् कर्मस्थान कयाः जाग्रत जुयाः श्रवण-धर्म
यायेमोला !' धकाः धयाः थः च्वनेगु थासे द्वाहां वनाः
गोत्तुलाः दद्यनीगु । मेह्यस्यां मध्यमयामय् विश्राम कयाः
पश्चिमयामे दनाः श्रवण-धर्म यानाच्चवनी । थुगु प्रकारं
अप्रमादपूर्वक वासयाना च्चव्वं याकनं हे वं प्रतिसम्भिदा
सहित अरहत्त्व प्राप्त यात । मेह्य चाहि प्रमादी हे जुयाच्चव ।
वर्षांवास सिधेकाः शास्तायाथाय् वनाः वन्दना यानाः इपि
छखेलिकक फेतुत । शास्तां इपिनाप कुशलवार्ता यासे 'छु,
अप्रमादी जुयाः श्रमण-धर्म याःला ? छु, छिमि प्रव्रजित
कार्यं सफल जूला ?' धकाः न्यनाविज्यात । प्रमादीह्य भिक्षुं
घाल- 'भन्ते ! ध्वयात गनं अप्रमाद दे; वंसांसिसें गोत्तुलाः
दद्यज्जक दद्यनाः समय बितेयात ।'

'भिक्षु ! छं ले ?'

'भन्ते ! जि त्यलं हे सिं हयाः मकः दयेकाः प्रथमयाम
भरि मिं कुनाः फेतुनाः न्ह्यो मवेकुसें हे समय बितेयाना ।'

अले वंत शास्तां 'प्रमादपूर्वक समय बितेयानाः, अप्र-
मादी जुया धकाः छं धयाच्चव । अप्रमादी जुयाच्च्वं ह्यसित
घाःसा प्रमादी धकाः धयाच्चव । जि पुत्रया न्ह्याने छु बेग
मदुह्य दुर्वलह्य सल समान खः । ध्व जुलसां छंगु न्ह्याने बेग
दुह्य- व्वावनीह्य सल समान खः' धकाः धयाः ध्व गाथा
घयात्रिज्यात-

''अप्पमत्तो पमत्तं सु सुत्तं सु बहुजागरो ।

अवलस्सं व सीधस्सो हित्वा याति सुमेधसो'ति ॥''

प्रथ-
प्रथ-

“प्रमादीपिमध्ये अप्रमादी, दधनाच्चपिमध्ये न्हेलं
चाःहा, दुर्बलपि सलमध्ये बलवानहा सल ह्यापालाक वनीगु
थं मूर्खपि मध्ये बुद्धिवानहा ह्यापालाक वनी ।”

पदार्थ- अत्र ‘अप्पमत्तो’ घँगु वैपुल्य स्मृतिया कारणं
अप्रमाद सम्पन्नहा क्षीणाल्लबी । ‘पमत्तेसु’ घँगु स्मृति
मदेकाच्चनीपि सत्त्वपि मध्ये । ‘सुत्तं सु’ घँगु स्मृति व जाग-
रण मदुगुया कारणं व्याक्कं इय्यपिथे न्होवयेकाच्चनीपि
मध्ये । ‘बहुजागरो’ घँगु महानगु स्मृति व जाग्रतताय्
च्चंहा । ‘अवलस्सं व’ घँगु लंगडागु तुति व बल मदुहा
दुर्बलहा सलयात बेगं व्वाय् वनीहा सिन्धक तलं थं ।
‘सुमेधसो’ घँगु उत्तमगु प्रज्ञा दुहास्यां (उजाहा अलसीयात)
व्वनेगुली नं, साक्षात्कार कायेगुली नं लिपयानावनी । प्रज्ञा
मदुहास्यां छपू सूत्र व्वनेगु कोशिश यात्तले प्रज्ञा दुहास्यां
छगू वर्ग व्वने घुंकी । धुगुप्रकारं प्रथमतः व्वनेगुली लिपया-
नावनी । प्रज्ञा मदुहास्यां रात्रीस्थान व दिवास्थानादि दयेका
च्चत्तले, कर्मस्थान कयाः पाठयाना च्चत्तले, प्रज्ञा दुहास्यां
पूर्वभागे नं मेपिसं दयेकातःगु रात्रीस्थान व दिवास्थाने द्वाहां
वनाः कर्मस्थान परामर्शं यानाः, व्याक्कं क्लेशयात क्षय
यानाः, नवल्लोकोत्तर धर्मयात ह्याःती लाकी । धुगु प्रकारं
साक्षात्कार यानाः कायेगुली नं मेपित लिपयानावनी । संसा-
रया कारणयात च्छुनाः, तोःताः संसारं मुक्त जुयावनी ।
गाथा अवशान जबले आपास्वर्गं सोत्तापत्तिफलादि प्राप्त
धात ।

७. महालीप्रश्न कथा

‘अप्पमादेन मघवा’ धंगु थ्व धर्मदेशना वैशालीया
 आश्रय कथाः कूटागारशालास च्वनाबिज्याःह्य शास्तां शक्र
 देवराजया कारणे आज्ञा दयेकाबिज्याःगु खः । वैशालीस
 महाली बह्य लिच्छवी दुगु खः । वं तथागतया शक्र प्रश्न
 सूत्रया धर्मदेशना न्यनातःगु खः । सम्यक्सम्बुद्ध (३ सूत्रस)
 इन्द्रयागु सम्पत्तियात तद्धं क वर्गना यानातःगु दु । ‘(व
 सम्पत्ति तथागतं) खंकाः घयाबिज्याःगु ला कि अथवा
 मखंकाः, शक्रयात (वसपोलं) ह्यस्यूला कि ह्यमम्यू खनि ।
 थ्व खं वसपोलयाके न्यने’ घकाः मत्ती ल्वीकल । अले महाली
 लिच्छवी गन भगवान् दु अन वन, अन न्ह्योने वनाः भग-
 वान्यात अभिवादन यानाः छखेलिक्क फेतुत । छखेलिक्क
 फेतुनाच्चंह्य महाली लिच्छवीं भगवान्यात थये घाल-
 ‘भन्ते ! भगवानं शक्र देवराज इन्द्रयात खनाबिज्याःगु
 दुला ?’

१. एव सूत्र बी. नि. ॥ पृ. १६७ त्तु ।

‘महाली ! जि शक्र देवराज इन्द्रयात समागु दु ।’

‘मन्ते ! व शक्र ये च्चंहा जक ज्वीमाः, मन्ते ! शक्र देवराज इन्द्रयात खंके थाकु मखुला ?’

‘महाली ! जि शक्र देवराज इन्द्रयात नं हास्यू, शक्र ज्वीमू धर्मयात नं स्यू । गुगु धर्मयात वांलाक पालन याताः शक्रं शक्रत्व प्राप्त यात व न स्यू । महाली ! शक्र देवराज इन्द्रं ह्लापा मनू जुयाच्चंबले ‘मघ’ घंहा माणवं जुयाच्चंमू खः । महाली ! ह्लापा मनू जुयाच्चंबले शक्र देवराज इन्द्रं ह्लापा ह्लापालाक दान विल उकिं (वयात) ‘पुरिन्दद’ घकाः घाःगु । महाली ! ह्लापा मनू जुयाच्चंबले शक्र देवराज इन्द्रं सत्कारपूर्वकं दान विल उकिं (वयात) ‘शक्र’ घकाः घाःगु । महाली ! ह्लापा मनू जुयाच्चंबले शक्र देवराज इन्द्रं आवासत (=वासस्थान) विल उकिं (वयात) ‘वासव’ घकाः घाःगु । महाली ! शक्र देवराज इन्द्रं दोछिगू कारण नं चौपलखं बिचाः यायेफु उकिं (वयात) ‘सहस्राक्ष’ अयत्ति इःछिगः मिखा दुह्य घकाः घाःगु । महाली ! शक्र देवराज इन्द्रया ‘सुजा’ घंहा असुरकन्या प्रजापति उकिं (वयात) ‘सुजम्पति’ घकाः घाःगु । महाली ! अयस्त्रिंश भुवने च्चंपि देवतापिति अघिपति जुयाः शक्र देवराज इन्द्रं राज्य याताच्चन उकिं (वयात) ‘देवानमिन्द्र’ घकाः घाःगु । महाली ! ह्लापा मनू जुयाच्चंबले शक्र देवराज इन्द्रं न्हेमू

१. वनं वनं ‘सुजाता’ घकाः नं च्चयातःगु दु ।

व्रतचर्या बालाक पालन याःगु, समादान याःगुलि यानाः
शक्र शक्रत्वस ध्यंकः वन : व न्हेगू छु छु घाःसा ? -

१. 'जन्मकाछि मां-बोपित भरण-पोषण यात ।
२. 'जन्मकाछि थःगु कुले च्वं पि थकालिपित सम्मान यात ।
३. 'जन्मकाछि नाइस्यच्च्वंक खं ह्लाइहा जुल ।
४. जन्मकाछि चुगलि खं मह्लाइहा जुल ।
५. जन्मकाछि लोभ भाव मदुगु चित्त तथाः, परित्याग यायेगुली ह्लाः चक्कंहा जुयाः, त्याग यायेगुली मन दुहा जुयाः, फोने बहःहा जुयाः तथा दानसंविभाजने मन दुहा जुयाः गृहस्थी च्वन ।
६. 'जन्मकाछि सत्त्ववादी जुल ।
७. 'जन्मकाछि तंचाये मयोहा जुल । 'यदि जिके तं प्याहां वलघाःसा याकनं हे वैत मदयेकाछ्वये' धंगु विचार दुहा जुल ।'

'महाली ! ह्लापा मनू जुधान्चंबले थ्व न्हेगू व्रत-चर्या बालाक पालन याःगु, समादान याःगु दुगु खः । गुकियात बालाक पालन याःगुलि यानाः शक्र शक्रत्वस ध्यंकः वन ।'

१. "मातापेति भरं जन्तुं कुले जेट्ठापवायिनं ।
सहं सखिलसम्भासं पेषुभेष्यत्पहायिनं ॥
२. मच्छेरविनये युत्तं सत्त्व कोषामिन् नरं ।
तं वे देवा तावत्तिसा घाहु सप्पुरितो इती'ति ॥"

अर्थ-

१-२- “मां-बोपित भरण-पोषण याइह्य कुलगृहे च्वं पि
थकालिपित सम्मान याइह्य, नायुगु तथा यइपुगु खं ह्लाइह्य,
चुगुलि मयाइह्य लोभ मदेकेगुली युक्तह्य, सत्यवादी तथा
क्रोधयात त्याकीह्य पुरुषयात त्रयस्त्रिंशवासी देवतापिसं
‘सत्पुरुष’ घाइ ।’

‘महाली ! मघमाणव जुयाच्चंबले शक्रं यानावोगु ज्या
ध्वहे खः’ घकाः घयाः हानं वं ‘भन्ते ! मघमाणवं गथे-
यानाः (व्रतचर्या) पालन यातले ?’ घकाः वया पतिपत्निया
बारे विस्तारपूर्वक खं न्यनेगु इच्छा यानाः न्यसेलि- ‘अथे
जूसा न्यना का’ घकाः घयाः अतीत खं हयाबिज्यात-

अतीते मगघ राष्ट्रे म्चल धंगु शामे मघ घंहा माणव
गांयापि ज्या यानाच्चंथाय् वनाः थः दनाच्चंथाय् तुति चा
खित्तु खिनाः रमणीय ज्वीक थाय् दयेकाच्चन । मेहास्यां
वैत ह्लाःतं दायाः हटेयानाछ्वयाः स्वयं वथासे च्वन । वं
व खनाः तंपिमकासे मेथाय् वनाः रमणीय यानाः च्वन ।
अनं नं वयात मेहास्यां ह्लाःतं दायाः अनं हटेयानाछ्वयाः
स्वयं अन च्वन । वं वया उपरे तंपिमकासे मेथाय् वनाः
रमणीय यानाः च्वन । थुगु प्रकारं छे प्याहां वक्को मनूतेसं
ह्लाःति दायाः सफा, सफा याक्को-याक्को थारं वैत हटे-
यानाछ्वत । वं ‘इपि सकलें सुखी जुल, थुगु क्रमं यानाः
जितः सुखदायक ज्वीगु पुण्यकर्म ज्वीमाः’ घकाः मत्तीतयाः

कन्हेखुनु तःकू जोनाः दाई यायेगु थाय् पाय्कुगु थाय् रम-
णीय यात । सकलें वनाः अन हे च्वन । अले वं इमित
चिकुगु समये मिं च्याकाविल । अले वं 'रमणीय थाय् धंगु
सकस्यां यः खनी, आवंलि जि व माथं वंका उवीमाल'
धकाः मत्तीतयाः सुथह्लाप्पनं प्याहां वयाः लं माथं वंका-
वीगु ज्या यायां, त्वाह्लाणाछ्वे माःथें च्वंगु सिमाकचात
त्वाह्लाह्लां विचरण यात । अले वंत्त मेह्लास्यां खनाः घाल-
'सौम्य ! छु यानाच्चवनागु ?'

'सौम्य ! स्वर्ग वनेगु जिगु लंपु दयेकाः जुयाच्चवनागु ।'

'अथेजूसा जि नं छनापं पासा ज्वी ।'

'सौम्य ! ज्यू, स्वर्ग धंगु आपासितं यो ।'

अबलेसंनिसें इपिं निह्वा दत्त । इपिं खनाः अथे हे खँ
न्यनाः लिसः नं न्यनाः मेपिं नं इमि सहायकपिं जुल । थुगु
प्रकारं मेपिं नं, मेपिं नं यानाः जम्मा स्वीस्वह्वा दत्त । इपिं
सकलें तःकू उवनाः लं माथं वंकु वंकु छगू योजन, निगू
योजनतक्क नं वन । इपिं खनाः गां-नायोनें मत्तीतल 'थुपिं
मनूत्त अयोग्यगु ज्याय् लगेजुयाच्चवन । यदि थुमिसं जंगलं
न्या-ला हल घाःसा, अय्लाः दयेकाः त्वंसा अथवा अज्यागु
मेगु छुं ज्या याःसा जितः नं छुं भति भति लाभ ज्वी खँ ।
अले वं इमित सःताः न्यन 'छु यानाजुयाच्चवनागु ?'

'स्वामी ! स्वर्ग वनेगु लंपु (दयेका जुयाच्चवनागु) ।'

‘छे’य चवनीपिसं थथे याये योग्य मजू । जंगलं ला-न्या
हयेगु, अय्लाः दयेकाः त्वनेगु अथवा नाना प्रकारवा ज्या
यायेमाः ।’

इमिसं व्रैगु वचनयात प्रतिक्रोप यात । बारम्बार घालनं
प्रतिक्रोप हे यात । व तं चायाः ‘थुमित स्यंके माल’ घकाः
जुजुयाथाय् वनाः ‘देव ! खंत वथां वथां मुनाः चाःहिला
जुयाच्चंगु खना, घकाः घाल । ‘इमित ज्वनाहति हु’ घकाः
घासैलि अथेयानाः इमित जुजुया न्होने यंकल । जुजुं
परीक्षा मयासे हे ‘किसि न्हइकाव्यु’ घकाः आजा बिल ।
मघं मेपिन्त अववाद बिल- ‘सौम्यपि ! मंत्री वाहेक मेगु
भीगु शरण मदु । छिमिसं सुयागु उपरे कांप मयासे जुजुया
उपरे, गां-नायोया उपरे, न्हइत वोह्य किसिया उपरे तथा
थःगु उपरे समानरूपं मंत्रीचित्त ति ।’ इमिसं अथे हे यात ।
अले इमिगु मंत्रीया प्रभावं यानाः किसि न्होने वये मफुत ।
व खं न्यनाः जुजुं ‘आपालं मन्तूत खनाः न्हइ मफुगु ज्वी ।
सुखुलि त्वपुयाः न्हइकि’ घकाः घाल । उमिसं सुखुलि त्वपु-
याः न्हइकेत छोबले किसि यानंनिसं हे ल्याहां वल । थव खं
न्यनाः जुजुं ‘थुकी छुं कारण दयेमाः’ घकाः इमित सःतके
छवयाः न्यन- ‘तात ! जिगु कारणं छिमित छु प्राप्त
मजुल ?’

‘देव ! थव छु घयाविज्यानागु ?’

‘छिपि पुचः पुचः मुनाः खूं जुयाः जंगले चाःहिला
जुयाच्चन हूं ।’

‘देव ! सुनां थथे धाल ?’

‘तात ! गांया नायोनें ।’

‘देव ! जिपिं खूं मखु । थःगु स्वर्ग वनेगु लंपु शुद्धयायां जिमिसं थुजाथुजागु ज्या यानाजुयाच्चवना । गांया नायोनें जिमित अकुशल ज्या खँय् लगे याःवले जिमिसं खँ मन्यंगुलि तंम्वेकाः सेंकेगु मनेतयाः थथे धाःगु खः ।’

‘तात ! थ्व पशुं छिमिगु गुण स्यू । मनू जुयाः नं जि सीके मफुत; जितः क्षमा या ।’

थथे धयाः कलाः, काय्-म्हाय्पि सहित गांया नायो-यात इमि च्यो यानाविल, गयेत किसि तथा व गां समेत माः कथं परिभोग या धकाः इमित विल । ‘यानागु पुण्यया फल थनसं भीत प्राप्त जुल’ धकाः इपिं अतिकं प्रसन्न चित्तजुयाः किसि पालंपाः गयाः वनाच्च्वं इमिसं सल्ला यात- ‘आः भीसं भन् अपो पुण्य यायेमाः । छु यायेगु ? प्यपु लंपु चू-लानाच्च्वंगु दुवाते स्थावर यानाः जनतापि विश्राम याइगु धर्मशाला दयेके माल ।’ मित्तेप्रति इच्छा मदुपि जूया निति उगु धर्मशालाया पुण्य मिस्तेत मव्यू ।

मधया छें जुलसां नन्दा, चित्ता, सुधम्मा व सुजाता धंपि प्यह्य कलाःपि मिस्त दु । इपिमध्ये सुधम्मां कःमिनाप मिलेजुयाः ‘दाजु ! थ्व धर्मशालाया जेठीह्य जितः यानाव्यु’ धयाः घूस बिल ।

‘ज्यू’ धकाः स्वीकार यानाः वं ह्यापलाक हे कणिक

सिमाया सिं त्वाह्णानाः, वंकाः, छट्टेयानाः, प्वाःसुताः
 कणिका सिधेकाः 'सुधर्मा वैशु धर्मशाखा लः' धकाः भासः
 कियाः कापत्त भुनातल । अले धर्मशाखाया ज्या सिधेकाः
 कणिका (कण्डिका) तवेमु दिने 'भार्य, भार्य ! छतर चीज
 लुमंके मफुत' धकाः घाल ।

'भो ! व छु ?'

'कणिका ।'

'अयसा हयाबी ।

'भाः त्वाह्णानागु सिं न दयेके मफु । ह्यापा हे त्वाह्णा-
 नाः दयेकातःभु कणिका प्राप्त यायेमाः ।'

'भाः छु याये मालले ?'

'यदि सुयां छेय दयेकातवातःगु विक्की भाइगु कणिका
 हुसा व मालास्वे माल ।'

इमितं माला स्वस्वं सुधर्मिया छेय खनाः इःछिसाइ दो
 बियाः नं कायेमफुत । 'यदि जितः धर्मशाखाया पुण्यथा सह-
 भागी यात घाःसा त्री' धकाः धाःबले 'जिमिसं मिसातम्त
 पुण्य भाग मबिया' धकाः बाल । अले इमित कःमि बाल
 'भार्यपि ! छिमिसं छु यायेगु ? ब्रह्मलोक छु लोःताः
 मिसात महु खेगु आय् मेथाय् महु । कणिका कवाहिसं । थये
 जूसा भीषु ज्या सम्पूर्णा उवी । 'ज्यु' धयाः कणिका कथाः

१. छेया उवकाय् तवेमु चाकलाःगु सिं कर्णात् मज्जु विहेनु-सिंया
 धका वा प्यकुंलाःगुवात 'कणिका' धकाः वाह ।

इमिसं धर्मशालाया ज्या सिधेकाः स्वभाग थल । छगू भागे
ततःधर्मि च्वनेगु थाय् दयेकल । छगुली गरीबगुश्वात
च्वनेगु व छगुली उसाय् महुपि तयेगु थाय् दयेकल । स्वी-
स्वह्यसिनं स्वीस्वपु सिपू लाथाः किसियात संकेत बिल-
'आगन्तुक वयाः गुह्यसिगु लायातःगु सिपुतिइ फेत्वी वैंत
यंकाः सिपू थुवाःया हे छेय् तंब्यु । वैंत तुति सिकेगु पिडा
लायाबीगु, नये त्वनेगु, छनेगु थाय् आदि सकतां सिपू थुवाः
या हे भाला ज्वी ।' किसि बोवोपिन्त यंकाः सिपू थुवाःया
छेय् यंकल । वैंत वं उखुनुया दिने यायेमाःगु ज्या याइगु ।
मधं धर्मशालाया सत्तिक कोविदार सिमा पिनाः वयाध्वे
पतिचिगु लोहंतं सिल । धर्मशालास द्वाहां वक्को-वक्कोसिनं
कर्णिकाय् स्वयाः आखः बोनाः 'ध्व सुधर्मा धर्मशाला खनि'
धकाः घाइगु । स्वीस्वह्यसिगु नां खनेमहु ।

नन्दां मने ल्वीकल 'थुमिसं ध्व धर्मशाला दयेकाः जिमित
पुण्यया सहभागी मयाः ' सुधर्मां चाहि थःगु बुद्धिमान्नीता-
या कारणं पुण्यया सहभागिनी जुल । जि नं छु न छु याये
माल । छु यायेगु ?' अले वयाःमत्ती थथे लुल 'धर्मशालाय्
वैपिन्त त्वनेगु लः व मोल्ह्वीगु लः माः अकि पुखू म्हुइका
बीमाल' धकाः वं पुखू दयेकल । चित्तां कल्पना यात
'सुधर्मां कर्णिका बिल । नन्दां पुखू दयेकल । जि नं छु न छु
यायेमाल । छु याये ?' अले वया मने थथे लुल- धर्मशालास
वैपिसं लः त्वनाः, मोल्ह्वयाः वनीबले माला कोखायाः वने
योग्य जू । अकि स्वांया बगीचा दयेकेमाल ।' अले वं रम-

णीयगु स्वांयागु वगीचा दयेकल । आपलं यानाः उगु वगी-
 चाय् फलानागु स्वांमा, फलानागु फलमा मदु धकाः धाये-
 माःगु मदुगु खः । 'जि जुलसां मवया पाजुया म्ह्याय् खः,
 पादचारिका नं खः । थ्वं याःगु ज्या जिगु हे ज्या खः,
 जि यानागु नं थ्वयागु हे खः' धकाः मनेतया छुं मयासे थःगु
 शरीर जक ह्याय्पा यानाः सुजाता च्वंच्वन । मघं मां-वौ
 सेवा यायेगु, छे थ्वंच्वं पि थकालिपिन्त माने यायेगु, सत्यवादी,
 चुपिसमानगु खँ मल्लायेगु, चुगलि खँ मल्लायेगु, नुगःस्याःह्य
 मज्जीगु, अक्रोधी धैगु थुलि न्हेगू व्रतपद पूरा यात ।

१. "मातापंति मरं जन्तुं कुले जेट्ठापञ्चायनं ।

सहं सखिलसम्भासं वेसुनेध्वप्पहायिनं ॥

२. "मच्छेरविनये युत्तं सच्चं कोघाभिभुं नरं ।

तं वे देवा तावतिसा ग्राह सप्पुरिसो इती'ति' ॥"

थुगु प्रकारं प्रशंसनीय जुयाः जीवन सिधसेलि त्रयस्त्रिंश
 भुवने शक्र देवराज जुयाः उत्पन्न जुल । इपि पासापि नं
 अन हे उत्पन्न जुल । कःमि विश्वकर्मा देवपुत्र जुयाः उत्पन्न
 जुल । उगु बखते त्रयस्त्रिंश भुवने असुरपि च्वनाच्चंगु खः ।
 'न्हूपि देवपुत्रपि उत्पन्न जुल' धकाः इमिसं दिध्यपान तयार
 यात । शक्रं थः परिषद्द्यापि सुयातं मत्वनेगु संकेत बिल ।
 असुरपि त्वनाः थ्वंकाल । शक्रं 'थ्व साधारणगु राज्यं जितः
 छु याइ' धकाः परिषद्द्यात संकेत वियाः इमिगु तुति ज्वंकाः

१. थुकिया अर्थं च्चे च्वयेधुंगु दु ।

महासमुद्रस बांछत्रके विल । इपि छद्योक्त्वे लानाः समुद्रे कुतं
वन । अले इमिगु पुष्यया प्रभावं सुमेरुया क्वेपाखे असुर-
विमान धंगु उत्पन्न जुल । चित्तपाटली धंगु नं उत्पन्न जुल ।

देव असुरपिनि संग्रामे असुरपि पराजित जूबले भिदोल
योजन दुगु त्रयस्त्रिंश देव नगर धंगु उत्पन्न जुल । उकिया
पूर्व व पश्चिम ध्वाकाया बिच्चे भिदोल योजन दु । अथे हे
दक्षिण व उत्तर ध्वाकाया बिच्चेनं । व नगरे दाछिगू ध्वाका
दुगु खः । बगीचा पुष्करिणिद्वारा प्रतिमण्डित जुयाचवन ।
उकिया दथ्वी धर्मशालाया प्रभावं स्वसः योजन तःजाःगु
ध्वजा प्रतिमण्डितगु न्हेसः योजन तःजाःगु वैजयन्त धंगु
प्रासाद थाहां बल । लुंयागु कथिइ मणिमय ध्वजा दुगु खः ।
मणियागु कथिइ लुंयागु ध्वजा, भिपूया कथिइ मोतियागु
ध्वजा, मोतियागु कथिइ भिपूयागु ध्वजा, न्हेगू रत्नमयगु
कथिइ न्हेगू रत्नयागु ध्वजा । थुगु प्रकारं धर्मशालायागु
प्रभाव दोछिगू तञ्जाःगु प्रासाद न्हेगू रत्नं युक्त जुयाः हे
उत्पन्न जुल । कविदार स्तिमाया प्रभावं छ्वाखेरं सच्छिगू
योजन चाहुइकाः पारिच्छत्तक (पारिजात वृक्ष) उत्पन्न
जुल । पतिचिगु लोहया प्रभावं पारिच्छत्तक सिमाक्वे हाकलं
खीगू योजन, ब्यां न्येगू योजन, जवःपाखें किन्यागू योजन,
जयसुमन स्वांथें ह्याउंसे च्वंगु पण्डुकम्बल शैलासन उत्पन्न
जुल । गुकी फेत्वीबले बाह्य शरीर दबेज्वीगु । दनेबले
दबेजुगू हानं माथं वं ।

किसि ऐरावण देवपुत्र जुयाः उत्पन्न जुल । देवलोके

पशुत वैपि दैमखु । उकि वं उद्यानक्रिशावा निमित्त प्याहां
 बनीबले यःगु भात्मभव तोःताः सत्या योजन दुह्य ऐरावण
 घैह्य किसि जइगु । वं इपि स्वीच्छह्यसित छत्राख्यरं स्वंगू
 गावुत व (हाकलं) वागू योजन पाय्धंगु स्वीस्वंगः छद्यो
 दयेकी । सकलसिया दय्वी शक्रया लागि सुदर्शन घंगू स्वीगू
 योजन दुगु छद्यो निर्माण याइ । वया द्योने किनिगू योजन
 दुगु रत्नमय मण्डप दु । उकिया बिचे-बिचे सप्तरत्नमय छगू
 योजन तजाःगु ध्वाय् थाहां वइ । सिथे-सिथे किक्किणिजाल
 खायतइ । बुलु- बुळु वंसु फसं कहबले न्यागू प्रकारया वाजं
 सलं स्वाकज्याःगु दिव्य म्ये हालाच्चंगु सःथे सः गुकि प्याहां
 वइ । मण्डपया दय्वी शक्रया निति छगू योजन दुगु मणिमय
 आसन दु । अन शक्र च्चनी । स्वीस्वंगः छद्यो मध्ये छगः
 छगः छद्यले न्हेपु न्हेपु दं दयेकी । उकीमध्ये छपु छपु दं
 न्येगू योजन हाकः जू । छपु छपु दंले न्हेगू न्हेगू पुखूत दु ।
 छगू छगू पुखुली न्हेमा न्हेमा पलेस्वांमा दु । छमा छमा
 पलेस्वांमाय् न्हेफो-न्हेफो स्वां दु । छफो छफो स्वांले न्हेहः
 न्हेहः दु । छहः छहःले न्हेह्य न्हेह्य देवकभ्यापि प्याख्हुया-
 च्चनी । थुगु प्रकारं छत्राख्यरं न्येगू योजन दुगु थासे किसि-
 दंले हे प्याख्ंयागु मेला ज्वी । थथिज्याःगु महानिगु यश
 अनुभव यायां शक्र देवराजा चाःहिला ज्वी ।

सुधर्मानं सिनावनाः अन हे वनाः उत्पन्न जुल । वया
 सुधर्मा भंगू गुसःगू योजन दुगु देवसभा उत्पन्न जुल । वया-
 सिनं बांलाः भंगू भेगु थाय् नदु । लच्छिशा क्यन्हुं धर्मश्रवण

अनसं जू । धीया अद्यापि नं रमणीयगु थाय् खनाः 'सुधर्मा देवसभा र्थे' धकाः धाः । नन्दा नं सिनावनाः थन हे उत्पन्न जुल । वया न्यासःगू योजन दुगु नन्दा पुखू उत्पन्न जुल । चित्ता नं सिनावनाः अन हे उत्पन्न जुल । वया नं न्यासःगू योजन दुगु चित्तलतावन धैगु पुष्पोद्यान उत्पन्न जुल । गन पूर्वनिमित्त खनाः उत्पन्न जूपि देवपुत्रपिन्त यंकाः मांहित यानाः चाःहिकी । सुजाता बुलसां सिनावनाः छगू पर्वते बोहनी जुयाः उत्पन्न जुल ।

शक्रं थः परिचारिकार्षि सोबले 'सुधर्मा थन हे उत्पन्न जुल, अथे हे नन्दा व चित्ता नं । सुजाता छह्य जक गन उत्पन्न जुल खनि ?' धकाः बिचायानाः सोबले व अन उत्पत्त जूगु खनाः 'मूर्ख ! छु पुण्य मयासे तिरश्चीन योनिस उत्पन्न जुलका ! आः जुलसां पुष्य याकाः थन बोनाहये माल' धकाः थःगू भेष तोःताः अज्ञात भेष कयाः वयाथासे वनाः 'थन छु यानाध्वनागु ?' धकाः न्यन ।

'स्वामी ! छ सु खः ?'

'जि छं भाःत मध खः ।'

'स्वामी ! गन उत्पन्न जुलले ?'

'जि त्रयस्त्रिंश देवलोके उत्पन्न जुल । छं पासापि उत्पन्न जूगु थाय् स्यूला ?'

'स्वामी ! मस्यू ।'

'इपि नं जिगु थासे हे उत्पन्न जुल । छं पासापि सोबने

न्हा:ला ?'

'गय्याना: जि अन वने ?'

'जि यंकावी' घका: घया: शक्रं वीत लहाते तथा: देव-
लोके यंका: नन्दायागु पुखुली तो:ता: मेपि मेपि स्वह्यसित
घाल - 'इमि पासा सुजातायात स्वये न्हा:ला ?'

'देव ! व मन दु ?'

'नन्दा पुखूया सिथे दु ।'

इपि स्वह्यं वना: 'अहो ! उजागु प्रकारं आत्मभाव
बांलाकाच्चंगुया फल ! आ: सो धवया त्वा:, सो तुति, सो
जं गाहा गुलि बांला: धवया आत्मभाव ख: ला !' घका:
ह्यस्याना: ल्याहां वन । हानं शक्र वयाथासे वना: 'छं पासा-
पि खन ला ? घका: घा:बले 'जि खना: जित: ह्यस्याना:
वन, जित: अन हे यंकि' घका: घायेवं वीत अन हे यंका:
लखे तो:ता: 'इमिगु सम्पत्ति खनला ?' घका: न्यन ।

'देव ! खन ।'

'अन उत्पन्न ज्वीगु उपाय छं नं यायेमाल ।'

'देव ! छुयाये मालले ?'

'जि बियेगु अववाद्यात रक्षा याये फुला ?'

'देव ! रक्षा याये ।'

अले असात पञ्चशील बिया: 'बांलाक रक्षा या' घया:
ल्याहां वन । वं अनंलि स्वयं सीपि न्यात जक्र माला: नल ।

गान्हुति दयेकाः शक्रं वैत परीक्षा यानाः स्वयेया लागि
 व दुथाय् वनाः फिया द्याने सीह्य न्यां थें च्वंक गोतुला-
 च्वन । वं खनाः 'सीह्य न्यां घकाः जोनाः नुनाछ्वेत संबले
 न्यां ह्यिप्यं संकल । वं म्वाःह्य न्यां खनिका' घकाः लखे
 तोःताबिल । धौछि लिपा ह्यनं व वया न्ह्योने थस्सःपाया-
 च्वन । हानं वं 'सीह्य' घकाः जोनाः नुनाछ्वेत संबले
 ह्यिप्यं च्वका संकल । थ्व खनाः 'म्वाःह्य न्यां खनिका'
 घकाः ,तोःताबिल । थुगु प्रकारं स्वकोतक्क परीक्षा यानाः
 'बांलाक शील रक्षा यानाच्च्वंगु दु' घयाः थःत ह्यसीके बियाः
 'जि छन्त परीक्षा यानाः स्वयेया लागि वयागु खः । बांलाक
 शील रक्षा यानाच्च्वं ।' थथे रक्षायानाच्च्वन घायेव ताकाल
 मदेवं हे जिगु थासे उत्पन्न ज्वी । अप्रमादी जुयाः च्वं' घयाः
 ल्याहां वन । व बोहनीनं अबलेसंनिसें सीह्य न्यां लूसां
 मलूसां; मलूसेंलि गुलिचां मदेवं हे गंसी जुयाः सिनावनाः
 वंगु शीलयागु फलद्वारा बाराणशीस कुह्याःया म्हाय् जुयाः
 जन्म जुल । अले व भिन्त्यादें भिखुदेंति दुबले शक्रं 'व गन
 जन्म जुल खनि' घकाः आवर्जन यानासोबले खंकाः 'आः
 जि अन वनेमाल' घकाः तुसिबंजाःया भेष कयाः न्हंगू रत्नं
 रथ जायेकाः, व रथ न्ह्याकु न्ह्याकु बाराणशी द्वाहां वनाः
 'तुसि न्याना का' घकाः' घोषणा यायां सडके वन । मू,
 माय् आदि ज्वनावोपिन्त 'मूल्य कयाः बीमखु' घकाः घायेव
 'गथे यानाः बीगुले ?' घकाः न्यंसेंलि शील रक्षा याना-
 च्वंह्य मिसायात बीगु' घकाः घाल ।

‘स्वामी ! शील धैरु गज्याःगु खः ? छु व हाकुस्य
चवं लाकि अथवा वाउंसे आदि चवं ?’

‘शील धैरु हे छिमिसं गज्याःगु धकाः मस्यूसा गय-
यानाः छिमिसं उकियात रक्षा याइ ? शील रक्षा याना-
चवंहासित बिये ।’

‘स्वामी ! थ्व कुह्याःधा म्हाथं ‘शील रक्षायाना’ धकाः
जुयाच्वनं । वयातं व्यु ।’

वं नं ‘स्वामी ! अथेसा जितः व्यु’ धकाः वैत धाल ।
‘छ सु खः ?’

‘जि पंचशील मतोःताह्य खः ।’

‘छंगु हे लागि थ्व ह्यागु खः’ धयाः गाडा म्हाकाः
वया छेय् बनाः, मेपिसं यंकेमफंगु यानाः, तुसिबंजाःया
भेषं देवतापिसं बीगु धन बियाः, थःत ह्यसिके बियाः ‘थ्व
छन्त जीविकाया लागि धन जुल । पञ्चशील खण्डन मयासे
रक्षा यो’ धयाः ल्याहाँ वन । व नं अनं सिनावनाः असुर
भुवने असुरया नायोया म्हाय् जुयाः सकथा वैरिया छेय्
उत्पन्न जुल । निगू आत्मभावस शील रक्षा याःगु कारणं
यानाः सुवर्णवर्णी, साधारणरूपश्रीं युक्तहा अभिरूपिणी
जुल । वेपचित्ति असुरेन्द्रं वो-वोपि असुरतेत ‘छिपि जि
म्हाथ्यात योग्य मजू’ धकाः वैत सुयातं बियामछ्वसे ‘जि
म्हाय् नं थःथमं हे थःत योग्यहा भाःत ल्यया काइ’ धकाः
असुरसेना मुंकेबियाः ‘छन्त योग्यहा भाःत ल्यया का’

घकाः घयाः क्याह्लाते स्वांसाः बिले । उगु क्षमस शक्रं व
 उत्पन्न जूगु थाय् बिचाः यानाः सोबले ध्व खं सीकाः 'आः
 जि वनाः वयात क्याहगे माल' घकाः बुढाह्य असुरया भेष
 कयाः वनाः परिषद्पिनि अन्तस दनाच्चन । वं उखथुखे स्व-
 स्वं ह्लापा नापं चवनावयेधुगु कारणं उत्पन्न जूगु प्रेमया
 लहरं तोपूगु हृदय जुयाः 'ध्व जिह्य भाःत खः' घकाः वं
 वया गःपते स्वांसाः क्वखायेकल । 'जुजुं थोतक म्हाय्यात
 योग्यह्य मिजं ल्वीके मफयाः आः ल्वीकल ! आः ध्वहे
 बाज्या सिबे बुढाह्य म्हाय्यात लोह्य बुलका !' घकाः
 लज्जाचायाः असुरत ल्याहां वन । वैत कयाः शक्रं 'जि शक्र
 खः' घकाः घोषणा यानाः आकाशपाखे बवयावन- । 'जिमित
 बुढा शक्रं छलेयात' घकाः असुरतसें वैत स्यूवन । मातलि
 संग्राहकं वैजयन्त रथ हयाः लय् बिच्चे च्वंचवन । वयात
 उकी तथाः शक्र देवनगरपाखे स्वयाः वन । अले वैगु रथ
 सिम्बली वनस ध्मंबले रथया सः तायाः गरुडया मचात
 ग्यानाः ह्यालाहल । इमिगु सः तायाः शक्रं मातलियाके न्यन
 'थुपि हान्नाच्चंपि सु खः ?'

'महाराज ! गरुडते खः ।'

'छाय् हाःगुले ?'

रथयागु सः तायाः सीगु भयं हाःगु ।'

'छह्यास्या कारणं थुलिमद्धि प्राणीपि रथयागु बेगं चूं-
 चूं दला अमववेमा । रथ लितयंकि ।'

वं दोच्छिह्य सलतेत कोर्डा वयनाः रथ लित हल । ध्व
 खनाः असुरतय्सं 'बुढा शक्र असुरनगरं विस्युं वनाः आः
 हानं रथ लित हयाच्चन । अवश्यनं वैत तिवा बीपि दतज्वी'
 धकाः मत्तीतयाः ल्याहां वनाः, वोगू लपुंतुं असुरनगरे द्वाहां
 वनाः हानं असुरतेसं छद्यो हे ल्हना मसो । शक्रं 'सुजा' असुर
 कन्यायात देवनभरे यंकाः निदोलत्याकोटी अप्सरातय्
 जेठीह्य यानाः तैविल । वं शक्रयाके वर फोन- 'महाराज!
 ध्व देवलोके जि मां-वौ अथवा दाजु-केहेपि सुं मद्दु उकि
 गन गन छःपि विज्यायेगु खः अन अन जितः नं व्वनाः यंका-
 विज्याहुं ।' 'ज्यू' घयाः वयात प्रतिज्ञा विल । अबलेसंनिसें
 चित्तपाटली (स्वां) ह्लइवले 'भी दिव्य पारिच्छत्तक स्वां
 ह्वइगु समय जुल' धकाः असुरत युद्धया लागि शक्र दुथाय्
 वनी । शक्रं समुद्रया व्वे नागतयत् पाः तल । अनंलि गरुड-
 तयत्, कुम्भाण्डतयत्, यक्षतयत् अनंलि चतुर्महाराजापिन्त ।
 दकलेसकले ध्वय् देवनगरया ध्वाखाय् वज्रायुध ज्वनाच्चंहा
 इन्द्रयागु मूर्ति तल । नाग आदितयत् त्वाह्लानाः असुरत
 वोसां नं इन्द्रवा प्रतिमा खनाः शक्र प्याहां वल' धकाः
 विस्युं वनीगु ।

'महाली ! थुगु प्रकारं मघ माणवं अप्रमाद प्रतिपदा-
 यात पालन यात । थुगु प्रकारं अप्रमाद जुयाः थुजागु
 ऐश्वर्य प्राप्त यानाः निगुलि देवलोके राज्य यात । अप्रमाद
 धैगुयात बुद्ध आदिपिसं प्रशंसा याइ । अप्रमादया कारणं
 सकल लौकिक लोकोत्तरया विशेषतायात प्राप्त यानाः

कायेफु' धका: घया: थ्व गाथा घयाविज्यात-

“अप्रमादेन मघवा देवानं सेहुतं गतो ।

अप्रमादं पसंसन्ति पमादो गरहितो सदा”ति ॥”

अर्थ-

‘अप्रमादं याना: इन्द्र, देवतापिमध्ये श्रेष्ठहा जुल उकि प्रमादयात निन्दायासे अप्रमादयात प्रशंसा याइ ।”

अत्र ‘अप्रमादेन’ धंगु मचल गामे भूमिप्रदेश सफासुत्रर यायेगु आदि याना: या:बु अप्रमादद्वारा; ‘मघवा’ धंगु आ: मघवा धका: प्रख्यात जूहा मघ माणव, निगू देवलोकया जुबु जुमा: देवतापिनि श्रेष्ठ जुल । ‘पसंसन्ति’ धंगु बुद्ध आदि पण्डितपिसं अप्रमादयात हे जक स्तुति याइ, वर्णना याइ; छाया धा:सा ? सकल लौकिक लोकोत्तरया विशेषता-यात लाभ यानाबीगुया कारण जूगुलि । ‘पमादो गरहितो सदा’ धंगु प्रमादयात इपि आर्यपिसं न्याबलेसं घृणा व निन्दा याइ; छाया धा:सा ? सकल विपत्तिया हा जुया-च्चंगुलि; मनुतयगु दुर्भाग्य, अपाय उत्पत्ति आदि व्याकंया मूल कारण प्रमाद ख: ।

याथा अवशान्त जूबले महाली लिच्छवी स्रोतापत्तिफले प्रतिष्ठित जुल । मुनाच्चंपि आपालं मनुत नं स्रोतापन्नादि जुल ।

८. सुं छम्ह भिक्षुया कथा

“अप्पमादरतो भिक्खु” धैगु थ्व धर्मदेशना जेतवने बिज्यानाच्चंहा शास्तां सुं छ्हा भिक्षुया कारणे कना-
 बिज्याःगु खः । वं शास्तायाथाय् अरहन्ततक्कयागु कर्म-
 स्थान कंकाः जंगले दुहां वनाः कोशिश व मेहनत यानाः नं
 अरहत्व प्राप्त याये मफुत । ‘विशेषरूपं कर्मस्थान कंकेमाल’
 घकाः अनं प्याहां वयाः शास्तायाथाय् वयाच्चंबले लया
 बिच्चे तःधंक मिनयाच्चंगु खनाः वेगं छ्गू नांगागु पर्वते
 याहां वनाः जंगले च्यानाच्चंगु मिं स्वयाः वं आरम्मण ग्रहण
 यात- ‘गथे थ्व मि तःधंगु व चीधंगु सिंत मि ननं वना-
 च्वन, अथे हे आर्यमार्गरूपी अग्नि नं तःधंगु व चीधंगु
 संयोजनत मिनकाः छ्वयेमाःगु ज्वीमा ।’ गन्धकुटीस च्वना-
 बिज्यानाच्चंहा शास्तां वैगु मनोभावयात सीकाः ‘भिक्षु !
 अथे हे खः, तःधंगु व चीधंगु सिंत थें थ्व सत्वपिनि अभ्यन्तरे
 उत्पन्न ज्वीगु चीधंगु व तःधंगु संयोजनत, ज्ञानरूपी अग्नि
 भस्मयानाः उत्पन्न जूवयेम्वाःहा ज्वी योग्य’ घकाः आभाष
 फैलेयानाः व भिक्षुया न्ह्योने च्वनाबिज्याः थें च्वंक कयनाः

ध्व आभाष गाथा धयाविज्यात-

'अप्यमादरतो भिक्खु पमादे भयदस्सि वा ।

संयोजनं अणुं थूलं उहं अग्गीव गच्छतीति ।'

अर्थ-

"प्रमादे भय कया! अप्रमादे मम लगे याइहा भिक्षु,
संसारे जन्म काये मालिगु तद्धंगु व चिकिधंगु संयोजनत मि
भस्म याये थें भस्म याइ ।"

पदार्थ- अत्र 'अप्यमादरतो' धंगु अप्रमादस तल्लीन
ज्वीह्य, विशेषरूपं तल्लीन ज्वीह्य, अप्रमादपूर्वक चवमाच्चंहा
धंगु अर्थ खः । 'पमादे भयदस्सि वा' धंगु नेरक आदिस
उत्पन्न ज्वीगुली ग्याइहा, अथे उत्पन्न ज्वीगुया मूल जूगुलि
प्रमादयात भय समान खंकीहा । 'संयोजन' धंगु संसार दुःख
नापं ज्वरे यायेगु, वन्धन यायेगु, प्रजापित संसाररूपी समुद्र
कोसिका वी फंगु भिगु संयोजनत । 'अणुं थूलं' धंगु तःधंगु
नं चीधगु नं । 'उहं अग्गीव गच्छतीति' धंगु अथे ध्व मि
तःधंगु नं चीधंगु नं सियात भस्म यायां वनी, व अप्रमादे

१. भिगु संयोजन अयागु- (१) कामराग-संयोजन, (२) प्रतिव-
संयोजन, (३) मान-संयोजन, (४) दृष्टि-संयोजन, (५)
विचिकित्ता-संयोजन, (६) शीलव्रत-परामर्श-संयोजन, (७)
अध्याग-संयोजन, (८) इच्छा-संयोजन, (९) मात्सर्य-संयोजन
तथा (१०) अविद्या-संयोजन । विमं. पा. पृ. ४७०: अहं क-
वत्त्वविमङ्गो ।

तल्लीनह्य भिक्षुं नं अप्रमादयात प्राप्तयानाः, ज्ञानरूपी
 अग्नि थ्व संयोजनयात भस्म यायां हानं उत्पन्न जू वये
 मोकथं यानावनी ।

गाथा सिधःबले व भिक्षु फेतुनाच्चवंकं हे ब्याकं संयोजनत
 भस्म यानाः, प्रतिसम्भिदासहित अरहत्व प्राप्त यानाः,
 आकाशं वयाः सुवर्णमय तथागतया वर्णना यानाः, प्रशंसा
 यानाः, वन्दना यानाः ल्याहां वन ।

Dhammadownload.com

१. निगमवासी तिस्सत्थेरया कथा

‘अर्पमादिरत्तो’ धँगु ध्व धर्मदेशना जतवमे विज्यामा-
 च्चंहा शास्ता निगमतिश्य स्थविर धंहास्या कारणे कना-
 विज्याःगु खीः । छगू समयस श्रावस्तीयां सत्तिक निगमगामे
 जन्मजुयाः हुके जूहा छहा कुलपुत्रे शास्तायां शासने प्रव्रजित
 जुयाः उपसम्पदा लाभयामाः निगमतिश्य स्थविर घकाः नां
 जुयाः अल्पेच्छी, सतोषी, एकास्तप्रेमी, उद्योगिहा घकाः
 प्रख्यात जुल । व ह्निह्नि अःथितिपिनिगु गामे हे भिक्षा
 धनीगु । अनाथपिण्डिक आदिपिसं महादाम बीबले नं,
 प्रसेनादि काशलं असदृश्य दाम याःबले नार्प श्रावस्ती मवं ।
 ‘ध्व निगमतिश्य स्थविर छंसां देसां ज्ञातिसंसर्गं यामाजुया-
 च्चन । अनाथपिण्डिक आदिपिसं महादाम बीबले नं,
 प्रसेनादि काशलं असदृश्य दाम व्यूबले नार्प मवं’ घकाः खं
 पिकयाः भिक्षुपिसं शास्तायात विमित यात । शास्तां नं वैत
 सःतकेछ्वयाः ‘भिक्षु ! छं थये यानागु धार्थ्यं खःला ?’
 घकाः ग्यमाविज्याःबले ‘भन्ते ! ज्ञातिपिनार्प जिगु संसर्गं

मद्दु । थुपिं मनूतय्गु कारणे जितः थःत जीविका यायेत
 गाच्छि मात्र लाभ जू । साःगु जूसां मसाःगु जूसां जीवन-
 यापन यायेत गाच्छि आहार प्राप्त जुसेलि हानं छाय्
 आहार खोजि यायेग्, धकाः मेथाय् मवनागु खः । भन्ते !
 जिके ज्ञाति संसर्गं वैगु मद्दु' धकाः धासेलि वैगु प्रकृति
 स्वभावं हे वैगु विचार श्वीकाः शास्तां 'साधु ! साधु !!
 भिक्षु' धकाः वयात साधुकार वियाः 'भिक्षु ! जि थें जाःह्य
 आचार्य प्राप्तं यानाः छु अल्पेच्छ जूगु आश्चर्यं मखु । श्व
 अल्पेच्छता धैगु जिगु सन्तति तथा परम्परा खः' धयाः
 भिक्षुपिसं प्रार्थना यासेलि अतीतयागु खँ हयाविज्यात-

अतीत समये हिमाल प्रदेशे गंगाया सिथे छगू उदुम्बर
 वने दोलंदो सुगात च्वनाच्चंगु खः । अन छह्य सुगाया राजा
 थः च्वनाच्चंगु सिमाया फल फुसेलि बाकी दयाच्चंगु अंकुर
 सिमाहः, सिमाखवला वा छु दुगु खः व नयाः गंगाया लः
 त्वनाः, अत्यन्त अल्पेच्छी व सन्तोषी जुयाः मेथाय् गनं
 मवं ' वैगु अल्पेच्छता व सन्तोषभावया गुणया प्रभावं शक्र
 भवन कम्पित जुल । शक्रं आवर्जन थाःबले व खनाः वैत
 परीक्षा यायेया लागि थःगु प्रभावं व सिमायात सुखूचिका-
 बिल । ह्वःह्वः दयाः सिमा यनातःगु थां थें जक च्वन ।
 फसं कइबले 'त्वा-त्वा' याःथें च्वंक सः प्याहां धयाच्च्वन ।
 व ह्वतं सिंचुं प्याहां वइगु । व नयाः गंगाया लः त्वनाः
 सुगाया राजा मेथाय् मवंसे फय् व निभाःयात वास्ता मतसे
 उदुम्बर सिमाथांया द्योनेसं च्वंच्वन । वैगु अत्यन्त अल्पे-

च्छता स्वभाव सीकाः 'मित्र घर्मगुण कंकेबियाः वंत वरदान
बियाः' उदुम्बर सिमायात अमृतफल समान धानीः ल्याहां
'वये' घकाः शक्र छह्रा हंसराज जुधाः, सुजा असुरकन्यायात
न्हीने तयाः, उदुम्बर बने वनाः, सत्तिक सिमा छमाया
कचाय् व नापं खं ह्लासे ध्व गाथा धाल-

"सन्ति स्वच्छा हरितपत्ता दुमा नेकफला बहु ।

कस्मान् सुखे कोलावे सुवस्स निरतो मनो ति" ॥'

अर्थ-

"बाउंसेच्चंगु हः व फल दुगु मेमेगु सिमात यक्को दु,
छाय् थुजागु म्वाभःगु मंगु सिमाय् सुगाथा (छगु) मन
वन ?'

व्याकर्मक जातकथा खं 'सकनिपाते' वोगु कोथं विस्तृत
याथेमाः । अर्थोत्पत्ति जका अमृत व थन पा, वाकि खं बाःसा
छगुहे समान खः । ध्व घर्मदेशना ह्याः शास्तां 'उगु अव-
स्थाय् शक्र जूह्रा आनन्द खः, सुगाया राजा ला जि हे खः'
घकाः घयाः 'भिक्षुपि ! थुगु प्रकारं अल्पेच्छता धंगु जिगु
सन्तति व परम्परा खः । जिह्य पुत्र निगमतिश्य जि थें
ज्याहा आचार्य प्राप्त जुधाः अल्पेच्छी ज्वीगु आश्चर्य मखु ।
भिक्षु धैपि निगमतिश्य थें अल्पेच्छी ज्वीमाहा । थज्जा हा
भिक्षु मार्गफलं परिहानी ज्वीमखु वच निर्वणिया हे सत्तिक

१. वा. पा. I. पृ. १८२, नं. ४३०.

२. वा. ध. क. IV. पृ. १०: बुद्धसुक्खात्के, नं. ४३०.

वृत्तौ' धकाः धयाः थ्व गाथा धयाविज्यात-

“अप्रमादरतो भिक्खु पमादे भयदस्स वा :
अभब्बो परिहानाय निब्बानस्सेव सत्तिके'ति ॥”

अर्थ-

‘प्रमादे भयं कयाः, अप्रमादे मनं लगे याइह्य भिक्खु,
निर्वाणियागुं म्ह्योने हे जक थ्यंकः वनी सिवाय पतनं ज्वी-
मखु ।’

पदार्थ- अत्र ‘अभब्बो परिहानाय’ धैगु व उजाह्य भिक्खु
समथ व विदर्शना धर्मं वा मार्गफलं वा परिहानी ज्वीगु धैगु
सम्भव मद्दु । न थ्यंगुथासं परिहानी ज्वी । न प्राप्तं मजू-
निगुलि प्राप्तं मज्जी । ‘निब्बानस्सेव सत्तिके’ धैगु वलेश
निर्वाण व अनुपादे निर्वाणया सत्तिक हे दु ।

गाथा सिद्धःबले निगमतिश्य स्थविरं प्रति सम्भवासहितं
अग्रहत्वं प्राप्तं यात । मेपि नं आपालं सोतापन्नादि जुल ।
महाजनपिनि निर्मित्तं महत्फलदायी धर्मदेशना जुल ।

अप्रमादवर्गे वर्णना सिधल

निगूगु वर्ग

-287-
-186-

३. चित्तवग्गो

१. मेघिय स्थविरया कथा

“फन्दनं चपलं चित्तं” धँगु ध्व धर्मदेशना चालिका पर्वते च्वनाच्चंहा शास्तां आयुष्मान् मेघियया कारणं कना-
विज्याःगु लः । धँगु खं प्रकाश यायेत व्याक्कं मेघिय सूत्रतं
विस्तार यायेमाः । स्वगु वित्तकं आसक्त जुयाः उगु आम्र-
वने च्वनाः ध्यानयाये मफयाः वोह्य मेघिय स्थविरयात सःताः
शास्तां मेघिय ! छं तःधँगु भूल यात; मेघिय ! जि
याकःचा त्तिनि मेह्य सुं भिष्णु मदुतले आसे धकाः धायेक
धायेकं जितः यकःका सोःतावंह भिष्णुं थुगु प्रकारं चित्तया
वशे च्वनेगु उचित मजू । ध्व चित्त धयागु लघु परिवर्तन
ज्वीयो; उकियात थःगु वशे तये फयेकेमाः” धयाः ध्व निपु

१. उदा. पा. पृ. १०२: मेघियसुत्तं मेघियवग्गो; धं. नि. नवेकनि-
पात, पृ. ६: मेघियसुत्तं, धं. नि. धवग्गो ।

गाथा घयाबिज्यात-

१. "फन्दनं चपलं चित्तं दुःखं दुःखिदारयं ।
उजुं करोति मेधावी उसुकारोव तेजनं ॥
२. "वारिजोव थले छित्तो ओकमोकत उव्वतो ।
परिफन्दित्तं चित्तं सारधेयं पहातवेत्ति ॥"

अर्थ-

१- "बुद्धिवान्पिसं चंचल-चपलगु, रक्षायानां याये थाकुगु चित्तयात, वाणकारकं वाणयात तप्यंकइगु थें थःगु चित्तयात तप्यंका काइ ।

२- "लखे च्वंहा न्यायात स्थले तयेगु समये गथे छट्-पटेज्वीगु खः, अथे हे थ्व चित्त नं मार वन्धनं छुटे यायेगु समये छट्पटेजुइ ।"

पदार्थ-अन 'फन्दन' धैगु रूपादि आरम्भणे तित्तिन्हया-च्वंगु । 'चपल' धैगु छगू इयपिथे मच्चनीगु, गांयापि मस्त थें छगू आरम्भणे च्वनामच्चनीगु जूगुलि 'चपल' । 'चित्तं' धैगु विज्ञान च्वनीगु भूमि, आरम्भण क्रियादिचित्त जूगुलि थ्वैत चित्त धाःगु खः । 'दुःखं' धैगू फोहर-फिहरगु थासे फोहर नइहा दोहं थें अनुकूलगु छगू हे आरम्भणे तये थाकु-गुलि रक्षा याये थाकु । 'दुःखिदारयं' विषम आरम्भणे वनीगु-यात रोके याये थाकुगुलि निवारण याये मफुगु । 'उसुकारो व तेजनं' धैगु गथे वाण देकीह्यस्यां जंगलं कथि छपु कया-हयाः ख्वला तासेयानाः जाति इलाः मकःयागु मी क्वाकाः

सिमाया कापी वर्धकाः बेकी मज्जीक तर्प्यकाः सुयात नं
कयेके योग्य यइ । थथे यानाः दयेकाः राजमहामात्मापित
शिल्प क्यनाः आपालं सत्कार सम्मान लाभ याइ । थुगु
प्रकारं हे बुद्धिमान्नी, पण्डित, विज्ञपुरुष तितिन्हुयाज्जीगु
स्वभाव दुह्य चित्तयात, धुतङ्गपालम व जङ्गलवासद्वारा
खला मदेके थें मोटागु क्लेश मदेकाः, श्रद्धारूपि चिल्लोय्
प्याकाः, कायिक चैतसिक वीर्यद्वारा क्वाकाः, समथ विद-
शैनाया कापि त्यलाः तर्प्यगु, बेमकोगु, ज्या काये योग्यगु
याइ; अथे यानाः लि संस्कारयाप्रति विचाः यानाः महानगु
अविद्या स्कन्धयात तच्छ्रयानाः, स्वंगु विद्या, खुगु अभिज्ञा,
मुंगु लोकोत्तर धर्म धंगु आदियात हस्तगत यानाः अग्रदक्षि-
णेभ्यताय प्राप्त जुइ ।

‘वारिजोवा’ धंगु न्यां थें । ‘थले लिस्तो’ धंगु ह्लाःतं
वा तुत्ति वा जालं आदिमध्ये छुं छगुलि बँय् तयाबीगु ।
‘ओकमोकती उठभतो’ धंगु ‘ओकपुण्णेहि चीवरेहि’ धाःथें
लःयात ‘ओक’ धाःगु लः । ‘ओकं फहाय अनिकेत सारी’
धंगु आसिय = छे लः, तर थन निगुलि अर्थ लगजू । ‘ओक-
मीकतो’ धकाः थन ‘ओकमोकतो’ धाःगु लःरूपि छेवात
धाःगु लः । ‘उठभतो’ धंगु लखं लिक्काः मेथाय् तयेगु ।
‘परिफन्दतिदं चित्तं’ धंगु गथे वे (न्यांयात) लखं लिक्काः
बँय् तइक्ले, लः मदयाः न्यां छटपटे ज्वी, अथे हे तुं पञ्च-
कामगुणे अभिरमण यानाः ज्जीहा चित्तयात उकि थतकयाः
मारया बन्धन जुयाच्चंगु संसारचक्रं थतकयाः, विपश्यना

कर्मस्थाने च्वंगु चित्तयात कायिक व चैतसिक वीर्यद्वारा
सन्तप्त यायेवले छटपटे ज्वी, स्थिर जुयाचवने फ़ैमखु; थये
जूसां तवि लक्षयात मतोतुसे प्रज्ञावान् पुरुषं उक्त प्रकारं
चित्तयात तप्यंकाः, कर्मण्य याइ धैगु अर्थ खः । मेग् कथं
धाल घाःसा- थव मारया वन्धन जुयाच्वंगु संसारचक्रयात
मतोतुसे ज्वनाच्वंहा चित्त, व न्यां थें छटपटे ज्वी । उकिया
निर्मित मारया वन्धनयात तोःतेमाः; बलेशरूपि मारवन्धन-
द्वारा हे छटपटे ज्वी, उकि उकियात तोःतेमाः ।

गाथा सिधःबले मेघिय स्थविर स्रोतापत्तिफले प्रतिष्ठित
जुल । मेपि नं आपालं स्रोतापत्तादि जुल ।

Dhammadownload.com

२. सुं छम्ह भिक्षुया कथा

‘दुन्निग्गहस्स लहुभौ’ धंगु थ्व धर्मदेशना श्रावस्तीस विज्यानाच्च्वंहा शास्तां सुं छम्ह भिक्षुया कारणे कनाविज्याःगु खः । कीशल जुजुया राज्यस पर्वतकवसं मातिक गां धंगु आपालं मनूत वासयानाच्च्वंगु गां छगू दुगु खः । अले छम्हुया दिने स्वीह्यति भिक्षुपि शास्तायाथाय् अरहंततक्कयागु कर्मस्थान कंकाः व गामे वनाः भिक्षाटनया लागि हाहां वन । अले इमित गुह्य व गांया मातिक धंहा मालिक खः वया मांहास्या खनाः छेय् फंतुकाः अनेक प्रकारया अग्ररसं युक्तगु यागु भोजनं तृप्त याकाः ‘भग्ते ! गन विज्यायेत्यनागु ?’ धकाः न्यन ।

‘महाउपासिके ! गन सुविस्ता जुल अम वने ।’

‘आर्यपिसं वर्षावास यायेगु थाय् मालाच्च्वंगु उवीमाः’ धकाः सीकाः, पालिकवे भोस्सुनाः ‘यदि आर्यपि थ्व स्वलातक्क धन च्वनाविज्याःसा जि त्रिहरण व पञ्चशील कयाः उपोसथकर्म याये’ धकाः घाल । भिक्षुपिसं ‘मीसं थ्वया’

कारणं भिक्षाया वारे कष्टं ज्वी म्वाक्क, भवसागरं उत्तीर्णं
जुयेफै' धकाः मत्तीतयाः स्वीकार यात । वं इमित् च्वनेगु
विहार दयेकाविल । इपि अन च्वसे छन्हया दिने सकलें
मुनाः परस्पर अववाद यात- 'आबुसो ! भीपि प्रमादी
जुयाच्चने योग्य मजू । भीगु निमित्त च्वागू महानरकया
लुखा थःगु छे' थें चालाच्चंगु दु । भीपि जीवमान बुद्धया
थासं कर्मस्थान कथावयाच्चना । बुद्ध धैपिन्त ल्यूल्यू जुया
जूसां नं शठताद्वारा खुशि याये मफु । बुद्धया इच्छानुसार-
द्वारा हे सःतुष्ट थायेफै । अतः अप्रमादी जु । छथाय् सं निह्य
वनाच्चने मज्यू, न फेतुनाच्चने ज्यू । संध्याइले स्थविर उप-
स्थान यायेवले व सुथे भिक्षाटन थायेगु इले जक छथाय्
मुने, मेगु इले निह्य छथासं च्वनेमखु । छु जुयाः सुं उसाय्
मन्त धाःसा, व उसाय् मदुहा भिक्षु वयाः विहार दध्वी च्वंगु
गं थाइवले, गंथा सःयागु संकेतं वयाः वैत वासः याये ।'
इपि थुगु प्रकारं नियम दयेकाः विहार यानाच्चवंवले छन्हया
दिने व उपासिकां ध्यां, चिकं, मट्टा आदि ज्वंकाः च्यो
भ्वातितप्सं चाःहुयेकाः संध्याइले उगु विहारे वनाः विहा-
रया दध्वी भिक्षुपि मखनाः 'आर्यपि गन वन ज्वी ?' धकाः
मनूतय्के न्यनाः 'आर्या! थःथःगु रात्रीस्थान व दिवास्थाने
च्चंच्चनज्वी' धकाः धासेलि 'गथेथानाः दर्शन याये फैले ?'
धकाः न्यन । अले भिक्षुसंधया नियम स्थूपि मनूतेसं वैत
घाल- 'आर्या! गं थाल धाःसा मुंवइ ।' वं गं थाके विल ।
गंथा सः तायाः भिक्षुपि 'सुं संचमन्तज्वी' धकाः थःथःग

थासं प्याहां वयाः विहारया इत्थी मुन । निहो व्यक्तं छगू
 लंपु वोगु धंगु मदु । छगू छगू थासं छहा छहा जक धांगु
 खन्नाः उपासिकां जि पुवपि थबंथः त्वापुत्रात ज्वीमाः
 घकाः मत्तीतमाः भिक्कुसंधयात वन्दनत्त मात्ताः म्यन - 'मन्ते!
 कलह-शानाविज्याना लाकि छु ?'

'महाउपासिके ! मयांना ।'

'मन्ते ! यदि कलह मदु धंगु जूसा छाया् जिथाय् छेय्
 विज्यायेबले ये सकले नापं विमज्यासे छगू छगू थासं छहा
 छहा विज्यानानु ?'

'महाउपासिके ? छगू छगू थासे ज्वनाः श्रमण-धर्म
 यानाज्वना ।'

'तात ! श्रमण-धर्म धंगु छु खः ?'

'महाउपासिके ! शरीरयागु स्वीनिगू भागे ध्यान
 यानाः एव आत्मभावस क्षय-व्यय ज्ञान तयाज्वना ।'

'मन्ते ! छुले एव शरीरयागु स्वीनिगू भागे ध्यान
 यायेगु व एव आत्मभावस क्षय-व्यय ज्ञान तये धयागु छल-
 पोलपिसं जक याये ज्यंगु लाकि अथवा जिमिसं न याये-
 ज्यु ?'

'महाउपासिके ! स्वैत न निवारण यानातःगु मदु ।'

'अथेजुसा जितः न स्वीनिगू शरीरया भागे ध्यान
 यायेगु ध्यादु कतविज्याह् एव आत्मभावस क्षय-व्यय
 ज्ञान तयेगु खं न कनाविज्याह् ।'

‘महाउपासिके ! अथेजूसा का’ धयाः व्याकरो स्पता-
विल ।’

अवलेसंनिसे शरीरयागु स्वोनिगू भागे ध्यान यानाः,
थःगु आत्मभावस क्षय-व्यय विचार तथाः भिक्षुपिसिबे नं
ह्लापलाक्क व उपासिकां स्वंगू मार्गया स्वंगू फल प्राप्त
यात । मार्गनापं हे बघात प्यंगू प्रतिसम्भिदाज्ञान व लौकिक
अभिज्ञा समेतं प्राप्त जुल । मार्गफल-सुखं दनाः दिव्यचक्षु-
द्वारा वं ‘जि पुत्रपिसं गुवले थव धर्मयात अवबोध यात
खनि’ धकाः विचाः यानाः सोबले ‘थुपिं सकलें सरागी,
सद्धे षी तथा समोही तिति, विपरयना ध्यान मात्र नं इमिके
मदुनि । छु जिमि पुत्रपिके अरहत्वया उपनिश्रय दुलाकि
मदु खनी’ धकाः आवर्जन यानाः ‘दु’ धैगु खंकाः ‘शयनासन
अनुकूल जकं मदुलाकि छु’ धकाः आवर्जन यानाः ‘व नं दु’
धैगु खंकाः, ‘पुद्गल अनुकूल जकं प्राप्त मजूलाकि छु’
धकाः आवर्जन यानाः ‘पुद्गल अनुकूल नं दु’ धकाः खंकाः
‘आहार अनुकूल जकं प्राप्त मजूलाकि छु’ धकाः विचाः
यानाः सोबले ‘आहार अनुकूल इमित प्राप्त मजू’ धकाः
खंकाः अनंनिसे नाना प्रकारयागु, अनेक प्रकारया खाद्य,
नाना प्रकारया अग्ररसयुक्त भोजन दयेकाः, भिक्षुपिन्त थःगु
छेय् फेतुकाः दक्षिणोदक वियाः ‘भन्ते छलपोलपिन्त छु छु
यो वव कयाः भपाबिज्याहु’ धकाः लःह्लानाविल । इमिसं
इच्छानुसारयागु आदि कयाः नल । अनुकूल आहार प्राप्त
जुयाः इमि चित्त एकाग्र, (=एकचित्त) जुल । इमिसं

एकाग्रं चित्तं विपर्यया बहयानाः प्रतिसम्प्रदासहित
 अरहत्त्व प्राप्त यानाः मत्ती स्वीकल- 'ग्रहो ! महाउपासिका
 जिमि प्रतिष्ठा जुल ! यदि भीत अनुकूल ग्रहहार लाभ
 मज्जु जुस मारगफल साक्षात्कार मज्जुलज्जी । आः वर्षावास
 सिधेकाः पवारण्य यानाः शास्तावाथाय वनेमाल' घकाः
 'शास्तायागु दर्शन यायेगु इच्छा जुल' घकाः इमिसं महा-
 उपासिकायाके न्यन । 'ज्यु आर्यपि' घयाः ल्यु ल्यु वनाः
 'भन्ते ! हानं नं जिमित स्वयाविज्याहु' घकाः आपाव
 प्रियवचन ज्ञानाः उपासिका ह्याहां वन । इपि भिक्षुपि सं
 क्षास्ती वनाः शास्तायात बन्दना यानाः छलेलिक फेतुना
 क्वंपिके 'भिक्षुपि ! छु छिमित क्षमनीय जुला ? छु छिमि
 यापन बांलाक जुला ? भिक्षाद्वारा कष्टला मज्जुला ?'
 घकाः न्यसेंजि 'भन्ते ! जिमित क्षमनीय व यासुनीय जु,
 भिक्षाद्वारा कष्ट नं मज्जु । जिमि मातिकमाता घंहा उपासिका
 जिमि चित्ताचारयात सीकाः ग्रहो, जिमित थुजागु ग्रहहार
 दयेकाभ्यसा ज्युल्ले घकाः मने स्वीकेबले मने स्वीकू थं
 ग्रहहार दयेकादिल' घकाः वया गुण खं कन ।

छह्म निष्ठां कस्य गुण खं न्यनः मन वनेगु इच्छायानाः
 शास्तायाथाय कर्मस्थान कयाः 'भन्ते ! जि व ज्ञाने वने-
 तेनह' घकाः शास्तायाके न्यनाः जेतकतं प्याहां वनाः धर्पि-
 निसे व मने क्वंकाः विहारे हाहां कंहुनु हे मने स्वीकल-
 'ज्यु उपासिकां मनेसागु खं स्यु । जि जुलसां लंया ककाहलि
 समीह्याकन । विहारे कंपुये फंमज्जु । ग्रहो ! विहार सफा-

यानाविद्दह्य मनु छह्य छ्वयाहःसा गुलि ज्यूखै !' छैय्
 च्वना च्वच्चं हे उपासिकां आवर्जन याःबले व खँ सीकाः
 'हुं', विहारे वनाः सफा यानाव्यु' धकाः मनु छ्वयाहल ।
 मेह्यस्यां हानं 'लःत्वने मास्तिवो अहा ! जितः साखःति
 लः दयेकाः छ्वयाहःसा ज्यूखै' धकाः मत्ती ल्वीकल । उपा-
 सिकां छ्वयाहल । कन्हेखुनु सुथह्नाप्पनं 'नाइस्यच्चंगु यागु-
 सहित मधिचधि 'हःसा ज्यू' धकाः मने तल । उपासिकां
 अथे हे यात । यागु त्वनाः वं 'अहा ! जितः थुजाःगु खाद्य-
 पदार्थ छ्वयाहःसा ज्यूखै' धकाः मत्तीतल । उपासिकां व न
 छ्वयाहल । अले वं मने ल्वीकल- 'थ्व उपासिकां जि मने
 तःथे ब्याक्कं छ्वयाहल । जितः व स्वयेमास्तिवल । अहा !
 जिगु निर्मित नाना प्रकारया रसयुक्तगु भोजन ज्वंकाः स्वयं
 वोसा ज्यू ।' उपासिकां 'जि पुत्रं जितः स्वेगु इच्छा याना-
 च्वन । जि वइगु आशा कयाच्वन' धकाः भोजन ज्वंकाः
 विहारे वनाः वत (भोजन) विल । भोजन याये सिधयेकाः
 वं 'उपासिके ! मातिकमाता धैह्य छहै खःला ?' धकाः
 न्यन ।

'खः, पुता !'

'छं मेपिनिगु मनया खँ स्यूला ?'

'तात ! छाय् जिके न्यनाच्वनागु ?'

'जि मने तःतःथे ब्याक्कं यानाविल, उकि न्यना-
 च्वनागु ।'

‘तात ! मेपिनि मनया खं स्यूपि भिक्षुपि यक्का दु ।’

‘उपासिके ! जि मेपिके न्यनाच्चनानु मखु । छंके न्यना-
च्चनानु ।’

अथे खःसातभि उपासिकां ‘मेपिनि मनया खं स्यू’
घकाः मघासे ‘तात ! मेपिनि मनया खं मस्यूपिसं अथे
याइला ?’ घकाः घाल ।

‘अहो ! ध्व करो भयानकगु ज्या जुल । पृथकजन
धैपिसं भिगु नं मभिगु नं मत्ती ल्बीकेफु । यदि जि छुं
मखुगु मने ल्बीकल घाःसा, दसिसहित्त खूंयागु आगंस ज्वने
थे यानाः जिगु वेइज्जत यायेफु । जि थन विस्युं वनेमाल’
घकाः मने तथाः ‘उपासिके ! जि वनेत्यल’ घकाः घाल ।

‘आर्य ! जन विज्यायेगु ?’

‘उपासिके ! शास्तायाथाय् ।’

‘मन्ते ! अक्क थनसं च्वनाविज्याहुं ।’

‘उपासिके ! च्वं मखु । वहे वने’ घकाः प्याहां वयाः
शास्तायाथाय् वन । अले वंके शास्तां ‘भिक्षु ! छु, अन्त
अन बास प्राप्त मज्जुलला ?’ घकाः न्यनाविज्याह ।

‘खः मन्ते ! अन च्वनेमफु ।’

‘भिक्षु ! छाय् ?’

‘मन्ते ! क उपासिकां मने तःतःसु खं स्यू ।’ पृथकजन
धैपिसं भिगु नं मभिगु नं, मने ल्बीकेयो । यदि जि छुं

अयोग्यगु मत्तीतल धाःसा दसिसहित खँया आगँसा ज्वनेथे
जितः बेइज्जत यायेफु धकाः मत्तीतयाः वयागु खः ।

‘भिक्षु ! छ अन हे च्वनेमाः ।’

‘भन्ते ! मफु । जि अन च्वनेमखु ।’

‘भिक्षु ! अथेजूसा छता चीजयात रक्षा याये फुला ?’

‘भन्ते ! व छु खः ?’

‘छंगु चित्तयात जक रक्षा या । चित्त धैगुयात रक्षा
याये थाकु । थःगु चित्तयात हे निग्रह या, मेगु छुं मने तये-
मते । चित्त धैगुयात निग्रह याये थाकु’ धकाः घयाः श्व
गाथा घयाबिज्यात-

-दुन्निग्गहस्स लहनो यत्थकामनिपातिनो ।

चित्तस्स दमथो साधु चित्तं दन्तं सुखावहंति ॥”

अर्थ-

‘पलख पलखं उत्पन्न ज्वीह्य, कजेयानां कजेयाये थाकुह्य
थः मनदुथाय् वनीह्य, थुजाःह्य चित्तयात वशे कायेगु असल
खः । चित्त वशे तःह्यसित हे सुख जुइ ।’

पदार्थ- अन चित्त धैगु दुःखपूर्वक निग्रह यायेमाःगु
जूया निमित्त ‘दुन्निग्गहं धाःगु । तुरन्त उत्पन्न जुयाः निरुद्ध
ज्वीगुलि ‘लहु’ धाःगु । उजागु निग्रह याये थाकुगु लहु
परिवर्तन ज्वीगुयात ‘दुन्निग्गहस्स लहनो’ धाःगु । ‘यत्थ
कामनिपासिनो’ धकाः गन मनदत अन वनीगु स्वभाव दुह्य,

ध्वं लाभज्वीगु धाय्, प्रलाभज्वीगु धाय्, अथवा अयोग्यगु
 धाय् घकाः मस्यू । न वं जाति सो, न वण सो । वन गन
 इच्छा जुल अन अन हे वनीह्य जूगुलि 'यस्य कामनि-
 पातिनो' धाःगु खः । उजागु थुगु प्रकारयागु चित्तयात
 'चित्तस्स दमथो साधू' अर्थात् प्यंगु आयंमार्गद्वारा दमन
 यायेगु स्वभाव अर्थात् गये यानाः दमन यायेवले शान्त ज्वीगु
 खः अयं यायेगु असल । छाय् धाःसा ध्व 'चित्त दमत्तं सुखा-
 वहं' चित्तवत्तं दमन यायेगुलि सुख ज्वी । शान्त यायेगु,
 शान्त यायेगुद्वारा मार्ग-सुखं व परमार्थं निवणि सुख हया-
 विइ ।

देशना सिधःवले मुनाच्चंपि मनूत आपालं स्रोतापेन्नादि
 जुल । महाजन्मपिन्त सार्थक धर्मदेशना जुल ।

शास्तां व भिक्षुयात ध्व अववाद विद्याः 'भिक्षु ! हुं,
 मेगु छु चित्तं मतःसे अन हे च्वं' घकाः छ्वयाविज्यात ।
 व भिक्षुं शास्ताया थासं अववाद प्राप्त यानाः अन वन ।
 पिनेयागु मेगु छु खं कल्पना मर्याः । महाउपासिको नं दिव्य
 चक्षुद्वारां सोवले स्थविरयात खनाः 'आः अववाद बोह्य
 आचार्यं लाभ यानाः जि पुता हाकरं धन वल' घकाः धःगु
 ज्ञानं परिच्छेद-यानाः वेत योग्यसु आहार दयेकाबिल ।
 अनुकूलगु आश्रय लेवन यानाः गान्धुर्वा मदेवं हे व कारहत्वव्
 ध्यनाः मार्गफल सुख्यं च्वनाः 'अहो महाउपसिका ! जिगु
 प्रतिष्ठा जुल । जि ध्वया कारणं संसारं उत्तीर्णं जुल'
 घकाः मरि ह्वीकाः 'धुगु आत्मजन्वे जुलसां ध्व जिगु

प्रतिष्ठा जुल । जि संसारचक्रे चाचाहिलाजुयाच्चवनाबले
 मेमेगु आत्मभावे नं थ्व जिगु प्रतिष्ठा जुल लाकि मजू
 खनि' धकाः बिचा यानाः सोबले ग्वीगु आत्मभावया खँ
 लुमंकल । ग्वीगु आत्मभावे वया पत्नी जुयाः मेपिनिप्रति
 आसक्त जुयाः थःगु ज्यान काल धकाः वं खंकल । अले
 स्थविरं वैगु उलिमछि अगुण खँया द्वँ खंकाः 'अहो ! थ्व
 उपासिकां अति भयानकगु ज्या यात' धकाः मने ल्वोकल ।
 छेँय् च्वँच्वं महाउपासिकां 'छु जि पुत्रया प्रव्रजित ज्या
 सफल जुलला थें' धकाः बिचाः याना सोबले 'व अरहत्त्व
 प्राप्त जूगु खँ सीकाः वयानं च्वे बिचाःयाना सोबले जि पुत्र
 अरहत् जुयाः 'अहो ! थ्व उपासिका जिगु महान प्रतिष्ठा
 जुल' धकाः बिचाः यानाः 'अतीत समये नं थ्व जिगु प्रतिष्ठा
 जूगु दु लाकि मदु खनि धकाः बिचाः याना सोबले ग्वीगु
 आत्मभाव अनुस्मरण यात ।' जि जुलसां ग्वीगु आत्मभावस
 मेपिनाप मिलेजुयाः थ्वयागु ज्यान कया खनि । थुलिमछि
 जिगु अगुण खँ द्वँ खंकाः 'अहो ! थ्व उपासिकां तःधंगु हे
 अपराध यात !' धकाः मत्ती ल्वोकल । 'संसारे चाहिला-
 जुयाच्चवनाबले जि जि पुत्रयागु उपकार यानागु दुहे मदु लाकि
 छु ?' धकाः बिचाः याना सोबले वयां उखे सच्छिगु आत्म-
 भावयागु खँ लुमंकाः, 'सच्छिगु आत्मभावे जि थ्वया पत्नी
 जुयाः छथाय् ज्यान कायेगु थासे थ्वयात जि जीवनदान
 बियागु दु । अहो ! जि जि पुत्रयात महान उपकार यानागु
 दु' धकाः छेँय् च्वनाः हे 'वयासिकं च्वे विशेषयानाः बिचाः

याना सो षकाः धाल । वं दिभ्यश्रोतधातुद्वारा व सः तायाः
 विशेष वानाः सच्छिन्नं आत्मभावया खं लुप्तकाः, अन वं
 यःत ज्यानं व्यंगु खं खंकाः । अहो ! जितः श्व महाउपा-
 सिंका न्हापा उपकार याःगु दु खनिका । षकाः सस्तुष्ट
 जुयाः अन हे वंत्त प्यंनू मार्गफलया वारे प्रश्न कनाः अनुषा-
 दिशेष निर्वाण वातुस परिनर्वाण जुल ।

५. 'अनुप्रादिकेष निर्वाण' धयागु तिर्वाणसहित पञ्चस्कन्ध नं
 निवृत्त उचीगुवात धाःगु खः । 'सउपादिकेष निर्वाण' धयागु
 क्लेश निवृत्त जुगुयात धाह । धयागुवा मतलब छु धाःसा
 'सउपादिकेष निर्वाण धायेव क्लेश निर्वाण जुगु धाःगु खः ।
 क्लेश निर्वाण जूसी पञ्चस्कन्ध धाहि बांकी बनि । पञ्चस्कन्ध
 सनेत्त अनुगुवात सउपादिकेष निर्वाण धाह ।

३. उत्कण्ठित जूहू सुं छहू भिक्षुया कथा

‘सुदुहसं’ धैगु थ्व धर्मदेशना श्रावस्तीस च्वनाविज्याना-
च्वंह्य शास्तां सुं छह्य उत्कण्ठित जूह्य भिक्षुया कारणे
कनाविज्याःगु खः । शास्ता श्रावस्तीस विज्यानाच्चंबले
छह्य श्रेष्ठीपुत्र थःगु छैय् बइह्य स्थविरया न्ह्योने वनाः
‘भन्ते ! जि दुःखं मुक्तज्वी मास्तिवल । जितः दुःखं मुक्त
ज्वीगु उपाय छैगू कनाविज्याहु’ धकाः धाल ।

‘आबुसां ! ज्यू, यदि दुःखं मुक्त ज्वीगु इच्छो जूसा
शलाक-भोजन व्यु, पाक्षिक-भोजन व्यु, वर्षावासिक-भोजन
व्यु, चीवर आदि प्रत्ययत व्यु, थःगु सम्पत्ति स्वभाग थलाः
छगू भाग ज्या-खँय् लगैया, छगू भागं कलाः-काय् पि पोषण
या, छगू भाग बुद्धशासने व्यु’ धकाः धाल ।

‘ज्यू, भन्ते !’ धयाः वं धाःगु क्रमानुसार व्याक्कं
यानाः हानं स्थविरयाके न्यन- ‘भन्ते ! वयां उखे मेगु छु
छु यायेगु ?’

‘आबुसो ! त्रिशरण का, पंचशील का ।’

व नं कथाः वयां च्चेयामु खं न्यन । ‘अथेजूसा दशशील का ।’ वं ‘ज्यू, भन्ते !’ घयाः काल । थुगु प्रकारं छसिनिसे पुण्यकर्म याःगुलि ‘अनूपूर्व श्रेष्ठीपुत्र’ धंगु नां च्वन । ‘भन्ते इवमं उखे छुं याये, मानिगु दु ल्हा ?’ घकाः हाकनं न्यंबले- ‘अथेजूसा प्रव्रजित जु’ घकाः धासेलि प्याहां वयाः प्रव्रजित जुल ! अभिघर्मं सःहा छ्हा मिक्षु वया आचार्य जुल । विनय सःहा छ्हा उपाध्याय जुल । उपसम्पदा प्राप्त-ज्वी धंसेलि वया आचार्य थःगु थासे वइबले अभिघर्म-सम्बन्धी प्रश्न कनिगु- ‘बुद्धशासने थुगु याये ज्यू, थुगु याये मज्जू ।’ उभीध्यायं नं थंगु थासे वइबले वैत विनयसम्बन्धी प्रश्न कनिगु- ‘बुद्धशासने थव याये ज्यू, थव याये मज्जू; थव याये त्यो, थव याये मरयो ।’ अले वं विधाःयत्त- ‘अहो ! बढी इयातुगु ज्या जुल । दुःखं मुक्त ज्वीगु इच्छा यानाः जि प्रव्रजित जुया । धन ला ह्लाः चक्रकंकेगु थाय् नापं खनेमदु । गृहस्थी ध्वनाः हे दुःखं मुक्त ज्वीफु । जि गृहस्थी हे जुय-माल ।’ अन्तिसिसे वउत्कण्ठित जुयाः, मन लगे मज्जुयाः, इकीनिष्-शरीरथा भाग मध्यमत्र नं मयाः, पाठ नं मकाः । क्वेकाली ज्वीकानंसि जुयाः, रुक्ष जुयाः, आबस्यपनया वसे च्वनाः, चासु जक बघेकाञ्जन । अले क्मात् क्माय सह्य क्माणोहं (अभुसो ! छाय् छ दसा दत्तं, फेतुसां फेतुना हे जक क्माणोहं ? पप्रहुरोगं ध्यहा ये गंसि जुयाः, रुक्ष जुयाः, चासुवेगुली व्यस्त जुयाच्चन; छं छु याना ?’ घकाः

न्यन ।

‘आबुसो ! उत्कण्ठित जुयाच्चवना ।’

‘छु कारणं ?’

वं व प्रवृत्ति कन । अले इमिसं वया आचार्य उपाध्याय-
पित कन । आचार्य व उपाध्यायं वैत वीनाः शास्तायाथाय्
वन । शास्तां ‘भिक्षुपि ! छाया वयागु’ धकाः न्यना-
विज्यात ।

‘भन्ते ! थ्व भिक्षु छलपोलया शासने उत्कण्ठित जुया-
च्चन ।’

‘भिक्षु ! थथे खः ला ?’

‘भन्ते ! जि दुःखं मुक्त ज्वी धकाः प्रव्रजित जुयागु
खः । व जितः आचार्य अभिधर्मया खं कनाविज्याइ ।
उपाध्यायं विनयया खं कनाविज्याइ । थन जितः ह्लाः
चक्ककेगु थाय् हे नं मदु । भन्ते ! गृहस्थी जुयाः नं दुःखं
मुक्त जुये फु । अतः गृहस्थी जुो धकाः निश्चय याना ।’

‘भिक्षु ! यदि छं छता जक रक्षा याये फुसा मेगु वाकिगु
रक्षा यायेमाःगु ज्या मदु ।’

‘भन्ते ! व छु खः ?’

‘छंगु चित्त जक रक्षा याये फुला ?’

‘भन्ते ! फु ।’

‘अथेजूसा थःगु चित्त जक रक्षा या’ धकाः थ्व अवावद

त्रियाः श्व गाथा धर्माविष्कारे-

“सुदुहसं सुनिपुणं यत्थ कामनिपातितं ।

चित्तं रक्खेव मेघावी चित्तं गुप्तं सुखावहंति ॥”

अर्थ-

“खंकां खंके थाकुहा, अतिकं सूक्ष्महा, थः मन दुथाय वनीहा; थुजाहा चित्तयात-मेघावी (पण्डित) पिसं वशे तयेमाः, चित्त वशी तःसात्तिनि सुख प्राप्त जुइ ।”

पदार्थ- अत्र 'सुदुहसं' धैरु धात्थे हे खंके थाकुगु । 'सुनिपुणं' धैरु बालाक हे निपूरांगु अर्थात् अतिसूक्ष्मगु । 'यत्थ कामनिपातितं' धैरु जाति आदि बास्ता मयासे, लाभ याये ज्युगु, लाभ याये मज्युगु, योग्य अयोग्य आदि गम मन दत्त अत्र वनीगु स्वभाक् दुहा । 'चित्तं रक्खेव मेघावी' धैरु अन्धमूर्ख, बुद्धि मदुहास्यां थःगु चित्तयात रक्षा याना- तये फुपि मदु । चित्तया वशी च्वनाः दुःख कण्डय् थ्यनी । मेघावी जूहा पण्डितं हे जक चित्तयात रक्षा यायेफे । उकि छं नं चित्तयात हे जक गोप्य या, रक्षा या । 'चित्तं गुप्तं सुखावहं' श्व चित्तयात रक्षा याये फत्त धाःसा श्वं मागं सुख, फलसुख तथा निवर्णिसुख आदि हयाविइ ।

देशना सिधःबले व भिक्षु स्रोतापत्तिफले थ्यनं । मेपि नं आपालं स्रोतापत्तादि जुल । महाजनपिनि निति सार्थक धर्मदेशनं जुल ।

卐

४. भागिनेय्य संघरक्खित थेरया कथा

‘दुरङ्गमं’ धैगु थ्व धर्मदेशना श्रावस्तीस च्वना-
 विज्याःह्य शास्तां संघरक्खित (=संघरक्षित) धैह्यस्या
 कारणे कनाविज्याःगु खः । श्रावस्ती छह्य कुलपुत्र शास्ताया
 धर्मदेशना न्यनाः प्याहां वयाः प्रव्रजित जुयाः उपसम्पदा
 ज्वी धुंसैलि ‘संघरक्षित स्थविर’ धैह्य जुयाः गोन्हुचां मदय्वं
 अरहत्वय् थ्यन । वया किजाया काय् बुयाः स्थविरया नां
 ववकयाः तल । व ‘भागिनेय्य संघरक्षित’ धैह्य जुयाः
 ल्याय्ह्य जुसैलि स्थविरयाथाय् प्रव्रजित जुयाः उपसम्पदा
 प्राप्त जुसैलि छगू गांयागु विहारे वर्षावास च्वनाः, छकू
 न्हेकु हाकःगु, छकू च्याकु हाकःगु निकू वर्षावासिक कापः
 प्राप्त जुयाः ‘च्याकु हाकःगु जिमि उपाध्याययात ज्वी’
 घकाः बिचाः यानाः ‘न्हेकु हाकःगु जितः ज्वी’ घकाः
 मने तथाः वर्षावास सिघसैलि ‘उपाध्याययागु दर्शन याःवने-
 माल’ घकाः वयाच्चवंबले लँ बिच्चे भिक्षाटन यायां वयाः,

स्थविर विहारे मवःनिबले हे विहारे द्वाहा वनाः, स्थविरया
 ह्निने च्वनेगु थासे बं पुयाः, तुति सिलेगु लः तथाः, आसन
 लायाः वइगु लं स्वयाः फेतुनाच्चन । अले वसपोल विज्याःगु
 खनाः लं सोवनाः पात्र-चीवर कय्यः 'भन्ते ! फेतुना-
 विज्याःहुं' घकाः स्थविरयात् फेतुकाः तालया पंखां गायेकाः
 लः बियाः तुतिसिखाः द्वाहा वयेव व कापः हयाः पालिव्वे
 तथाः 'भन्ते ! ध्व परिभोग यानाविज्याःहुं' घकाः घयाः
 पंखां गायेकाच्चन ।

अले वैत स्थविरं घाल- 'संघरक्षित ! जिक्के चीवर
 परिपूर्णं दु । छंहे परिभोग या ।'

'भन्ते ! जितः प्राप्त जुबलेनिसं ध्व छसपोलयात् हे
 घकाः मत्ती तथा । परिभोग यानाविज्याहुं ।'

'मौल संघरक्षित ! जितः त्रिचीवर परिपूर्णं दु । छं हे
 परिभोग या ।'

'भन्ते ! थये यानाविज्यायेमते, छलपोल हे परिभोग
 यात् घाःसा जितः महाफल दइ ।'

'अले बं बारंवार घालं नं स्थविरं इच्छा मयाः । अथे
 शुभु प्रकारं पंखां गायेकाः दना च्वं च्वं हे वं मत्ती स्विकल-
 'धि इहस्थीवले स्थविरवा भिधा' (भागिवेय्य) लः ।
 प्रव्रजित जुये सुकाः नापं च्वनीहाः (शिष्य) लः । थये
 जुधः नं उपाध्यायं परिभोग यानाविज्यायेगु इच्छा मयाः ।

१. ज्ये च्वं शुभु खंयात् ध्याने तयेवले चन 'कायुवा' घायेनाःगु वं च्वं ।

परिभोग मयासेलि ध्वसपोलनापं च्वनाः श्रमण-धर्मया छु
प्रयोजन ! गृहस्थी जुये ।’

अले वया मने थथे जुल- “गृहस्थी धयागु च्वने थाकु ।
गृहस्थी ज्याः छु ज्या यानाः जीविका याये ?’ अले हानं
मत्ती ल्वीकल ‘च्याकु हाकःगु कापः मियाः च्वलेचा छहा
काये । च्वले धैह्यास्यां याकनं मचा ब्वीकू । अले जि ब्वीकू-
पि मियाः ध्यवा दयेकाः कलाः छहा ह्ये । वं काय्मचा
ब्वीकी । अले वयात जि पाजुयागु नां छुनाः चिकिचाधंगु
रथे फेतुकाः जि काय् नं कलाः नं ज्वनाः पाजु वन्दना
यायेत वये । वयाच्वनीबले लं विच्चे जि कलाःयात घाये-
‘जि मचा छको हति, मचा जि यंके ।’ वं ‘छं मचा
यंकेम्वाः, बरु ध्व रथ ह्याकि’ धकाः धयाः मचा कयाः
‘जि हे यंके’ धकाः धयाः भचा ल्हने मफयाः घःचाः वनी-
थाय् तोःताविइ । अले वया शरीरया द्योनें घःचाः वनी ।
अले जि वैत ‘छं जिहा मचा न जितः बिल, न छं हे कोवी
फत । छं जितः नाश यात’ धयाः कथि जधुली दाये ।’

वं थथे मत्ती ल्वीकु ल्वीकुं दनाः पंखां गायेका च्वं च्वं
स्थविरया छद्यंले तालया पंखां दाल । स्थविरं ‘संघरक्षितं
जितः छाय् दाल खनि’ धकाः बिचाः यानाः सोबले वं
कल्पना याःगु, खं ब्याक्कं सीकाः ‘संघरक्षित ! मिसा-
यात दाये मफुत; थन बुढाहा स्थविरया छु दोष दु !’
धकाः धाल । वं ‘अहो ! आः धाःसा विनाश जुल । जि

मने ल्कीकाच्चनागु खँ उपाध्यायं सीकल । जितः श्रमण घर्म
छु याइ' घकाः घयाः तालया पंखा तोःताः बिस्युवनेत
सन ।

अले वयात ह्याय् ह्यापि श्रामणोरपिसं नं लिल्लुलिनाः
ज्वनाः शास्तायाथाय् वन । शास्तां इपि भिक्षुपि खनाः
'भिक्षुपि ! ह्याय् वयागु ? छिमित भिक्षु छह्य प्राप्त जुसल्ल ?'
घकाः न्यनाविज्यात ।

'भन्ते ! खः । उत्कण्ठित जुयाः बिस्युं वनाच्चंहा थ्व
ह्याय् महोसित ज्वनाः छलपोलयाथाय् वयागु खः ।'

'भिक्षु ! थथे खःला ?'

'भन्ते ! खः ।'

'भिक्षु ! ह्याय् छं थुजागु भयानकगु ज्या यानागु ?
छ छह्य उद्योगीह्य, छह्य बुद्धया पुत्र मखुला ? जिथे ज्याःह्य
बुद्धया शस्सने प्रव्रजित जुवाः थःत दमन यानाः स्रोतापन्न
घक्काः वा सकुदागामी घकाः वा अनागामी घकाः वा अर-
हन्त घकाः घायेके मफुत । ह्याय् थुजागु भयानकगु ज्या
यानागु ?'

'भन्ते ! उत्कण्ठित जूगुलि ।'

'छ कारणं उत्कण्ठित जुल !'

अले वं वर्षावासिक कपः प्राप्त जुगु खँनिसं कयाः
स्थविरया छयने तालया पंखां दायागु खेतक्क व्याक्क खँ
कना- 'भन्ते ! इहहे कारणं यानाः बिस्युं वनागु खः' घकाः

चाल । अले वयात शास्तो 'भिक्षु ! चिन्ता कायेमते; चित्त
 धैह्य तापाक्क च्वंगु आरम्मणयात नं ग्रहण यानाकाइह्य
 खः । राग, द्वेष तथा मोहयागु बन्धनं मुक्त ज्वीत उद्योग
 याये फयेकेमाः' धकाः धयाः ध्व गाथा धयाविज्यात-

“दुरङ्गमं एकचरं असरीरं गुहासयं ।
 ये चित्तं सञ्जयेस्सन्ति मोक्खन्ति मारवन्धना'ति ॥”

अर्थ-

‘तापाक्क वनीह्य, याकःचा चाःचाःहिलीह्य, शरीर
 मदुह्य तथा गुफाय् च्वनीह्य चित्तयात गुह्यस्यां संयम याइ
 व मारवन्धनं मुक्त जुइ ।’

पदार्थ- अन 'दुरङ्गमं' धैगु चित्त जुलसां माकःचिया
 जालया सुका छपु मात्र नं पूर्वदिशा आदिपाखें वनी धयागु
 मदु । तर तापाक्क च्वंगु आरम्मणयात नं ग्रहण यानाः
 काइ । उकि तापाक्क वनीह्य धकाः नां च्वंगु । न्हेगू च्यागू
 चित्त छथासं छपुचः मुनाः छगू क्षणो हे उत्पन्न ज्वीफै
 धयागु मदु । उत्पन्न ज्वीवले छगू छगू जक हे चित्त उत्पन्न
 जुइ व निरुद्ध ज्वीबं हानं भेगु छगू जक हे चित्त उत्पन्न
 ज्वीगुलि 'एकचरं' याकःचा वनीह्य धाःगु । चित्तयागु
 शरीर आकार वा वंचु आदियागुकथं वर्णभेद नं मदु; उकि
 'असरीरं' शरीर मदुह्य धाःगु । 'गुहा' धयागु चतुर्महाभूत
 रूपी गुफा खः । ध्व जुलसां हृदयरूपयागु आश्रय कया-
 च्वनीह्य जूया निति 'गुहासयं' अर्थात् गुफाय् च्वनीह्य

घ्राःगु । 'ये चित्त' घंगु सुं गुह्य मिजं वा मिसा वा नृहस्थी
 वा प्रवृत्तित, उत्पन्न मज्जुनिगु क्लेशयात उत्पन्न ज्वीके मवीगु;
 इत्थुति मद्गुया कारणं उत्पन्न ज्वीगु क्लेशयात तोःतीगु
 चित्तयात संयम घाहः; संयम यात घायेवं विक्षिप्त ज्वीमखु ।
 'मोक्खन्ति मारवन्धना' घंगु ब्याक्कं व क्लेश वन्धन मद्गुलि
 यानाः मारवन्धने नहं जुयाच्चंगु त्रैभूमिक संसर्चक्रं मुक्त
 जुह ।

देशनाया अन्तस भागिनेय्य संघरक्षित स्थविर सोता-
 पत्तिकले च्चकः वन । मेपि नं ज्ञापलं सोतावन्धादि जुम ।
 महाजत्रपित सार्वक धर्मदेशना जुम ।

Dharmma.Digital

५. चित्तहत्थत्थेरया कथा

‘अनवट्टितचित्तस्स’ धैगु थ्व धर्मदेणना श्रावस्तीस च्वनाबिज्याःह्य शास्तां चित्तहत्थत्थेर धैह्यस्या कारणे कना-बिज्याःगु खः । श्रावस्तीवासी छह्य कुलंपुत्र तनाच्चंह्य दोहं मामां जंगले द्वाहां वनाः मध्याह्न समये दोहं खनाः दोहंतय् पुचले तोःताः ‘आर्यपिथाय् अवश्यनं छुं भतिचा आहार प्राप्त ज्वी’ धकाः नयेत्वने पित्याःगुलि सहयाये मफयाः विहारे द्वाहां वनाः भिक्षुपिनि न्होने वन्दना यानाः छखे-लिवक दनाच्चन । उगु समयस भिक्षुपिनि ल्यंगु जा वांछव-येगु थले, नयाः ल्यंदुगु जा दुगु खः । नयेपित्यकाः वोह्य वैत इमिसं ‘थ्व जा कयाः न’ धकाः घाल । बुद्धयागु समये जुलसां अनेक सूपव्यञ्जनयुवतगु भोजन लाभ जू । वं अनं थःत माच्छि जा कयाः नयाः, लः त्वनाः, ह्लाः सिलाः भिक्षुपिन्त वन्दना यानाः ‘भन्ते ! छु थौं आर्यपि निमन्त्रणा यानातःथाय् बिज्यानाला ?’ धकाः न्यन ।

‘उपासक ! मखु । थन च्वंपि भिक्षुपिन्त थुगु हे प्रकारं ह्लिह्लि लाभ जू ।’

अले वं मने ल्वीकल - 'लिमलाःफमलाः दनाः ह्लिच्छि
चच्छि अट्ट ज्या यानाजूसा नं जिमित थुजाःगु साःगु के',
तरकारी दुगु भोजन प्राप्त मजू । थुमिसं ह्लियाह्लियं
थुजाःगु भोजन याः । गृहस्थी जुयाच्चवनाया छु ज्या ! भिक्षु
जुयेमाल ।' अले भिक्षुपिनि न्नीने वनाः वं प्रव्रज्या फोन ।

'उपासक ! ज्यू' घयाः भिक्षुपिसं वैत प्रव्रजित यात ।
उपसम्पदा प्राप्त ज्वी धुंसैलि वं सर्वप्रकारया यायेमाःगु
ज्या यात । बुद्ध उत्पन्न जूगुया कारणे प्राप्त जूगु लाभ-
सत्कारं यानाः गोन्हुचां मदुवं हे व ल्हनावल । अले वं
मत्ती ल्वीकल- 'भिक्षाटन यानाः जक जीविका यानाः
जितः छु ज्वी ! गृहस्थी हे जुयेमाल ।' व वनाः छेयुं द्वाहा
वन । छे ज्या यायां गोन्हुचां मदुवं वया शरीर गंसि जुल ।
अले हानं वं 'थुजाःगु दुःख यानाः जितः छु ज्वी । अमण
हे जुयेमाल' घकाः मने ल्वीकाः हानं वनाः प्रव्रजित जुल ।
हानं गोन्हुचा बितेयानाः हाकनं उत्कण्ठित जुयाः चीवर
तोःताः वन । प्रव्रजित जुयाच्चवनीबले भिक्षुपिनि उपकारी
जू । हाकनं गोन्हुचां मदुवं हे उत्कण्ठित जुयाः गृहस्थी जुयां
छु ज्वी ! प्रव्रजित हे जुयेमाल' घकाः वनाः भिक्षुपिन्त
वन्दना यानाः प्रव्रज्या फोन । अले उपकारीया भावं भिक्षु-
पिसं वयात हाकनं प्रव्रजित यात । थुगु प्रकारं वं खुको
तक्क प्रव्रजित जुयाः चीवर तोःताः वन । अले भिक्षुपिसं
'ध्व चित्तयांगु वशे च्वनाः जुयाच्चन' घकाः वैत 'चित्त-
हत्थथेर' (=चित्तहस्त स्थविर) घकाः नां छुत । थुगु

प्रकारं उखेथुखे जुजुं जुजुं वया कलाःह्यस्या लिपा प्वाथे
 दत । न्हेकोगु खुसी जंगलं वयाः बूंज्या यायेगु ज्याभः
 जोनाः छेय् द्वाहां वनाः ज्याभः तयाः 'थःगु काषायवस्त्र
 कायेमाल' धकाः व कोठाय् द्वाहां वन । उगु समये वया
 कलाःह्य गोत्तुलाः न्ह्यो वयेकाचवन । वया पुनातःगु वस्त्र
 छखे लानाच्चंगु खः । म्हुतुं लाः स्वालाय् वयाच्चंगु खः,
 न्हासं 'धुरु धुरु' यानाचवन, म्हुतु वां खायाचवन । वैगु निति
 व शरीर मनाच्चंगु शरीर थें खनेदत । वं 'थ्व अनित्य दुःख
 खनि । थुलिमछि समयतक जि प्रव्रजित जुयाः थ्वया कारणं
 यानाः भिक्षुभावे च्वने मफुत' धयाः काषायवस्त्रया चो
 जोनाः जय् च्युच्युं छें प्याहां वन । अले वया लिक्क च्वंगु
 छेय् च्वंहा ससःमांहास्यां अथे वनाच्चंगु खनाः थ्व विरोधीहा
 नकतिनि जंगलं ल्याहां वल । वयाकथं हे काषायवस्त्र जय्
 चिनाः छें प्याहां वनाः विहारपाखे स्वयाः वनाचवन । छाय्
 खनि' धकाः छेय् द्वाहां वनाः यनाच्चंहा म्हाय्यात खनाः
 'थ्व खनाः विरक्त जुयाः वंगु ज्वी' धकाः सीकाः म्हाय्या-
 सित दायाः 'दै अलच्छिना ! छं भाःत छ् यनाच्चंगु खनाः
 विरक्त जुयाः वने धुकल । आवंलि छन्त व दैमखुत' धकाः
 घाल । 'हालेमते मां ! व गन वनी धकाः । गोन्हुचां मदुवं
 हानं वैतिनि ।'

'अनित्य दुःख' धकाः धाधां वनाच्चंहा व स्रोतापत्ति-
 फले थ्यंकः वन । व वनाः भिक्षुपिन्त वन्दना यानाः प्रव्रज्या
 फोन ।

‘छन्त जिमिसं प्रव्रजित याये फेमखुत्त । उंगु श्रमणभाव
गन दु. चुपि जयेकेगु लोहं थे उंगु छुधों !’

‘भन्ते! आः छको जक जितः प्रव्रजित सल्लाविध्याहुं ।’

इमिसं वीत उक्कारीया रूपे प्रव्रजित यात्त । सोमहुत्तं
मदुवं हे व व्रतिसम्भिदासहित अरहत्त्वे ध्यान । इमिसं न
वयात् घाल- ‘आबुसो’ चित्तहत्थ ! छ वनेगु समय छं हे
सीकि । आः थ्व पालाय् छ ताउत्त च्वञ्चन ।’

‘भन्ते ! संसर्गं दुबले घाःसा वनागु खः, व संसर्गं आः
स्वध्वी घुकल । आः जि ल्याहां मवनीह्य ज्वीघुन ।’

भिक्षुपि शास्तायाथाय् वनाः ‘भन्ते ! थ्व भिक्षुं जिमिसं
थथे घयाबले थथे घाल, मेगु हे घयाच्चन, ह्योकाः खं
ह्लानाच्चन’ घकाः घाल ।

शास्तां ‘खः, भिक्षुपि ! जि पुत्रं थःगु चित्त थासे मलाः-
निबले, सद्धर्मं मस्युनिबले वये वनेगु यात्त । आः वया पुण्य
व पाप मदेवुंकल’ घकाः घयाः थ्व गाथात्त घयाविज्यात्त-

१. ‘अनवसुतचित्तस्स सद्धर्मं अविजानतो ।

वरिष्णवपमावस्त पञ्जा न परिपूरति ॥’

२. ‘अनवसुतचित्तस्स अनग्वाहत्तवेततो ।

पुञ्जपापपहीनस्स नरिण आगरतो मयंति ॥’

अर्थ-

१- ‘स्थिर चित्त मदुह्यसित, सद्धर्मं मदुह्यसित, प्रव्रजित
ज्वीगु स्वभाव मदुह्यसित प्रज्ञा पूर्णं ज्वीमलु ।

२- 'अनासक्त जूहासित, स्थिर चित्त दुहासित, पुण्य-
पाप मदयेधुंकूम्हसिया, जागृत जुयाच्चंहासित भय दैमखु ।

पदार्थ- अन 'अनवद्वित्तचित्तस्स' धाःगु चित्त धैह्य
सुयाके सदां नाइस्यस्वंक वा छाक्क च्वनी धयागु मडु ।
गुगुकि सलया म्हे तथातःगु स्त्रीफसि थें, मो द्वय् थनातःगु
थां थें, सँ मडुगु छ्यंले तथातःगु कदमस्वां थें गनं हे स्थिर
जुयाच्चनीमखु । गुबलें बुद्ध-आवक ज्वी, गुबलें अचेलक
(=नांगा) ज्वी, गुबलें आजीवक ज्वी, गुबलें निगण्ठ ज्वी,
गुबलें तपस्वी ज्वी । थुजाहा मनूयात 'अनवद्वित्त चित्त' दुहा
घाइ । अज्याःहा अनवद्वित्तचित्त दुहासित 'सद्धम्मं अवि-
जानतो' धैगु सप्तत्रिंश बोधिपाक्षिक धर्मयागु भेद दुगु सद्धर्म
मस्यूहासित । भतिचा जक श्रद्धा दुगुलि, च्वीकयंकिगु श्रद्धा
दुगुलि, तित्तिन्हुयाः वनीगु, श्रद्धा दुगुलि- 'परिप्लवपसादस्स'
धकाः धाःगु । कामावचर रूपावचरादि भेद दुगु 'पञ्जा न
परिपूरति' प्रज्ञा परिपूर्णा ज्वीमखु अर्थात् कामावचरयात
हे पूर्णा याये मफुह्यस्यां गय्यानाः रूपावचर, अरूपावचर,
लाकोत्तर-प्रज्ञा परिपूर्णा याइ ? धकाः कयंगु खः ।

'अनवस्सुतचित्तस्स' धैगु रागं उत्तीर्णं जूगु चित्तयात ।
'अनन्वाहतचेतसो' धैगु चोट नःगु चित्तयात खुंता जुल धकाः
धैतःगु थासे दोषं चित्तायात प्रहार याःगु धकाः धयातल ।
थन जुलसां दोषं प्रहार याःगु चित्तायात धाःगु धैगु अर्थ खः ।
'पुञ्जपापपहिनस्स' धैगु चतुर्थमार्गद्वारा पुण्य मदये धुंकुहा
व पाप मदेधुंकुहा क्षीणास्सवयात । 'नत्थि जागरतो भयं'

वैश्वं क्षीणाश्रवणात् जाग्रत जुयाच्चंसां भय दति घकाः घाःथे
 च्वंसां-व जुससां श्रद्धा आदि न्यागू प्रकारगु जागृत घर्म
 युक्तजुयाच्चंसां जूया निति जाग्रतहा घाःगु ॥ उक्ति व जाग्रत
 जुयाच्चंसां जाग्रत जुयामच्चंसां वैत क्लेश-भय महु । हाकनं
 क्लेशत ल्याहां भवंगु जूया निति वघात क्लेशं शिरालिइ
 मखुय । उगु उगु मार्गद्वारा प्रहीण ज्वी घुमु क्लेशत हाकनं
 हाकनं ल्याहां वइमखुत । उक्ति घाःगु- 'स्रोतापत्तिमार्गं गुगु
 क्लेश प्रहीण ज्वी घुकी, इपि क्लेशत हाकनं वइमखुत,
 ल्याहां वइमखुत; सकृदाभापी, अनागामी, अरहन्त मार्गं
 गुगु क्लेश प्रहीण ज्वी घुकी, इपि क्लेशत हात वइमखुत,
 ल्याहां वइमखुत ।'

महाजनपिनि निति देशना सार्थक व सफल जुल ।
 छन्दुया दिने भिक्षुपिसं खं पिकाल- 'आवुसो ! ध्व
 क्लेश घयागु बडो भयानक खनिका ! युगु प्रकारं अरहन्त
 ज्वीगु उपनिश्रय सम्पन्नहा कुलपुत्र क्लेशे प्रलोभित जुधाः
 न्हेकोतक्क गृहस्थी जुयाः, न्हेकोतक्क प्रप्रजित जुल ।'
 शास्तां इमिगु ध्व खं न्यनाः उगु समयघात लोगु गमनं घर्म-
 सभास विज्यानाः बूढासने फेतुषाः 'भिक्षुपि ! आः थन
 छिन्नि छु खं जुयाच्चंसां खः ?' घकाः न्हेनाः 'ध्व ध्व' घकाः
 घासेलि 'भिक्षुपि ! अथे हे खः, क्लेश घयागु अति भयानक;
 यदि थिमिल रूपवान् अनाः गनं छथायु तयेफुसा, ध्व चक-
 वाल हे नं अछिन् ज्वी, ब्रह्मलोक नं अति श्रीघं जुयाः घुमित
 चनेगु कय मन्त ज्वी । जि वे ल्याः हा प्रज्ञासम्पन्नहा श्रेष्ठ

पुरुषयात नापं प्रलोभित याः घासैलि मेपिनिगु ला छु खँ !
जि जुलसां वामनाति कःनिया पुसा व खलुवंगु तःकू छपुया
निति ह्लापा न्हेकोतक्क प्रव्रजित जुयाः गृहस्थी जुया ।

‘भन्ते ! गुबले ?’

‘भिक्षुपि ! न्यने ला ?’

‘भन्ते ! न्यने ।’

‘अथेजूसा न्यं’ घयाः अतीतया खँ हयाबिज्यात-

अतीत समये बाराणशीस ब्रह्मदत्तां राज्य यानाच्चंबले
कुदाल पण्डित धैह्य पिनेयागु (=बुद्धशासनं पिने) प्रव्रज्या
अनुसारं प्रव्रजित जुयाः च्यालातक्क हिमाल पर्वते च्वनाः
वर्षाद् शुरु ज्वीगू समये ‘जिगु प्याःगु छेय् वामनाति कःनि
पुसा व खलुवंगु तःकू छपु दु । व कःनिपुसा नाश मज्जीमा !’
घकाः गृहस्थी जुयाः छगू थासे तःकून वानाः व पुसा
पिना, बालं चिना, पाके जूबले खानाः छमनाति पुसा तथाः
वाकिगु नयाः ‘छेय् च्वंच्वनां छु याये, हानं च्यालाया लागि
प्रव्रजित ज्वीमाल’ घकाः प्याहां वयाः व प्रव्रजित जुल ।
थुगु हे प्रकारं छमनाति कःनिपुसा व खलुवंगु तःकू छपुया
कारणे न्हेकोतक्क गृहस्थी जुयाः न्हेकोतक्क प्रव्रजित जुयाः
न्हेकोगु पालाय् मत्ती ल्वीकल- ‘जि थ्व खलुवंगु तःकूया
कारणे न्हेकोतक्क गृहस्थी जुयाः प्रव्रजित जुया । थ्वैत गनं
छथाय् वांछ्वयेमाल’ घकाः व गंगाजीया सिथे वनाः ‘कुतुं
वंगु थाय् स्वयाः ववाहां वनाः हाकनं काइ । अतः गथे

यार्येकले वांछ्क्काम् थाम् सनिमसु अयेयानाः श्वेत वांछ्वये
 माल' घकाः मत्ती तथाः ससनाति पुसा कापते पोचिनाः
 तःकूया च् जुवना गंगाजीया सिधे दनाः मिखा तिस्सिनाः
 छयं च्चे स्वकोतक्क चाःचाः ह्नीकाः गंभाजी वांछ्वयाः
 लिफः सोवले कुतुवंगु मखनाः 'त्याके धुन' घकाः स्वकोतक्क
 हास ।

उगु बखते बाराणशीया जुजु प्रत्यन्त प्रवेशे शान्त याना-
 वयाः खुत्तिसिधे सेनात तथाः मोल्ह्नी घकाः खुसी क्वाहा
 वबले व सः ताल । जुजु घंपित 'जि त्यात' घंगु सः लाखे
 न्यने मयो ह । व वया न्होने वनाः 'जि नकतिनि शत्रुतयूत
 दमन यानाः 'जि त्यात' घका/वयाच्चना । छ 'जि त्यात,
 जि त्यात' घकाः चिच्चेयानाः हालाच्चन, श्व छु सः ?'
 घकाः न्यन । कुदाल पण्डित 'छं पिनेयापि खुंतयूत त्याकल,
 छं त्याकूग हान मत्यागु ज्वीफु । जि दुने च्वहा लोभरूपी
 खुंयात त्याकाः व हाकन जितः त्याके फेमखुत । वहे विजय
 उत्तामगु खः' घकाः अयाः श्व गाथा धाल-

'न हं जितं साधु जितं यं जितं अवधीयति ।
 तं को जितं साधु जितं यं जितं नावधीयतीति' ॥''

अर्थ-

'न त्याःगु धात्थे त्यरुगु मखु, गुगुयात हानं मेपिसं
 त्यकीः व त्याःगु धात्थे त्याःगु खः गकियात हानं मेपिसं

१. वा. वा. जि. १७: कुदालकातकं; अ. क. १-४. पृ. २२६,
 नं. १७०.

त्याकी मखु ।'

उगु क्षणो हे गंगाजी स्वयाः आपोकसिण ध्यान प्राप्त
यानाः, विशेषता प्राप्तयानाः आकाशे थाहां वनाः मुलि-
बतिथ्यानाः (कुद्दाल पण्डित) फेतुत । महापुरुषया धर्मकथा
न्यनाः जुजुं प्रव्रज्या फोनाः सेनापि सहितं प्रव्रजित जुल ।
योजन पाय्धैगु परिषद्पि दत । सत्तिक च्वंहा मेहा जुजुं व
जूगु खँ सीकाः वैगु राज्य काये धकाः वयाः अपाय्सतं
समृद्धगु राज्य शून्यगु खनाः थुजागु नगर तोःताः प्रव्रजित
जूहा जुजु कोह्यं गु थासे प्रव्रजित जूवनी मखु । 'जि नं प्रव्र-
जित ज्वी योग्य जू' धकाः मत्ती तयाः अन वनाः महापुरुष-
या न्ह्योने वनाः प्रव्रज्या फोनाः परिषद्सहित प्रव्रजित जुल ।
थुगु हे प्रकारं न्हेहा जुजुपि प्रव्रजित जुल । न्हेगु योजनगु
आश्रम जुल । न्हेहास्यां राज्यभोग तोःतल । उलिमछि
मनूत ज्वनाः महापुरुष ब्रह्मचर्यवास यानाः ब्रह्मलोके वंहा
जुल ।

शास्तां थ्व देशना ह्याः 'भिक्षुपि ! उगु समयस जि
कुद्दाल पण्डित जुयाच्वनागु खः । क्लेश धैगु थपाय्पकं
भयानक' धकाः धयाविज्यात ।

६. न्यासःम्ह विवर्शना याद्विपि भिक्षुपिनि कथा

“कुम्भूपम” धंगु ध्व धर्मदेशना श्रावस्तिस्स विज्याना-
 ध्वंहा शास्ता उट्टामवीर्यं दुपि भिक्षुपिनि कारणे कनाविज्याःगु
 खः । श्रावस्तीसु न्यासःह्य भिक्षुपि शास्तायाथाय् अरहन्त-
 तक्कयागु कर्मस्थान कयाः श्रमणधर्म याये धकाः सच्चिद्वगु
 योजन लंपु वनाः छगु तःधंगु गामे वन । अले इमित्त मनूत्तसं
 खनाः, लायातःगु आसने फेतुकाः, प्रणीतगु यागु आदि
 अर्पण यानाः ‘भन्ते ! ज्ञानं विज्यायेगु ?’ धकाः न्यनाः
 ‘सुविस्ता दुगु थासे’ धकाः धासिले ‘ध्व स्वलातक्क धनसं
 धवनाविज्याहु’, जिमित्तं नं छलपोलपिधाय् शरणे प्रक्षिष्ठत
 जुयाः शील रक्षा याये’ धकाः प्रार्थना यानाः इमित्तं स्वीकार
 याःगु सीकल । अन सत्तिक तःधंगु जंगल छगु दु । ‘भन्ते !
 धनं चवनाविज्याहु’ धकाः धयाः छ्वयाबिल । भिक्षुपि अन
 जंगले द्वाहां वन । अन जंगले ध्वनाच्चंपि देवतापिसं ‘शील-
 वान् आर्यपिं थुगु जंगले ध्यंक्कः वल । आर्यपिं ध्वंच्चंतले

काय्-कलाःपि ज्वनाः सिमाय् गयाः च्वंच्वनेगु जिमित योग्य
 मजू' धकाः क्वाहांवयाः बँय् च्वनाः मने ल्वीकल- 'आर्य-
 पि ! थौं चच्छि थन च्वनाः अवश्यमेव कन्हे हे वनी ।'
 भिक्षुपि कन्हेखुनु गांया दुने भिक्षा वनाः हानं वहे जंगले
 ल्याहां वल । देवतापिस 'भिक्षुसंघयात कन्हेया लागि सुं
 छहास्यां निमन्त्रणा यात ज्वी उकि हानं वोगु । थौं वनीगु
 ज्वी मखुत । कन्हे वनीगु ज्वीमाः' धकाः थुगु हे रूपं वाः-
 छिति बँय् च्वन । अनंलि मने ल्वीकल-'भदन्तपि थ्व स्वला
 थन हे च्वनीगु ज्वीमाः । थन हे च्वनीवले जिपि सिमाय्
 गयाः च्वनेगु नं योग्य मजू । स्वलायंकं काय्-कलापिः ज्वनाः
 बँय् च्वंच्वनेगु नं दुःख हे खः । छु यानाः थ्व भिक्षुपिन्त
 विसिके छ्वयेमालि' धकाः इपि उगु उगु रात्रीस्थाने दिवा-
 स्थाने नं चंक्रमण याइगु थासे नं छचों त्वाह्लानातःपि, छचों
 मदुपि क्यनेत अमनुष्य सः नं न्यंकेगुली लगेजुल । भिक्षु-
 पिन्त हाछिकाः वइगु व मुसु वइगु रोगं थिल । इमिसं
 थवंथः 'आन्नुसो ! छन्त छु स्याः ?' धकाः न्यन । 'जितः
 हाछिकाः वइगु रोग जुल, जितः मुसु वइगु रोग जुल' धकाः
 घाल । 'थौं जि चंक्रमणया सिथे छचों त्वाह्लानातःह्य खना,
 जि रात्रीस्थाने छचों मदुपि खना, जि दिवास्थाने अमनुष्य
 सः ताया । थ्व थाय् तोःते योग्य जू । भीत थन सुविस्ता
 मजू । शास्तायाथाय् वनेमाल ।' इपि प्याहां वनाः छसि-
 निसें शास्तायाथाय् वनाः वन्दना यानाः छखेलिक्क फेतुत ।
 अले इमित शास्तां घाल- 'भिक्षुपि ! छु उगु थासे च्वने

मफुत ला ?'

‘भन्ते ! खः । अन च्वनीपि जिमित थज्याःगु ग्याना-
पुसेच्चंगु आरम्मण उपस्थित जू वइगु, थुकथं सुविस्ता मडु ।
उकिं थ्व थाय् तोःते योग्य जू’ धकाः व थाय् तोःताः जिपि
छःपिथाय् वयागु खः ।’

‘भिक्षुपि ! छिपि अन हे वनेमाः ।’

‘भन्ते ! मफु ।’

‘भिक्षुपि ! छिमिसं शस्त्र मज्वंसे वन । आः जोनाहुं ।’

‘भन्ते ! गज्याःगु शस्त्र ?’

‘जि छिमित शस्त्र बी । जि वियागु शस्त्र जोनाहुं’
धकाः धयाः “करणीयमत्थकुसलेन यन्तं सन्तं पदं अभिस-
मेच्च, सवको उजुच सूतूच सुवचो चस्स मुदु अनतिमानी”
धकाः सकल मैत्रीसूत्र वनाः ‘भिक्षुपि ! छिमिसं थ्व सूत्र
विहारं पिने जंगलंनिसं पाठ यायां विहारे दुने द्वाहां हुं’
धकाः छ्वयाविल । शास्तायात वन्दना यानाः प्याहां वनाः
छिसिनिसं इपि उगु थासे थ्यंकाः विहारया पिनेनिसं सकलं
जानाः पाठ यायां जंगले द्वाहां वन । सकल जंगले च्वपि
देवतापिन्त मैत्रीचित्त प्रतिलाभ जुयाः, इमित लंसो वनाः,
पात्र चीवर ज्वनाविइत न्यन । ह्य तीकावीत न्यन । अन
अन इमिगु आरक्षाया सम्बिधान यानाविल । पाकेजुगु धुं
च्याके थें सकलं शान्तपूर्वकं च्वन । अमनुष्यतेगु शब्द धैगु
तायेमन्त । व भिक्षुपिनि चित्त एकाग्र जुल । इपि रात्रीस्थान

दिवास्थाने फेतुनाः विपश्यना भावनाय् मन छ्वयाः थःगु
उपरय् क्षय-व्यय स्थापना यानाः 'ध्व आत्मभाव धैगु
तज्याइगु अर्थ', अस्थिर ज्वीगु अर्थ' कुह्याःया थल थें खः'
धकाः विपश्यना वृद्धि यात । गन्धकुटीस च्वनाविज्यानाः
हे सम्यक्सम्बुद्धं इमिसं विपश्यना भावनास उद्योग याना-
च्चंगु सीकाः व भिक्षुपिस्त सम्बंधन यानाविज्यासे 'भिक्षु-
पि ! अथे हे खः; ध्व आत्मभाव धयागु तज्यानावनीगु
अर्थ', अस्थिर ज्वीगु अर्थ' कुह्याःया थल थें हे खः' धकाः
आभाष फैलय् यानाः सच्छिगु योजन तापाक्क च्वनाः नं
न्होनेसं च्वं थें च्वंक खुगु प्रकारयागु रश्मि तोःताछ्वयाः
खनेदगु कथं रूप क्यनाः ध्व गाथा धयाविज्यात-

“कुम्भूपमं कायमिमं विदित्वा,
नगरूपमं चित्तमिदं ठपेत्वा ।
योधेथ मारं पञ्जायुधेन,
जितञ्च रक्खे अनिवेसनो सिया'ति ॥”

अर्थ-

“ध्व शरीर तज्यानावनीगु गोपचा थें धकाः सीकाः
चित्तयात नगरसमानं सुरक्षित यानाः, प्रज्ञा शस्त्रं मारयात
त्याकि ! त्याके धुंकाः नं अनासक्त जुयाः थःगु चित्त रक्षा
यानाच्च !”

पदार्थ- अन 'कुम्भूपमं' धैगु दुर्बलगु, बःमलागु अर्थ,
ताकालं त्यके मज्वीगु तावकालिक अर्थ', ध्व केश आदि

समूह नां जुयाच्चंगु शरीर, कुह्याःया चाथल थें घका,
ध्वीकाः कायेगु । 'नगरूपमं' घंगु नगर घयागु पिने बल्लाइ,
तःजाःगु पःखालं चाहुयेकाः, थाय्थासे ध्वाका दुगु, दुने
बांलाक विभक्त यानाः प्यंगु दुवाः चूलानाच्चंगु लंपु दुगु
तथा नगर दुने बजार दुगु; लुटेयाना काये घकाः पिनेच्चंपि
खुंत नगर दुने द्वाहां वने मफ्याः, पवंतं लं पंगु थें जुयाः
ल्याहांवनी । वथेंतुं पण्डित, कुलपुत्रपिसं थःगु विपश्यना
चित्तयात स्थिरगु नगरसमान यानाः; नगरे च्वनाः धार दुगु
अनेक प्रकारया शस्त्रं छकोतलं खुंतयसं थें विपश्यनामय व
आर्यमार्गमय प्रज्ञाशस्त्रं, उगु उगु मार्गबाधक क्लेशमारयात
रोकेयानाः, उगु उगु क्लेशमारयात 'योधेथ' अर्थात् प्रहार
याना छो घंगु अर्थ खः । 'जितं च रक्खे' घंगु त्याःगु,
उत्पन्न जूगु तरुण विपश्यनायात- आवास अनुकूलता, ऋतु
अनुकूलता, भोजन अनुकूलता, पुद्गल अनुकूलता, घर्मश्रमण
अनुकूलता आदि सेवन यायां बिच्चे बिच्चे समापत्ति-ध्यानस
च्वनाः उर्कि दनाः शुद्धगु चित्तं संस्कारयात परामर्श यानाः
रक्षा यायेगु । 'अनिवेसनो सिया' घंगु निरालसी ज्वीगु ।
गथे योद्धातेसं संग्रामभूमिस सेनाया गढ दयेकाः शत्रुतनापं
संग्राम यायां, पित्यात घकाः वा प्याचाल घकाः वा कवच
छ्वासुल घकाः वा शस्त्र कुतुंबन घकाः वा सेनाया गढे
द्वाहां वनाः विश्राम कयाः, नयात्वनाः, कवचं पुनाः, शस्त्र
जोनाः हानं प्याहां वयाः युद्ध यायां मेपिनि सेनायात मर्दन
यानाः, मत्याःगुयात त्याकी, त्याःगुयात रक्षा याइ । यदि

गढया दुने च्वनाः थथे विश्राम कयाः उकी स्वाद कयाच्वन
 घाःसा वं राज्य मेपिनि ह्लाःते लाकी । थुगु हे प्रकारं लाभ
 जूगु तरुण विपश्यनायात भिक्षुं हाकनं हाकनं समापत्ति-
 ध्यानस च्वनाः उकि दनाः शृद्धचित्तं संस्कारयात परामर्श
 यात घाःसा रक्षा याकेफइ; अले उत्तरोत्तर मार्गलाभ
 यानाः क्लेशमारयात त्याकेफइ । यदि व समापत्तिइ जक
 स्वाद कयाच्वन घाःसा मार्गफल साक्षात्कार यानाः काये
 फइमखु । उकि रक्षा याये योग्यगुयात रक्षा यासे निरालसी
 जुइ । समापत्तियात हे छं थें यानाः अन मच्चनेगु, आशा
 मतयेगु अर्थ खः । निश्चयनं छिमिसं नं थथे हे या घकाः
 थुगु प्रकारं शास्तां व भिक्षुपिन्त धर्मदेशना यानाबिज्यात ।

देशनाया अन्तस न्यासःहा भिक्षुपि फेतुनाच्वंगु थासे
 फेतुना च्वंच्चं हे प्रतिसम्भिदासहित अरहत्त्व प्राप्त यानाः,
 तथागतया सुवर्णवर्णगु शरीरया वर्णना यायां, प्रशंसा
 यायां हे श्रावस्ती थ्यंकः बल ।

Dhamma.Digital

७. पूतिगत्तत्तिस्स स्थविरया कथा

“अचिरं वतयं कायो” धैगु थव धर्मदेशना श्रावस्तीस बिज्यानाच्चंहा शास्तां पूतिगत्तत्तिस्स (=ध्वग्युगु शरीर दुहा तिश्य) स्थविरया कारणे कनाबिज्याःगु खः । श्रावस्तीवासी छहा कुलपुत्र शास्तायाथाय् धर्म न्यनाः शासने ध्यान बिद्याः प्रव्रजित जुल । उपसम्पदा प्राप्त याये धुंसेलि वया नां तिस्स (=तिश्य) धैगु जुल । समय बित्तेजुया वंलिसे वैगु शरीरे रोग उत्पन्न जुल । तू पाय्गोगु कै प्याहां वल । व क्रमशः मू पाय्गो, सिम्पु पाय्गो, खोसि पाय्गो, अम्बः पाय्गो, कन्निगु ब्याः पाय्गो तथा ब्याः पाय्गो जुयाः तज्यात । हाछहा होहो-प्वाप्वाः जुल । ‘पूतिगत्तत्तिस्स थेर’ धकाः नां च्वन । अले लिपा क्वे तज्यात । बिचाःयानां याये मफेगु अवस्थाय् ध्यन । न्यनेगु पुनेगु वस्त्र ह्नि व ह्नि किनाः प्वाःप्वाः दुगु मघि थें जुल । नापं च्वनी-पि आदिपिसं बिचाः याये मफयाः तोःताबिल । व अनाथ जुयाः गोत्तुलाच्चन ।

बुद्ध धइपिसं ह्लि निको लोके स्वयेगु ज्या मतोःतू ।
 सुथह्लाप्पानं लोके स्वयाविज्याइबले चक्रवालया सिथंनिसं
 कयाः गन्धकुटीया न्होनेतक्क ज्ञान तथाः स्वयाविज्याइ ।
 संध्याकाः इले स्वयाविज्याइबले गन्धकुटीनिसं कयाः पिने-
 पाखे ज्ञान तथाः स्वयाविज्याइ । उगु समयय् भगवान्या
 ज्ञानरूप जालया दुने पूतिगत्तत्तिसस स्थविर खनेदत्त । शास्तां
 तिश्य भिक्षुया अरहन्त ज्वीगु उपनिश्रय खनाः 'नापं च्वनी-
 पिं आदिपिसं थ्वयात् तोःते धुकल । आः थ्वयात् जि वाहेक
 मेपिं शरण काइपिं मद्दु' धकाः गन्धकुटीं प्याहां विज्यानाः
 विहार चारिका यायां अग्निशालास विज्यानाः तःलि सिलाः
 भुतुली द्यछुनाः लः मक्वाःतले पियाः अग्निशालास च्वना-
 विज्यात्, लः क्वातः धकाः सीकाः, वनाः व भिक्षु गोतुला-
 च्वंगु खाताया सिथे जोनाविज्यात् । उगु वखते भिक्षुपिसं
 'भन्ते ! चिलाविज्याहुं जिमिसं जोनावी' धकाः खाता
 जोनाः अग्निशालास हन् । शास्तां लःथल छगः कायेके
 छ्वयाः क्वाःलखं प्याकाः व भिक्षुपिसं वं पुनाच्चंगु चीवर
 ज्वंके बियाः क्वाःलखं ह्लीके बियाः क्यातुगु न्यभाले तयेके-
 बिल । अले वया लिक्क दनाः क्वाःलखं शरीर प्याकाः पित्तु
 पियाः मोल्ह्वीकल । अले वया मोल्ह्वी सिधःबले वं पुनीगु
 चीवरत्त नं गन । अले वैत्त चीवरं पुंकाः पुनाच्चंगु काषाय-
 वस्त्र लखे हीके बियाः न्यभाले तयेकेबिल । अले वया
 शरीरे लः गने धुबले व (=वस्त्र) नं गन । वं व काषाय
 वस्त्रं चिनाः, छगुलि पुनाः, शरीर हल्का जुयाः एकाग्रचित्त

यानाः खाताय् गोत्तुल । शास्ता वया छधोफुसे दनाः
 'भिक्षु ! ध्व छंगु शरीर विज्ञान मदया', निरूपकारी जुयाः
 सिं टुकडा थें भूमिस गोत्तुलितिनि' घयाः ध्व गाथा घया-
 विज्यात-

“अचिर वतयं कायो पठिबि अधितेस्सति ।
 छुट्ठो अप्तवच्चिञ्जानो निरत्थं व कलिञ्जरं’ति ॥”

अर्थ-

‘ध्व शरीर ताकाल मदयेवं हे विज्ञानरहित जुयाः ज्या
 स्थले मदुगु सिंगों थें पृथ्वीस परे जुयाच्चनीतिनि ।’

पदार्थ- अन ‘अचिरं वत’ धैगु- भिक्षु ! याकनं हे
 ध्व शरीर पृथ्वीस गोत्तुलितिनि, प्रकृति शयन थें ध्व शरीर
 पृथ्वी छोने छनितिनि । ‘छुट्ठो’ धैगु विज्ञान मदुगुलि खाली
 जुयाः छनितिनि, ह्यरवंगु घकाः क्यंगु खः । छु थें ?
 ‘निरत्थं व कलिञ्जरं’ धैगु निरूपकारी, निरर्थक सिंखं
 थें । सिं काःवनिपि मनूतेसं जंगले द्वाहां वनाः ततप्यंगु
 सिं जुक्व ततप्यंगु सिं पुचले तयाः, बेकोगु सिं जुक्व बेकोगु
 सिं पुचले तयाः त्वाह्लानाः कु दयेकी । बाकिगु स्वाभःगु
 धोगिगु व गौ दुगु त्वाह्लानाः अन हे तोःताथकी । मेपि
 सिं माःपिसं वयाः व कयायकी धैगु नं मदु । स्वयाः स्वयाः
 थःत ज्यास्थले दुगुजक काइ । मेगु पृथ्वीसं पर्य जुया-
 च्चनी । व सिंद्वारा उगु उगु उपायद्वारा खाताया तुति वा
 तुतिह्वीगु कपि वा पीढा दयेकं नं फयेयां । तर ध्व आत्म-
 भावे च्वंगु स्वीनिगु भाग मध्ये छगु भागं हे खाता आदि

दयेके थें अथवा मेगु छुं उपयोगीगु वस्तु दयेके ज्यू वंगु मद्दु । केवल निरर्थक, छुं छुं ज्या ह्यले मजू । ध्व शरीर गोन्हुचां मदय्बं हे विज्ञान मदयाः पृथ्वीले गोत्तुलितिनि ।

धर्मदेशनाया अन्तस पूतिगत्ततिस्स स्थविर प्रतिसम्भदा सहित अरहन्त जुल । मेपि नं आपालं सोतापन्नादि जुल । स्थविर नं अरहन्त जुयाः हे परिनिर्वाण जुल । शास्तां वंगु अग्निसंस्कार याकेबियाः घातु कयाः चंत्य दयेकेबिल ।

भिक्षुपिसं शास्ताग्राके न्यन- 'अन्ते ! पूतिगत्ततिस्स स्थविर गन उत्पन्न जुल ?'

'भिक्षुपि ! परिनिर्वाण ज्वीघुंकल ।'

'अन्ते ! थुगु प्रकारं अरहत् उपनिश्रयसम्भन्न जूह्य भिक्षुया शरीर ध्वग्गिका च्वनेमाल ? छु कारणं क्वय् त्वः- धुत्त ? अरहत् उपनिश्रय दुगुया कारण छु खः ।

'भिक्षुपि ! ध्व व्याक्कं ध्वं थःमं यानावोगु कर्मयागु कारणं हे जूगु खः ।'

'अन्ते ! वं छु यानावलले' ?

'भिक्षुपि ! अथे जूसा बालाक न्यौ ।'

ध्व काश्यप सम्यक्सम्बुद्धया पालय् व्याधा जुयाः यक्को भंगःत लानाः मालिकजनपित उपस्थान यात । इमित बियाः ल्यंदुगु मियाछ्वैगु, मियाः नं ल्यंदुपि 'स्यानाः तया- तयेबले ध्वग्गिनावनी' धकाः गथे यायेबले ध्वयावने मफैगु

खः अथे यानाः इमित दुःखं व पप्रुक्वय् त्वथुलाः दो-
 चिनातैगु । इपि कन्हेखुनु मिइगु । आपालं दैबले थःगु लागि
 नं खुके बिइगु । छन्हु वया रसभोजन तयार जुयाच्चंबले
 छह्य क्षीणाश्रवी भिक्षाटन यायां छेया लुखाय् दनाच्चन ।
 स्थविर खनाः वं चित्तप्रसन्न यानाः 'जि आपालं प्राणीत
 स्यानाः नयेधुन । आर्यं नं जिगु छेया लुखाय् दनाबिज्याना-
 च्चन । छे-दुने साःगु भोजन नं तयार जुयाच्चंगु दु । वस-
 पोल्यात भिक्षा वीमाल' धकाः वसपोल्या भिक्षापात्र कयाः
 भिक्षापात्र जाय्क सुस्वादिष्ट भोजन तयाः स्थविरयात
 पञ्चाङ्ग प्रतिष्ठित यानाः वन्दना यानाः 'भन्ते ! छलपोलं
 खंकाबिज्याःगु धर्मयात जि नं मस्तक प्राप्त यानाकाये
 फयेमा' धकाः प्रार्थना यात । स्थविरं 'अथे हे जुइमा' धकाः
 अनुमोदन यात । 'भिक्षुपि ! उंगु समयस याःगु कर्म
 अनुसारं हे तिश्ययात प्राप्त जुल । भंगःतय्गु क्वय् तोथू-
 गुया प्रभावं तिश्यया शरीर छगुलि ध्वग्गित व क्वय् नं
 त्वःधुल । क्षीणाश्रवीयात सुस्वादिष्टगु भोजन व्यूगुया
 प्रभावं अरहत्व प्राप्त जुल ।

द. नन्द सापूया कथा

“दिसी दिस” धैगु ध्व धर्मदेशना शास्तां कोशलजनपदे नन्द सापूया कारणे कनाविज्याःगु खः । श्रावस्तीइ अनाथ-पिण्डिक गृहपतिया आढ्य, महाधनी तथा महोभोगी नन्द धैहा सापूं सातय् वथां विचाः यानाच्वन । व जुलसां गधे केणिय जटिलं प्रव्रज्याभेषं (च्वनाच्वंगु खः) अथे हे सापूया रूपे च्वनाः जुजुया कर मुंकाः थःगु कुटुम्ब रक्षा याना-च्वन । समय समयस पञ्चगोरस जोनाः अनाथपिण्डिकया-थाय् धयाः शास्तायागु दर्शन यानाः, धर्मश्रवण यानाः थः च्वनेथाय् विज्याकेत वं शास्तायात् प्रार्थना याइगु । शास्तां नं वैगु ज्ञान परिपक्व ज्वीगुयात् लनाः प्यार्हा विज्यानाः

१. केणिय जटिलया खं प्रायुष्मान् अमृतानन्दया वु. वा. भा-३,
पृ. ४३६ स कु ।

परिपक्व जूगु खँ सीकाः छन्हुया दिने महाभिक्षुसंघपिसं
चाहुयेकाः चारिका यायां लंपु छखेचिलाः व च्वनीगु थासं
सत्तिक छमा सिमाय क्वे फेतुनाविज्यात । नन्द शास्ताया-
थाय् वनाः वन्दना यानाः कुशलवार्ता यानाः शास्तायात
निमन्त्रणा यानाः न्हेनुतक्क भिक्षुसंघपिन्त प्रणीतगु पञ्च-
गोरस दान बिल । न्हेनु दुखुनु शास्तां अनुमोदन यानाः
दान कयाविज्यानाः प्रभेद दुगु आनुपूर्वि कथा कनाविज्यात ।
कथाया अन्तस नन्द सापू स्रोतापत्तिफले प्रतिष्ठित जुयाः
शास्तायागु पात्र जोनाः तापाक्कतक्क ल्यूल्यू दन । अले
शास्तां 'उपासक ! म्वाल च्वं' धकाः रोकेयासेलि वन्दना
झानाः ल्याहां वन । अले वैत छह्य ब्याधां कयेकाः स्याना-
बिल । ल्यूने वयाच्चं पि भिक्षुपिसं खनाः शास्तायाथाय् वनाः
माल- 'भन्ते! नन्द सापू नं छलपोल अन विज्याः गुलि महादान
बियाः ल्यूल्यू वयाः ल्याहां वंबले स्यात । यदि छलपोल
मविज्याः गु जूसा व मरण ज्वीमखु खँ । 'शास्तां 'भिक्षुपि !
जि बोसां मबोसां, व प्यंगू दिशा व प्यंगू अनुदिशा सा
वंसानं वैत मरणं मुक्त ज्वीगु उपाय छुं मदु । गुगु ज्या न
खुंतय्सं, न शत्रुतय्सं याइ, उगु ज्या थ्व सत्त्वपिन्त थःगु
प्रदुष्ट चित्तं तथा मखुगु थासे वनाच्चंगु चित्तं हे याइ'
धयाः थ्व गाथा धयाविज्यात-

‘दितो दितं यस्तं कयिरा वेरी वा वन वेरीनं ।

मिच्छापणिहितं चित्तं पापियो नं ततो करे’ति ॥

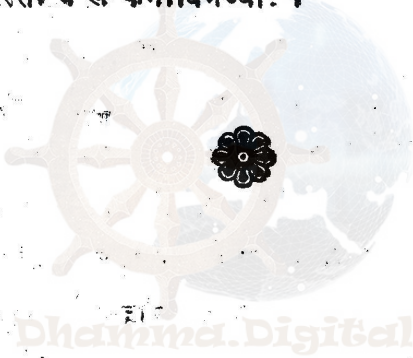
अर्थ—

‘शत्रुं शत्रुयात्, वैरिं वैरियात् बुलि ह्यसि माइगु खः,
व स्वयानं अधिक हानि मखुगु मार्के वनाब्बं कुवित्ता याइ ।’
पदार्थ— अत्र ‘दितो दितं’ भाःगु खुं, खुंवात्, ‘दिस्वा’
घेगु ध्व पाठया वाकिगु भावः सः । ‘यस्तं कयिरा’ घेगु-
गुगु वैत न्कसान याइगु खः । द्वितीय पदेनं थथे हे खः ।
थथे घाःगु खः कि- छह्य मित्रद्रोहि खुं मेह्यसित्त, काय्,
कलाः, वुं, वस्तु, सा, म्ये अदिवात् अपराध भासे गुह्यसित्त
अपराध याइ वैत नं अथे हे; यःत अपराध याःहा खुं खनाः
वेरीं वा छुं वुं कारणं यानाः वैर तवाब्बं ह्यस्यां वैरीयात्
खनाः, वःगु कर्कशताया कारणं वा रौद्रताया कारणं वा
गुगु वैत पीडा विइगु खः, काय्, कलाःपिन्त पीडा विइ;
वुं इत्यादि छिनाश यानाविइ, वंगु ज्याल कयाविइ;
भिगु अकुशलपथे मिथ्यारूपं तंतःगु जूया निमित्त ‘मिच्छा-
पणिहितं चित्तं’ वकाः घाःगु खः । ‘पापियो नं ततो करे’
घेगु व पुरुषयात् वयासिनं तःघंगु पाप याइ । उक्त प्रकार-
यापि शत्रुं वैरीयात् वा वैरीं शत्रुयात् थुगु हे आत्म-

-१६३-

भावस दुःख उत्पन्न यानाविद् । ज्यान कयाविद् । एव
 अकुशल कर्मपथे मखुर्थे तथातःगु चित्तं थुगु आत्मभावे नं
 पीडा विद्, लाखीं आत्मभावतवक नं प्यंगू नरकस वांछ्वयाः
 छद्यो ल्हने बीमखु ।

देसनाया अन्तस आपलं स्कीतापत्ति आदि फल प्राप्त
 जुल । महाजमपिनि विन्ति सार्थक देशना जुल । जन्म-
 जम्मान्तरस उपासकं याःगु खं घाःसा मिक्षुपिसं मन्यं ।
 उकिं शास्तां व खं कनाविमज्याः ।

९. सोरेय्य स्थविरया कथा

“न तं माता पिता कयिरा” धैगु थ्व धर्मदेशना सोरेय्य नगरस उत्पन्न जुयाः श्रावस्तीस शास्तां अन्त याना-
बिज्यात । सम्यक्सम्बुद्ध श्रावस्तीस च्वनाविज्यानाच्चंबले
सोरेय्य नगरस, सोरेय्य श्रेष्ठीपुत्र छद्दा पासानापं सुखपूर्वक
रथस च्वनाः महान् परिवारपिनापं मोल्ह्वीत नगरं प्याहां
वन । उगु समयस महाकात्यायन स्थविर सोयेय्यस भिक्षा-
टनया लागि वनेगु इच्छा यानाः नगरया पिने संघाटी
पारुपन यानाच्चन । स्थविरया शरीर जुलसां सुवर्णवर्ण ।
सोरेय्य श्रेष्ठीपुत्रं वसपालयात खनाः मत्ती ल्वीकल- ‘अहा!
थ्व स्थविर जिह्य कलाः जूसा अथवा जि कलाःया शरीर
वर्ण थ्व शरीरवर्ण थें जूसा गूलि ज्यूखै ।’ थथे मने
तथेवं हे वया पुरुषलिङ्ग अन्तरधान जुल । स्त्रीलिङ्ग उत्पन्न
जुल । लज्जाचायाः रथं क्वाहां वयाः व बिस्युंवन । परि-
जनपिसं वयात ह्यसीके मफयाः ‘थ्व सु ?’ धकाः धाल ।

व तक्षशिलाया लंपु लिनाः वन । वया पासाह्यस्यां उखे थुखे
 माःजुलं नं खंके मफुत । मोल्हुयाः सकलें छेय वन । 'श्रेष्ठी-
 पुत्र गोले ?' घकाः न्यसैलि 'मोल्हुयाः वलज्जी घकाः मने-
 तया' घकाः घाल । अने वया मां-वोपिसं अन मालाः
 मखनाः खोयाः, विलापयानाः, 'सित ज्जी' घकाः मृतभोजन
 विल ।

तक्षशिलापाखे वनाच्चंगु छगू गाडा खनाः गाडाया
 ल्यूल्यू व वन । अने वैत खनाः मनूतेसं 'जिमि गाडाया
 ल्यूल्यू वयाच्चन; जिमिसं छन्त सुया म्हाय् घकाः मस्यू'
 घकाः घाल । वं नं 'छिमिसं थःगु गाडा न्हाकि, जि पैदल
 हे वये ।' वनाच्चंहा वं अंगू छपाः बियाः छःगू गाडाय् थाय्
 काल । मनूतेसं मने ल्वोकल- 'तक्षशिला नगरे भी श्रेष्ठी-
 पुत्रया कलाः मदु । वंत घाये । भीत यक्को उपहार दइ'
 घकाः इपि वनाः 'स्वामी ! छितः स्त्रीरत्न छह्य हयागु दु'
 घकाः घाल । वं थ्व खं न्यनाः सःतके छ्वयाः थःगुहे अनु-
 रूप अभिरूप प्रासादिक खनाः स्नेह उत्पन्न जुयाः थःगु छेय
 तल । मिजंत मिसा, मिसात मिजं मजू घंगु मदु । मिजंतसें
 भेपिनि मिसात स्यंकाः सिनावनाः आपालं दोल वर्षं नरक-
 भोग यानाः मनू जबैबले आत्मभाव सच्छिगू मिसा ज्जीयो ।

आनन्द स्थविर छगू लाख कल्प पारमिता पूर्णयाना
 बिज्याःह्य आर्यश्रावक खः । संसारे चाःहिलाः जुयाच्चंबले
 छगू आत्मभावस कौतय्गु कुले जन्म जुयाः भेपिनि मिसात

स्यंकाः नरकभोग यानाः वाकिगु आत्मभावस मेपिति पाद-
परिचारिका मिसा जूगु खः । न्हेगू आत्मभावस बीज मदुह्य
(=नपुंसक) जुल । मिसात जुलसां दान आदि पुण्यकर्म
यानाः मिसा जुयाच्चवनेगु इच्छा मदयेकाः 'श्व जिमिगु पुण्यं
पुरुषत्वभाव प्राप्त यायेया निति ज्वीमा' धकाः चित्ते
अधिष्ठान यानाः सिनावन धाःसा पुरुषत्वभाव प्राप्त ज्वी ।
पतिदेवया (=पतिव्रता जुयाः) स्वामीया प्रति बांलाक
प्रतिपत्ति पूरा यायेगुलि नं पुरुषत्वभाव प्राप्त जू ।

श्व श्रेष्ठिपुत्र जुलसां स्थविरया उपरे अनुचित चित्त
उत्पन्न यानाः श्वहे आत्मभावस मिसा जुल । तक्षशिलाया
श्रेष्ठिपुत्रनापं संवास जुयाः वया प्वाथे दत । भिला दय्का
वं काय् ब्वीकल । व पलाः छिनाः वने सःवले मेह्य नं काय्
ब्वीकल । थुगु प्रकारं वया प्वाथेच्चं पि निह्य मस्त दत ।
सोरेय्य नगरस वयापाखे दुपि निह्य नापं यानाः प्यह्य
काय्पि दुगु जुल । उगु सोरेय्य नगरं वया पासा श्रेष्ठिपुत्र
न्यासःगू गाडा ज्वनाः तक्षशिलास वनाः सुखपूर्वक रथे
च्चनाः नगरे द्वाहां वन । अले प्रासादया तले च्वनाः इयाः
चायेकाः लंपुपाखे स्वयाच्चंबले वैत खनाः ह्यसीकाः दासी
छ्वयाः सःतके छ्वयाः तले फेतुकाः वैत सत्कार सम्मान
यात । अले वैत वं धाल- 'भद्रे ! छन्त जिमितं श्वयां
ह्लापा खनागु मदु । तर छं जिमित तःधंक सत्कार याना-
च्चन । जिमित छं ह्यस्यूला ?' धकाः न्यन ।

'खः, स्वामी ! ह्यस्यू । छिकपि सोरेय्य नगरवासीपि

मखुला ?'

'भद्रे ! खः ।'

अले वं थः मां-बोपि, कलाः काय्पिनि आरोग्यताया
वारे न्यन ।

उह्यस्यां 'भद्रे ! खः, इमित आराम दु' धकाः धाल ।
'छं इमित ह्यस्यूला ?'

'स्वामी ! खः, ह्यस्यू । इमि काय् छहा दु, व गन
दुले स्वामी !'

'भद्रे ! थ्व छता न्यनेमते । छम्हुया दिने जिपि व
नापं सुखपूर्वक रथे च्वनाः मोल्ह्नी धकाः प्याहां वना, तर
व गन वम धकाः जिमिसं मस्यू । उखें थुखें चाःहिलाः
मखनाः वया, मां-बोपिन्त कमा । ख्वयाः, विलाप यानाः
इमिसं पितृकर्म यात ।

'स्वामी ! व जि हे खः ।'

'भद्रे ! थ्व खँ तोःति; छु घयागु ? जिमि पासा देव-
कुमार थें च्वहा पुरुष खः ।'

'स्वामी ! अर्थे थज्जीव्यु; तर व जि हे खः ।'

'अथेसा थ्व गर्थेले ?'

'व दिने छिमिसं आर्य महाकात्यायन स्थविरयात लना

मखुला ? महाकात्यायन स्थविरयात स्वयाः जि 'ग्रहा !
 थ्व स्थविर जिह्वा कलाः जूसा अथवा थ्वया शरीरवर्णं थें
 जिह्वा कलाःया शरीरवर्णं जूसा गुलि ज्यूखै' धकाः मने
 ल्वीका । अले थथे मने ल्वीके मात्रं हे जिगु पुरुषलिङ्ग
 अन्तरधान जुल । स्त्रीलिङ्ग प्रादुर्भाव जुल । स्वामी ! अले
 जि लज्जाचायाः स्वीतं धायेमछालाः विस्युं वयाः थन
 वयागु खः ।'

'अहो छं बडो भयानकगु ज्या यात । जितः छाया मध-
 यागु ? छं स्थविरयाके क्षमा फोने धुनला ?'

'स्वामी ! मफोनानि ।'

'स्थविर गन दु धकाः स्यूला ?'

'थ्वहे नगरया आश्रय कयाच्चवनाबिज्यानाच्चन ।
 स्वामी ! 'यदि भिक्षाटन यायां थन बिज्यात धाःसा जि
 जि आर्ययात भिक्षा आहार विये ।'

'अथे जूसा याकनं सत्कार या ।'

'भी आर्ययाके क्षमा फोने' धकाः (व बंजात) स्थविर
 बिज्यानाच्चंगु थासे वनाः वन्दना यानाः, छखेलिवक फेतुनाः
 'भन्ते ! कन्हे जिगु भिक्षा ग्रहण यानाबिज्याहु' धकाः
 विन्ति यात ।

'श्रेष्ठपुत्र ! छ आगन्तुक मखुला ?'

'भन्ते ! जिमिगु आगन्तुकभावया खँ न्यनाबिज्याये-

मते; कन्हे जिमिगु भिक्षा ग्रहण यानाविज्याहुं ।' स्थविरं
स्वीकार यानाविज्यात । स्थविरया निर्मित्ते छेयं नं महान
सत्कार तयारयात । स्थविर कन्हेखुन्ह व छेया लुखाय्
विज्यात । अले वसपोलयात फेतुकाः प्रणीतगु आहारद्वारा
भोजन याकाः श्रेष्ठिपुत्रं व मिसायात यंकाः स्थविरया
पालिक्वे भोस्सुकाः 'भन्ते ! जि पासायात क्षमा याना-
विज्याहुं' घकाः घाल ।

'ध्व छु खः ?'

'भन्ते ? ध्व ह्लापा जि अत्यन्त योह्य पासा खः । छल-
पोलयात खनाः वं थथे मने तल । अले वया पुरुषलिङ्ग
अन्तरघान जुल । स्त्रीलिङ्ग प्रादुर्भाव जुल । भन्ते! अपराध
क्षमा यानाविज्याहुं ।'

'अथे जूसा दे, छन्त जि क्षमा बी ।' स्थविरं 'क्षमा बी'
घकाः घाये मात्रं हे वया स्त्रीलिङ्ग अन्तरघान जुल । पुरुष-
लिङ्ग प्रादुर्भाव जुल । पुरुषलिङ्ग प्रादुर्भाव ज्वीमात्रं हे वयात
तक्षशिलाया श्रेष्ठिपुत्र घकाः घाल ।

(आःयाह्य भाःतह्यस्यां घाल)- 'सौम्य पासा ! ध्व
मस्त निह्य छंगु प्वाथे च्वंपि, जिगु कारणं दुपि जूयानिति
निह्यं भीहे मस्त खः । थनसंतु च्वने, उत्कण्ठित ज्वीमते ।'

'सौम्य ! छगूहे आत्मभावे ह्लापा मिजं जुयाः, लिपा
मिसा जुयाः हाकनं जि मिजंतुं जुल । बडो विपर्यास जुल'।

ह्लापा जिगु कारणं निह्य काय्पि दत्त । आः जिगु प्वाथं
निह्य काय्पि दत्त । व जि छगू हे आत्मभावस विपर्यास
प्राप्त जुल । हानं छेय् च्वनी घकाः भाःपी मते । जि आर्य-
याथाय् प्रव्रजित जुये । थ्व मस्त छंगु जिम्मा जुल । थुमि
प्रति अप्रमादी ज्वीमते' घयाः पुत्रपिन्त चुप्पा नयाः, पित्तु-
पियाः बौह्यसित भालाबियाः, प्याहां वयाः स्थविरयाथाय्
प्रव्रजित जुल । स्थविरं नं वत प्रव्रजित यानाः उपसम्पदा
यानाः नापं नापं ब्वनाः हे चारिका कयां श्रावस्ती वन ।
वया नां सोरेय्य स्थविर घकाः च्वन ।

जनपदवासीपिसं व खं सीकाः होहल्ला जुयाः आश्चर्य
चायाः (वसपोलया) न्ह्यांने वनाः न्यन- 'भन्ते ! थथे
खःला ?'

'आबुसो ! खः ।'

'भन्ते ! थथे नं ज्वीयो खनिका । छलपोलया प्वाथं
निह्य मस्त वत्त, छःपिनिगु कारणं निह्य मस्त दत्त । उकी
मध्ये मुह्यसिया उपरे छःपिनि अपो स्नेह जूले ?'

'आबुसो ! थःगु प्वाथे च्वंपिनि प्रति ।'

वोवोपिसं निरन्तर अथे हे न्यनी । स्थविरं नं प्वाथे
च्वंपिनि प्रति हे अपो स्नेह दु घकाः घाइगु । लिपा 'जिके
स्वीगुं प्रति स्नेह मदु' घकाः घाल । भिक्षुपिसं 'थ्वं असत्य
खं ह्लात । ह्लापा घाःसा प्वाथे च्वंपि पुत्रपिनि प्रति अपो
स्नेह दु' घयाः 'आः जिके गननं स्नेह मदु' घकाः घाल ।

‘अन्ते ! असत्य खं ह्लात’ घकाः शास्तायात न्यंकल ।

‘भिक्षुपि ! जि पुत्रं असत्य खं मह्लाः । सम्यग्प्रकारं
तयातःगु चित्तद्वारो मार्गदर्शन खंबलेनिसें जि पुत्रया गननं
स्नेह मन्त । गुगु गुगु सम्पत्ति न मां-बोपिसं दयेकावी,
उजागु सम्पत्ति थ्व सत्त्वपिनि दुने च्वंगु सम्यग्प्रकारं तया-
तःगु चित्तं हे बीफु’ घकाः घयाः शास्तां थ्व गाथा घया-
विज्यात-

‘...न तं माता पिता कविरा अञ्जे वापि च आतका ।

सम्मापणिहितं चित्तं सेय्यसो नं ततो करे’ति ॥’

अर्थ-

‘भिगुली वनाच्चंगु चित्तं गुलि उपकार थःत याइगु
खः, उलि उपकार मां-बो, थःथितिपिसं नं याइमखु ।’

पदार्थ- अन ‘न त’ घंगु उगु ज्या न मामं यानाबी, न
बोनं, न मेपिं सुं थःथितिपिसं । ‘सम्मापणिहितं’ घंगु भिगु
कुशलकर्म पथे बांलाक तयातःगु चित्त । ‘सेय्यसो नं ततो
करे’ घंगु उगु ज्या स्वयाः भिगु, श्रेष्ठतरगु, उत्तरोत्तर वैत
याइ यानाविइ घाःगु अर्थ खः । मां-बोपिसं पुत्रपिन्त घन
व्युसे छगुहे जक आत्मभावस, ज्या मयासे सुखपूर्वकं जीविका
यायेत गाक्क घन बीफु । विशाखाया मां-बोपि अत्यन्त
घनी, महाभोगी, वैत छगु आत्मभावस सुखपूर्वक जीविका
यायेत गाक्क घन बिल । काय्पिन्त प्यंगु द्वीपस चक्रवर्ती
सम्पत्ति बीफुपि मां-बोपि मडु । दिव्यसम्पत्ति वा प्रथम

ध्यानादि सम्पत्तिया खँ ला छखे हे तिनि; लोकोत्तर सम्पत्ति
बीफु घयागु ला भन खहे महु । सम्यग्प्रकारं तयातःगु
चित्तं थव ब्याक्क सम्पत्ति बीफु । उकिं घाःगु- “सेय्यसो नं
ततो करे ।”

देशनाया अन्तस आपालं सोतापत्तिफलादिस प्रतिष्ठित
जुल । महाजनपिनि निर्मित देशना सार्थक जुल ।

चित्तवर्ग वर्णना सिधल

स्वंगू वर्ग

Dhamma Digital

Dhamma.Digital

भाकू:- बी. एस. प्रिन्टिङ्ग प्रेस, लगं इलाछि, यें । २५४१११